जोरायल गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

जोरायल डोटी

आवधिक विकास योजना

(आ.व.२०८०/०८१-२०८४/०८५)

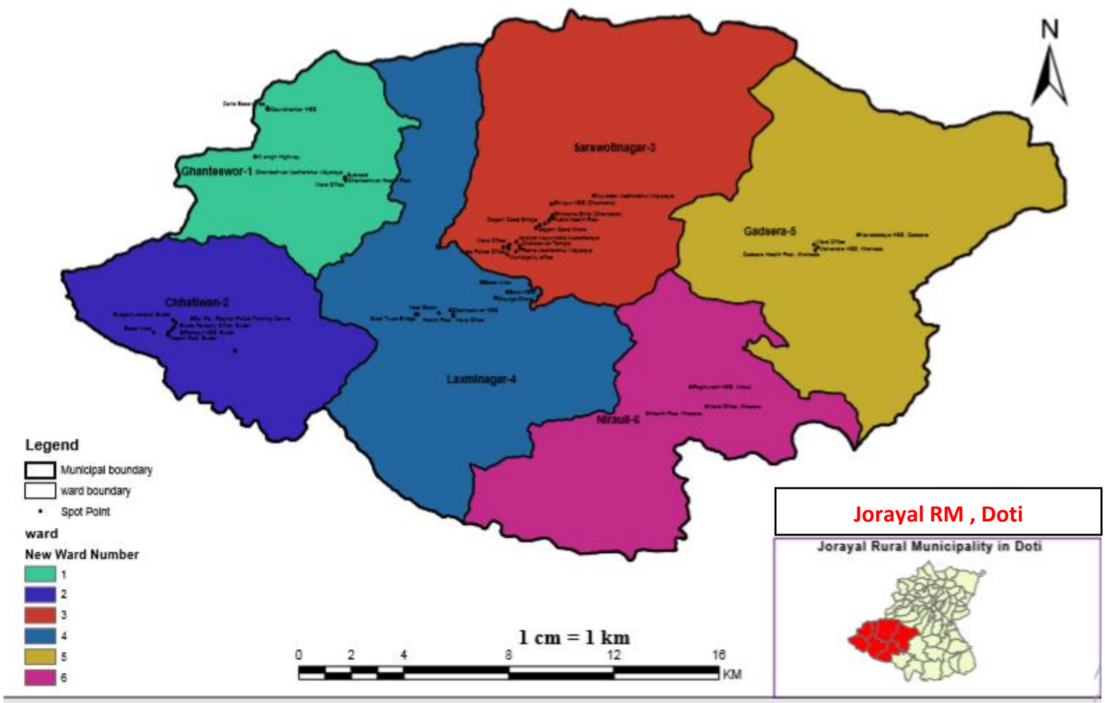

रिसर्च सेन्टर फर बेटर गभर्नेन्स प्रा.लि.

असार २०८०

जोरायल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रावतकट्टे, जोरायल, डोटी

मिति:२०८०।०३।०९

प.स:

च.न:

धन्यवाद ज्ञापन

यस जोरायल गाउँपालिका डोटीको योजनावद्ध विकासका लागि, आवधिक योजनाको अपरिहार्यता रहेको वेला यस गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, विषयगत कार्यालयका प्रमुख तथा कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय सहभागी एवं परामर्शदाता संस्थाका अनुभवी विज्ञहरुको प्रयासवाट यो पाँच वर्षीय आवधिक योजना (२०८०/८१-२०८४/८५) तर्जुमा भएको पाउँदा म हर्षविभोर भएको छु । अतः यस योजना तर्जुमा कार्यमा अहोरात्र खटिनु भएका माथि उल्लिखित महानुभावहरुप्रति सधन्यवाद आभार व्यक्त गर्दछु ।

यस गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासका प्राथमिकताका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी यस योजनाले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्य र लक्ष्यलाई छिटो छरितो तरिकाले हासिल गर्न कटिवद्ध रहन प्रतिवद्ध भएका छौं ।

यस गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिण विकासको लागि यस गाउँपालिकाका सबै वासिन्दा, सरकारी/ गैरसरकारी/ निजी र सहकारी क्षेत्रसँग आवद्ध पदाधिकारी, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, नागरिक समाज, वुद्धिजीवि, पत्रकार, राजनैतिककर्मी एवं निर्वाचित पदाधिकारीहरुको संयुक्त प्रयास अपरिहार्य हुने यथार्थ स्मरण गराउँदै यहाँहरु सबै समक्ष यस योजनालाई सफल तुल्याउन आ-आफ्नो तर्फवाट महत्वपूर्ण योगदान सक्रियरुपमा प्रदान गर्न सादर आह्वान गर्दछु ।

दुर्गादत्त ओझा

अध्यक्ष

जोरायल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रावतकट्टे, जोरायल, डोटी

मिति:२०८०।०३।०९

प.स:

च.न:

धन्यवाद ज्ञापन

जोरायल गाउँपालिका डोटीको योजनावद्ध विकासका लागि आवधिक योजनाको आवश्यकता रहेको यथार्थ हो । आवधिक योजना अद्यावधिक गर्ने निर्णय गरे अनुरुप गाउँपालिका अध्यक्ष, सम्पूर्ण वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत कार्यालयका प्रमुख, सर्म्पूण कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय गैरसरकारी संस्था एवं परामर्शदाता संस्थाको प्रयासवाट यो आवधिक योजना अद्यावधिक गरी तयार भएको पाउँदा मलाई खुसी लागेको छ ।

आवधिक योजना सामाजिक आर्थिक विकासका योजनाहरुको पथप्रर्दशक हो जसको आधारमा योजनाहरुको पहिचान, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन र अपेक्षित उपलब्धि प्राप्त गर्न सकिन्छ । जोरायल गाउँपालिकाले तय गरेका उद्देश्य, लक्ष्य र दीर्घकालीन सोच पुरा हुन एउटा यथार्थपरक आवधिक योजनाको आवश्यक थियो जुन यस प्रयास वाट पूरा भएको छ । अतः आवधिक योजना अद्यावधिक गर्ने कार्यमा संलग्न सम्बन्धित सबैमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । आवधिक योजना अद्यावधिक गर्ने कार्यका लागि महत्वपूर्ण पहल गर्नु हुने गाउँपालिका अध्यक्ष ज्युलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, छ वटै वडाका वडा अध्यक्षहरु, सम्पूर्ण गाउँसभा सदस्यहरुले यस कार्यमा पुऱ्याउनुभएको विशिष्ट योगदानको कदर गर्दछु । यसै गरी स्थानीय गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, गाउँपालिकाका कर्मचारी मित्र विभिन्न विषयका स्थानीय विज्ञ, जानकार र राजनीतिक दलका प्रतिनिधि जसले यस आवधिक योजना तर्जुमाको कार्यमा अमूल्य योगदान पुऱ्याई सहयोग गर्नु भएको छ, वहाँहरु सबैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

जमुना बोहरा

उपाध्यक्ष

जोरायल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रावतकट्टे,जोरायल, डोटी

मिति:२०८०।०३।०९

प.स:

च.न:

दुई शब्द

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम गठन भएका स्थानीय तहहरुको आफ्नो क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ । स्थानीय जनताहरुको अर्थपूर्ण सहभागीतामा योजनाहरुको सही छनोट, प्रभावकारी कार्यान्वयन, निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, विकासको प्रतिफल प्रतिको सन्तुष्टी जस्ता महत्वपूर्ण कुराहरु स्थानीय सरकारका अधिकार, कर्तव्य, दायित्व हुन ।

स्थानीय तहलाई संविधानतः प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारीप्रति कर्तव्यको वोध गर्दै जेरायल गाउँपालिकाले पञ्च वर्षीय आवधिक योजना (२०८०/८१-२०८४/८५) अद्यावधिक गरीएको छ । गाउँपालिकामा उपलब्ध सीमित साधन र स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आगामी पाँच वर्ष भित्रमा गाउँपालिकालाई एउटा आत्मनिर्भर, उन्नत र प्रगतिशील स्थानीय तहका रुपमा विकास गर्न यो आवधिक योजना महत्वपूर्ण औजार सिद्ध हुने मेरो दृढ विश्वास छ ।

जोरायल गाउँपालिकाको यस आवधिक योजना अद्यावधिक कार्यको तयारीको क्रममा अहमं भूमिका निर्वाह गर्न हुने गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्षप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । मूल संयोजन समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारी र पाँचवटा विषयगत समितिहरुमा बसी महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न हुने संयोजक र वडा सदस्यहरुमा धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । त्यसै गरी आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष सहभागिता जनाई सहयोग गर्ने विभिन्न संघ संस्था, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय वुद्धिजीवि, समाजसेवी, सरोकारवाला, गाउँपालिकाका विषयगत शाखाहरुका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी लगायत यस आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सबै आदरणीय महानुभावहरुमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

गणेश दत्त भट्ट

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

विषयवस्तु **पेज नं.**

परिच्छेद १ .... १
गाउँपालिकाको परिचय....... १
१.१ परिचय (Introduction)....... १
१.१.१. भौगोलिक अवस्थिति तथा क्षेत्रफल.......३
१.१.२ सिमाना :.......३
१.१.३ गाउँपालिकाको वनावट ३
१.१.४ हावापानी....... ४
१.१.५ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण....... ४
१.१.६ माटोको वनावट र उर्वराशक्ति ५
१.१.७ भू-क्षय सम्भावित क्षेत्र....... ६
१.१.८ मुख्य नदी तथा खोलाहरु....... ६
१.१.९ धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु....... ६
१.१.१० वजार....... ७
१.२ जनसांख्यिक विवरण....... ७
१.२.२ साक्षरता अवस्था ९
परिच्छेद २ ....१०
आवधिक योजना.......१०
२.१ आवधिक योजना १०
२.१.१ आवधिक योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरु.......१०
२.१.२ आवधिक योजनाको निर्माणका लागि आवश्यक कुराहरु १०
२.१.३ आवधिक योजनाको नीतिगत पक्ष.......११
२.१.३.१ कानूनी र नीतिगत आधारः.......११
२.४ आवधिक योजनाको कार्यक्षेत्र तथा सीमाहरु.......१२
२.५ आवधिक योजनाको आवश्यकता र महत्व.......१३
२.६ आवधिक योजनाको उपयोगिता.......१३
२.७ तुलनात्मक लाभ....... १४

२.८ आवधिक योजनाको आवश्यकता र तयारी गर्दा लिइएको परिवर्तनको सिद्धान्तको अवधारणा १४
२.८.१ परिवर्तनको सिद्धान्त १४
२.९ राष्ट्रिय योजना, प्रदेशस्तरको योजना र स्थानीयतहको योजना बीचको अन्तरसम्बन्ध १६
२.१० राष्ट्रिय सोच १७
२.११ राष्ट्रिय उद्देश्यहरु १८
२.११.१ पृष्ठभूमि १९
२.११.२ योजना तर्जुमाको उद्देश्य २१
२.१२ आवधिक योजना तर्जुमा तथा प्रक्रिया २१
२.१२.१ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यविधि तयारी तथा स्विकृती २१
२.१२.२ योजना तयारी कार्याशाला गोष्ठी २२
२.१२.३ आधाररेखा सुचना तथा वस्तुस्थिति विश्लेषण २२
२.१२.४ वडास्तरीय तथा लक्षित समूह परामर्श २३
२.१२.५ आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २३
२.१२.६ योजना दस्तावेज तयारी २४
२.१२.७ योजना प्रमाणिकरण कार्यशाला तथा अन्तिम दस्तावेज तयारी २४
२.१३ सिमा २४
परिच्छेद ३ .... २६
योजना अवधारणा तथा प्रारुप २६
३.१ वस्तुस्थिती विश्लेषण २६
३.१.१ आर्थिक विकास : २६
३.१.२ सामाजिक विकास ३२
३.१.३ पूर्वाधार विकास ४६
३.१.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन ५३
३.१.५ संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह ५९
परिच्छेद ४ .... ६७
जोरायल गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच लक्ष्य र नतिजा ६७
४.१ दीर्घकालिन सोचको आवश्यकता ६७
४.२ दीर्घकालिन सोचको मार्गचित्र ६७

४.३ जोरायल गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच ६८
४.३.२ दीर्घकालिन सोच.. ६८
४.४ लक्ष्य तथा उद्धेश्य ६८
४.५ आवधिक योजनाका उद्देश्यहरु ६८
४.६ आवधिक योजनाका रणनीतिहरु...६९
४.७ विषय क्षेत्रगत योजनाहरु ७१
४.८ प्राथमिकता तथा रणनीतिहरु... ८०
४.९ नतिजा तालिका.. ८०
४.१० नीति तथा कार्यनीति..१००
परिच्छेद : ५ ....१०९
कार्यक्रम तथा योजना र अनुमानित नतिजा...१०९
५.१ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण १०९
परिच्छेद ६ .... १२१
योजना छनोट, प्राथमिकीकरणका तथा कार्यान्वयन योजना.. १२१
६.१ योजना छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु.. १२१
६.२ विभिन्न क्षेत्रसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु.. १२१
६.३ योजनाहरुको प्राथमिकीकरण तथा कार्यान्वयन योजना (Implementation Plan_................ १२२
परिच्छेद ७..१४८
बजेट तथा आम्दानीको श्रोत..१४८
७.१ आ.व. २०७९/८० मा योजना संचालनको लागि वार्षिक आम्दानीको श्रोत.....................१४८
७.२ आवधिक योजना (२०७९/८०-२०८४/८५) कार्यान्वयनको लागि आर्थिक श्रोतको अनुमान ...१४९
७.३ वित्तीय विश्लेषण र मध्यमकालीन खर्च संरचना..१५०
७.४ योजनाहरुका लागि आवधिक लगानी १५१
परिच्छेद ८..१५५
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन...१५५
८.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन १५५
८.२ वार्षिक प्रगति मूल्याङ्कन, मध्यावधि मूल्याङ्कन, अन्तिम मूल्याङ्कन.................................१५७

परिच्छेद १
गाउँपालिकाको परिचय

१.१ परिचय (Introduction)

डोटी जिल्ला सदरमुकाम सिलगढी डोटी बाट लगभग ६० किलोमिटर टाढा दक्षिण पश्चिम दिशा तिर पर्ने रमणीय उपत्यकाको नाम नै जोरायल हो । यस गाउँपालिका क्षेत्रको नाम “जोरायल” किन रहन गयो भन्ने बिषयमा एकमत देखिदैन । तर महाभारतको कथा अनुसार क्रममा भीमले जरासन्ध नामक राक्षकलाई दुई तिघ्रा समातेर बिचोबिच च्यातेर फाल्दा एक भाग यस क्षेत्रमा परेको हुँदा जरासन्धबाट ‘जरालय’ हुँदै ‘जोरायल’ भएको हो भन्ने धेरैको मत छ । कौरवहरुसंग जुवा हारेपछि १२ बर्षको बनबास र एक बर्षको गुप्तबासका क्रममा संयोगले एकदिन उनीहरू ‘जोरायलको शिरस्थानस्थित चौड़ेथल महाभारत पर्वत’ मा आइपुगे । चौड़ेथल जगत्तड़ी पर्वतको बसाइसितै एकदिन त्यहाँबाट तलतिर पर्ने ‘जोरायल’को भौगोलिक दृश्य हेर्न जाँदा चौतर्फी भौगोलिक एवं प्राकृतिक सुन्दरताले ओतप्रोत भएको र बीचमा उपत्यका जस्तो परेकोसम्म फाँटलाई जलमग्न अवस्थामा देखे । त्यो जलमग्नताको रहस्य बुझ्न समग्र भूगोल परीक्षण गर्दा त्यसको पुछारस्थान अर्थात् निकास मार्ग ‘नङ्गेउठी’ (बेत्थीखोला) भन्ने ठाउँमा वरपरबाट दुईवटा डाँडाहरू तलैसतह देखि आपसमा मिलेको र माथिको भाग एक आपसमा खुला रहँदा सतहबाट पानी जम्मा भएर त्यसको झण्डै १०० मिटर माथिबाट पानी उतातिर छहरा जस्तो भई बग्दा जलमग्नता रहेको देखे । उनीहरुले जोरायलको जल निकास गरेर त्यसलाई बस्ती योग्य बनाइदिने योजना सहित दुई डाणाहरू जोड़िएको ठाउँ ‘नङ्गेउठीमा’ जल निकासमार्ग बनाए । यसरी जोरायलको जल निकास भइसकेपछि विगतमा जलमग्न स्थानको भू-भाग कहाँ के-कस्तो रहेछ भनी माथि हेर्दै जाँदा हालको सिलङ्गीबाग भन्ने ठाउँमा यौटा अजङ्ग र अर्धअंग भएको जीव त्यहाँ लडिबुडी गरिरहेको अवस्थामा देखियो । ‘मगधदेशमा राक्षस जरासन्धसँग भगवान श्रीकृष्णको युद्ध हुँदा पाण्डव भ्राता भीमले भगवान कृष्णको संकेतमा दुई खुट्टा समाति च्यातेर अर्ध अंग बनाई शरीरको यौटा आधा फक्लेटो आकास मार्ग तिर फाल्ने क्रममा कसरी-कसरी यहाँ आइपरेको प्रत्याभूति हुन पुग्यो किनभने मगधदेशमा भएको ‘जरासन्ध’ र कृष्णयुद्धमा पाण्डव सखाहरू सहभागी थिए भन्ने कुरा श्रीमद्भावगत महापुराणको ‘दशंम-स्कन्ध’मा आख्यानात्मक वर्णन पाइन्छ ।

राक्षस जरासन्धले त्यहाँका राजा-महाराजादेखि सर्वसाधारण जन जीवनमाथि हिंसात्मक आतंक र उपद्रव मचाएका कारण युद्धमा यस्तो दुर्दशा गरिएको कुरा अवगत भएपछि उसको सचेतन शारीरिक अर्धांशले पुनः जोरायल क्षेत्रमा पनि त्यसै किसिमको पीड़ा-आतंक पार्ला भन्ने पाण्डवहरूले जरासन्धको बध गरे । त्यसैले यसको नाम जोरायल रहन गएको हो भन्ने जनश्रुति छ । यस्तै चारैतिर डाँडाकाडाँ भएको र विचमा समथर जग्गा भएको र उक्त जग्गा जलासययुक्त अवस्थामा रहेकोले पहिलो 'जलासय' नाम रहेको र पछि जलासयबाट अपभ्रंस हुँदै जोरायल भएको भन्ने भनाई पनि छ । जलनिकास भई बसोवास गर्न योग्य भएपछि उक्त स्थानमा बिभिन्न ठाउँका व्यक्तिहरु बसोवास गर्न आएका कारण यसलाई "जोडीजाडी जोरायल" भन्ने गरेको पनि सुनिन्छ । एकथरीको बुझाईमा जोरायलको शीर्षस्थानमा 'ज्वालादेवी' (जरादेवी) विराजमान भएकीले सोही नामाक्षरको आधारमा 'जोरायल' भएको हो भन्ने छ । भू-बनोट अनुसार भित्रीमधेश जस्तो ठाउँ हुँदा विगतमा यहाँ औलो ज्वरोको प्रकोप भइरहने हुँदा 'जोरायल' भएको हो भन्ने पनि छ । समग्रमा हेर्दा जरासन्ध नामको राक्षकको अंगको एक भाग जोरायलमा परेको र त्यो भागको बध गरिएको हुँदा नै यसलाई जोरायल भनिएको हो भन्ने तर्क नै वलियो देखिन्छ ।

यस गाउँपालिकामा पशुपालन, मौरीपालन, जडीबुटी व्यवसाय, तरकारी खेती,माछापालन, कुखुरापालन जस्ता रोजगारीमूलक एवं आयमूलक व्यवसाय लागि प्रशस्त सम्भावनाहरु देखिन्छन् । यहाँ रहेको महाभारत पर्वत श्रृंखला र अन्य उच्च पहाडी भू-भागमा प्रशस्त मात्रामा जडीबुटीहरु पाइन्छन् । त्यसैगरी यहाँ प्रशस्त रुपमा वन जङ्गल र खोरियाहरु भएकोले गाई/भैंसी पालनको संभावना पनि उच्च रहेको छ । यस गाउँपालिकाको जोरायल र बुडर क्षेत्र तरकारीका लागि अत्यन्त उर्वर छ । यहाँ अर्गानिक मह उत्पादनको प्रचूर संभावना रहेको देखिन्छ । हाल यहाँ उत्पादित महलाई औषधीको रुपमा पनि प्रयोगमा आएको देखिन्छ । जोरायलमा प्रसिद्ध देवभूमि भएकोले यहाँ धार्मिक तथा पर्यापर्यटनको पनि उच्च संभावना रहेको छ । वर्तमान अवस्थामा जोरायल गाउँपालिका डोटी जिल्लाकै दुर्गम गाउँपालिकाको रुपमा चिनिएता पनि भविष्यमा यहाँ यातायात, पशुपालन, शिक्षा स्वास्थ्य, जलविद्युत, संचार, स-साना उद्योग, र कृषि जस्ता क्षेत्रहरुको विकास भएमा जोरायलगाउँपालिका सुदूरपश्चिम प्रदेशको मात्र नभइ देशकै उन्नत एवं समृद्ध क्षेत्र बन्ने निश्चितप्रायः छ ।

१.१.१. भौगोलिक अवस्थिति तथा क्षेत्रफल

यस गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति २९˚ ०९' उत्तरी अक्षांश देखी देशान्तर : ८०˚ ४२' पूर्वी देशान्तर सम्म फैलिएर रहेको छ । जोरायल गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफल ४१९.०९ वर्ग कि.मि. रहेको छ भने यहाको जनघनत्व ५० व्यक्ती प्रति वर्ग किलो मिटर रहेको छ ।

यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू-भाग होचा डाँडाकाँडाले निमिंत छ । यहाँको जोरायल बुडर खण्डमा बेँसी र टारहरु रहेका छन् । हावापानीको हिसावले यस गाउँपालिकाको पहाडी भागहरुमा समसितोष्ण खालको हावापानी पाइन्छ यहाँका वेशी र टारहरुमा गर्मी समयमा उष्ण खालको हावापानी पाइन्छ भने अग्ला पर्वतीय खण्डमा चिसो तथा समशितोष्ण हावापानी पाइन्छ । यस गाउँपालिकामा कृषि उत्पादनका हिसावले सवै खाले कृषिवालीको उत्पादन हुनुका साथै फलफूलका लागि पनि उत्तिकै उत्पादनमूलक तथा योग्य जमिन रहेको छ । वर्तमान समयमा जनसंख्याको चापले कृषिक्षेत्र आवासमा परिणत भइरहेको अवस्था छ । भौगोलिक वनावट अनुसार यस गाउँपालिकालाई दुई भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

(क) बेँसी तथा नदीतटीय क्षेत्र

(ख) महाभारत पर्वत श्रेणी

१.१.२ सिमाना :

यस गाउँपालिकाको सिमाना निम्नानुसारका गाउँ तथा गाउँपालिकाहरु सँग जोडिएर रहेको छ ।

- पूर्वमा बडीकेदार गाउँपालिका
- पश्चिममा डडेल्धुरा जिल्ला
- उत्तरमा के.आई.सि. र बोगटान गाउँपालिका
- दक्षिणमा कैलाली जिल्लाको भू-भाग अवस्थित छ ।

१.१.३ गाउँपालिकाको वनावट

जोरायल गाउँपालिका साविकका सरस्वतीनगर, लक्ष्मीनगर, घण्टेश्वर, छतीवन, गडसेरा र निरौली गाविसहरुका भूभागहरु जोडेर बनाइएको हो । यस गाउँपालिकामा जम्मा छ वटा वडाहरु रहेका छन् ।

१.१.४ हावापानी

समुद्र सतहबाट ९०० देखि ३००० मिटरसम्मको उचाइमा रहेको यस गाउँपालिकाको विस्तार गहिरा बेँसी देखि अग्ला अग्ला महाभारत पर्वत श्रृंखलासम्म फैलिएको हुदा यहाँ हावापानीको विविधता हुनु स्वभाविकै हो । उत्तरमा महाभारत पर्वत श्रृङ्खला अन्तर्गतको पहाडी भूभाग तथा पूर्वी भेगमा खोँच तथा बेँसी रहेको हुँदा पहाडी भू-भाग र उचाइगत भिन्नताका कारण यहाँ फरक-फरक किसिमको हावापानी पाइन्छ। बेँसी तथा खोचहरुमा गर्मी महिनामा बढी गर्मी हुने र जाडो महिनामा बढी जाडो हुने उष्ण हावापानी रहेको छ भने उच्च पहाडी क्षेत्रमा समशीतोष्ण किसिमको हावापानी रहेको छ। खोच क्षेत्रमा अधिकतम तापक्रम ३५ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्दछ भने जाडो महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५ डिग्री सेल्सियस सम्म तल झर्दछ। त्यसैगरी उच्च पहाडी भूभागहरुमा भने ठिक्कको हावापानी पाइन्छ । यहाँ गर्मीयाममा अधिकतम तापक्रम ३० डिग्री सेल्सियससम्म पुग्दछ भने जाडो महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५/६ डिग्री सेल्सियससम्म तल झर्दछ । यस क्षेत्रमा हिउँद महिनामा पश्चिमी वायुको प्रभाव स्वरुप हिउंदको समयमा वर्षा हुने गर्दछ। पुष-माघ महिनाहरुमा यहाँका उच्च पर्वतीय भू-भागहरुमा अत्यधिक हिँउ पर्दछ।

१.१.५ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

जोरायल गाउँपालिकाको वनावट केही बेँसीहरुमा समतल भूभागबाट सुरु भई उत्तरमा महाभारत पर्वतश्रृंखलासम्म फैलिएको हुँदा यो धरातलिय स्वरुप पनि विविधतापूर्ण नै छ । यहाँको अधिकांश भू-वनोट पहाडै पहाडले बनेको छ त्यसैले यहाँ जमिनको भिरालोपन वढदै जाँदा भू-क्षय र बाढी पहिरोको जोखिम रहेको छ । जमिन जतिसुकै भिरालो र खेतीपातीका लागि उर्वरक नभएपनि नेपालमा परम्परादेखि नै अभ्यास गर्दै आएको आधारमा यस जिल्लाको भू-भागलाई २ वटा वर्गमा विभाजन गरिएको पाइन्छ।

(क) खेती गर्न सकिने जमिन
(ख) खेती गर्न नसकिने जमिन

प्रथम वर्गको जमिनमा खेतका गह्राहरु निर्माण गरी यहाँ खेतीपाती गरिन्छ । तुलनात्मक रुपमा कम भिरालो जमिन, नदी किनाराका फाँट र बेँसीहरु तथा उच्च समस्थलीहरुमा खेतीपाती लगायत कृषि कार्य संचालन गरिन्छ। यस गाउँपालिकामा भूउपयोगको विवरण तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको

छ ।

१.१.६ माटोको वनावट र उर्वराशक्ति

यस गाउँपालिकामा बहुसंख्यक जनता कृषि पेशामा आश्रित रहेको अवस्था छ तथापी यहाँ माटोको बारेमा कुनै ठोस रुपमा सुक्ष्म रुपमा संभाव्यता अध्ययन भएको पाईदैन । महाभारत पर्वत श्रृखंला भन्दा यहाँका उर्वरक बेँसीहरुमा उर्वराशक्ति बढी रहेको पाइन्छ । पहाडमा माटोको सतह साह्रै पातलो गरी मुख्य चट्टान माथि रहेको हुन्छ । यहाँका अग्ला पर्वतीय क्षेत्रको माटो खेतीपाती लगायत कृषि कार्यका लागि त्यति साह्रो उपयुक्त मानिदैन । यहाँ रहेका केही बेँसी तथा फाँटहरुमा चिम्टाइलो, पाँगो तथा बलौटे माटो पाइने भएकोले यी फाँटहरुमा खेतीपाती र सागपात राम्ररी फस्टाउने गर्दछ । जोरायल उपत्यका खेतीपाती र सागपातका लागि निकै उर्वरक मानिन्छ । यहाँ देशमै प्रसिद्ध जोरायल बासमती चामल धेरै उत्पादन हुने गर्दछ । धानखेती यहाँका कृषकहरुको मुख्य आर्जनको स्रोत हो ।

यस गाउँपालिकामा कृषियोग्य जमिन रहेता पनि छ बाह्रै महिना सिंचाईं हुने जमिनको अत्यन्तै जमीन न्यून रहेको छ । माटोको वनावटका हिसावले यस गाउँपालिकालाई प्रमुख ३ भागमा बाँडन सकिन्छ ।

(क) **उच्च पहाडी क्षेत्र :-** उच्च पहाडी भू-भाग (महाभारत क्षेत्र) को माटोमा मसिना वालुवा, ढुङ्गा र फोस्रो रातो माटो   पाईन्छ । खासगरी यसप्रकारको माटोमा सुन्तला, मौसम तथा अन्नमा मकै, मुला, फाँफर, कोदो आदि फस्टाएको पाईन्छ ।

(ख) **मध्यपहाडी क्षेत्र :-** यो क्षेत्र (मध्य पहाडी भू-भाग) मा ग्राभेल, वालुवा, फुस्रो, रातो, हल्का दोमट तथा अलि चिम्टाइलो किसिमको माटो पाइन्छ । यहाँ अदुवा, फाँपर, गहुँ, मकै, धान, निवुवा, कागती आदि उब्जाउ हुने गर्दछ ।

(ग) **खोँच तथा बेँसी क्षेत्र** :- समथर भू-भागमा रहेको यस क्षेत्रमा चिम्टाइलो, बलौटे, दोमट लगायत सवै किसिमको माटो पाइने हुनाले उर्वरा शक्ति राम्रो हुन्छ । यद्यपि यो क्षेत्रको माटोमा हल्का अम्लिय तत्व पाइएको छ तापनि उर्वरा शक्तिमा त्यति असर परेको छैन । अधिकांश सिंचाईं सुविधा रहेको यस समथर क्षेत्रमा जमीनहरुको उत्पादन क्षमता ज्यादै राम्रो छ ।

यहाँका प्रमुख वाली धान, गहुँ तथा नगदे वालीमा तोरी, मसुरो, उखु, केरा, आँप, लिची, आलस आदि हुन ।

१.१.७ भू-क्षय सम्भावित क्षेत्र

जोरायल गाउँपालिकाको महाभारत पर्वत श्रृङखलाको भिरालो जमीनमा पनि खेती गरेको देखिन्छ । गह्रा नवनाई वनफडानी गरी भिरालो जग्गामा खेती गर्ने प्रवृति र जथाभावी रुख काटने कारणवाट यस क्षेत्रमा वढी भू-स्खलन र भू-क्षय हुने सम्भावना छ । यहाँ भू-क्षय र पहिरोको कारणवाट वर्षेनी नदीले ठूलो मात्रामा जमिनको उत्पादकत्व घट्ने एवं क्षति हुने संभावना रहेको पाइन्छ ।

१.१.८ मुख्य नदी तथा खोलाहरु

जोरायल गाउँपालिका र यसको वरपर रहेर वग्ने प्रमुख जोरायल नदी हो । अन्य सानातिना खोलाहरुले यस गाउँपालिकामा स्थायी अथवा अस्थायी रुपमा सिंचाइँ सुविधा उपलव्ध गराएका छन । यसका नदि र ससाना खोलाहरुको पानीले जमिनमा सिँचाई सुविधा पुगेको छ ।

१.१.९ धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु

जोरायलखएक प्रसिद्ध धार्मिक स्थल हुनुको कारण यो क्षेत्र पर्यटनको लागि समेत महत्वपूर्ण वन्दै गएको छ । जोरायलमा भीमच्छेदन ढुंगा रहेको छ । यो पाण्डवकालीन ढुंगा भएको जनविश्वास रहेको छ । यो भीमच्छेदन भविष्यमा निकै ठूलो धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल बन्ने प्रबल संभावना रहेको छ । सुन्दर जोरायल उपत्यका, बुडरक्षेत्र, घण्टेश्वर मन्दिर, झरना यहाँका प्रसिद्ध धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु हुन । जोरायल नजिक रहेका अग्ला पहाड, महाभारत पर्वत लगायतका स्थानहरुमा यहाँ ध्यान केन्द्रको स्थापना गर्न, हाइकिङ-ट्रेकिङ गर्न एवं जैविक विविधताको अध्ययन गर्नको लागि अत्यन्त उपयोगी क्षेत्रहरु रहेका छन् । सहज यातायातको सुविधावाट अझै वञ्चित रहेको यस गाउँपालिकाको संस्कृति र रहनसहनमा मौलिकता छ । यसकारण विद्यमान संस्कृति र सभ्यतालाई जोगाई राख्दा समग्र डोटी जिल्लाका सांस्कृतिक परम्पराहरुको अध्ययन गर्नको लागि यस गाउँपालिकालाई उपयुक्त स्थल मान्न सकिन्छ । यहाँका शिखर, चुचुरा, बेँसी, फाँट, नदीका वगरहरु समेत अत्यन्त मनमोहक रहेका छन् । अतः यस ठाउँका पर्यटकीय तथा धार्मिक महत्वका स्थलहरुको संरक्षण र प्रचारप्रसार गर्न जरुरी

छ । यो क्षेत्रको पर्यटन व्यवसायको विकास गर्न समग्र सुदूरपश्चिम प्रदेशको पर्यटन विकासलाई एकिकृत ढंगले अगाडि बढाउनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । यस्तै जनस्तरवाट समेत धार्मिक तथा पर्यटनको महत्वलाई अगिंकार गरी यस भेगको जैविक सम्पदालाई वचाउन तथा समुदायको धार्मिक भावनालाई कदर गर्न यहाँ विद्यमान धर्म-संस्कृति, परम्परा, मन्दिर, धार्मिक वन, गुफा, आदिको संरक्षण एवं संवर्द्धन हुन जरुरी रहेको छ ।

१.१.१० वजार

जोरायल गाउँपालिकाको नजिकमा रहेका मुख्य वजार बजारहरु बुडर, फल्टुडे, सहजपुर, जोरायल, गैरा आदि हुन । तथापि जोरायल तथा बुडर यस गाउँपालिका तथा डोटी जिल्लाकै महत्वपूर्ण व्यापारिक केन्द्रको रुपमा समेत विकसित भई सकेका छन । बुँडर-जोरायल-सिलगढी सडकलाई जोरायल गाउँपालिकाको सदरमुकाम हुँदै सबै वडा कार्यालयहरुमा स्तरोन्नती गरी सडक सञ्जालमा जोडन सके यहाँवाट प्रदेश राजधानी एवं संघीय लगायत अन्य साना तथा ठुला सवै सहरहरुमा बस तथा अन्य सवारीका साधनहरु संचालितमा आउने सक्दथे । यसका साथै जोरायल गाउँपालिकामा सुविधायुक्त विद्यालय तथा कलेज, स्वास्थ्य संस्थाहरु, खाद्य समाग्री संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र, होटल व्यवसाय तथा व्यापार र संचार लगायतका क्षेत्रहरुको प्रगति सम्भव हुन सक्दथ्यो ।

१.२ जनसांख्यिक विवरण

विकास र व्यवस्थापनको प्रमुख साधन र साध्यको रुपमा रहेको जनसंख्याको समाज विकासका लागि महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । देशभित्र उपलब्ध प्राकृतिक तथा कृत्रिम श्रोत र साधनको विवेक र वुद्धीमतापूर्ण तवरले उपयोग गरी विकासको गतिमा तिव्रता दिन मानव पूंजीको आवश्यकता पर्दछ । निष्क्रिय श्रोत साधनहरुको परिचालन र कुशल दक्ष जनशक्तिको निमाणार्थ जनसंख्यालाई एउटा आधार स्तम्भको रुपमा लिन सकिन्छ । प्रति व्यक्ति आय, औसत, आयु, जनसंख्या वृद्धिदर र मातृ तथा वाल मृत्युदर साक्षरता तथा जीवनस्तर जस्ता मानवीय सूचकांकहरुको उपस्थितिमा कुनै पनि देशको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको अवस्था आँकलन गर्न सकिन्छ ।

देशभित्र उपलब्ध मानवीय साधनको परिचालन गर्ने र यसको समयोचित तथा समुचित विकास गर्नका लागि विगतमा नीति तर्जुमा नगरिएका होइनन् । तथापि, प्रतिवद्धताका साथ कार्यक्रम संचालन र

यसमा जनताको समयोचित सहभागिताको अभावका कारण सकारात्मक उपलब्धि हासिल भने हुन नसकेको अवस्था छ । हावापानीको भिन्नता, यातायात, व्यापार, उद्योग, पूर्वाधार र अन्य क्षेत्रको समयसापेक्षिक विकास तथा विस्तार हुन नसक्नुका साथै मानव संशाधनको विकासका लागि पृथक प्रयासहरुको अभावका कारण यहाँको मानवीय संशाधनको समुचित उपयोग हुन सकिरहेको छैन । व्यवस्थित स्वास्थ्य, शिक्षा, संचार आदि सुविधाहरुको अभाव जस्ता समस्याहरुले कुनै पनि व्यक्तिको आर्थिक स्थितिमा सुधार आउनासाथ शहरी क्षेत्रमा वसाइँ सर्ने प्रचलनले यहाँको मानवीय संशाधन निष्क्रिय अवस्थामा रहेको प्रतीत हुन्छ । यद्यपि, पछिल्ला समयहरुमा यस क्षेत्रमा सुरु भएका केही विकास कार्यहरुले मानवीय संशाधनको क्षेत्रमा आशलाग्दो स्थिति देखापरेको छ ।

केन्द्रयि तथ्याङ्क विभागको २०२१ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १९,७८८ रहेको छ । जसमा महिलाहरुको संख्या १०,०७० र पुरुषहरुको संख्या ९?७१८ यस गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका : १ जोरायलगा.पा.को वडागत जनसंख्या र धरधुरी सम्बन्धी विवरण

तालिका -१ : जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं.	जनसंख्या				घरधुरी संख्या
	महिला	पुरुष	तेश्रो लिङ्गी	जम्मा	
१	१४१४	१३७०	०	२७८४	**५१४**
२	२३१५	२२५१	०	४५६६	७६१
३	१६६४	१६१६	१	३२८१	५३७
४	२७०९	२५०८	०	५२१७	९१७
५	१३४८	१३६५	१	२७१४	५३२
६	१५७३	१५३२	०	३१०५	५४२
जम्मा	**११०२३**	**१०६४२**	**२**	**२१६६७**	**३८०३**

स्रोत :जोरायल गापा वस्तुगत विवरण, २०७९

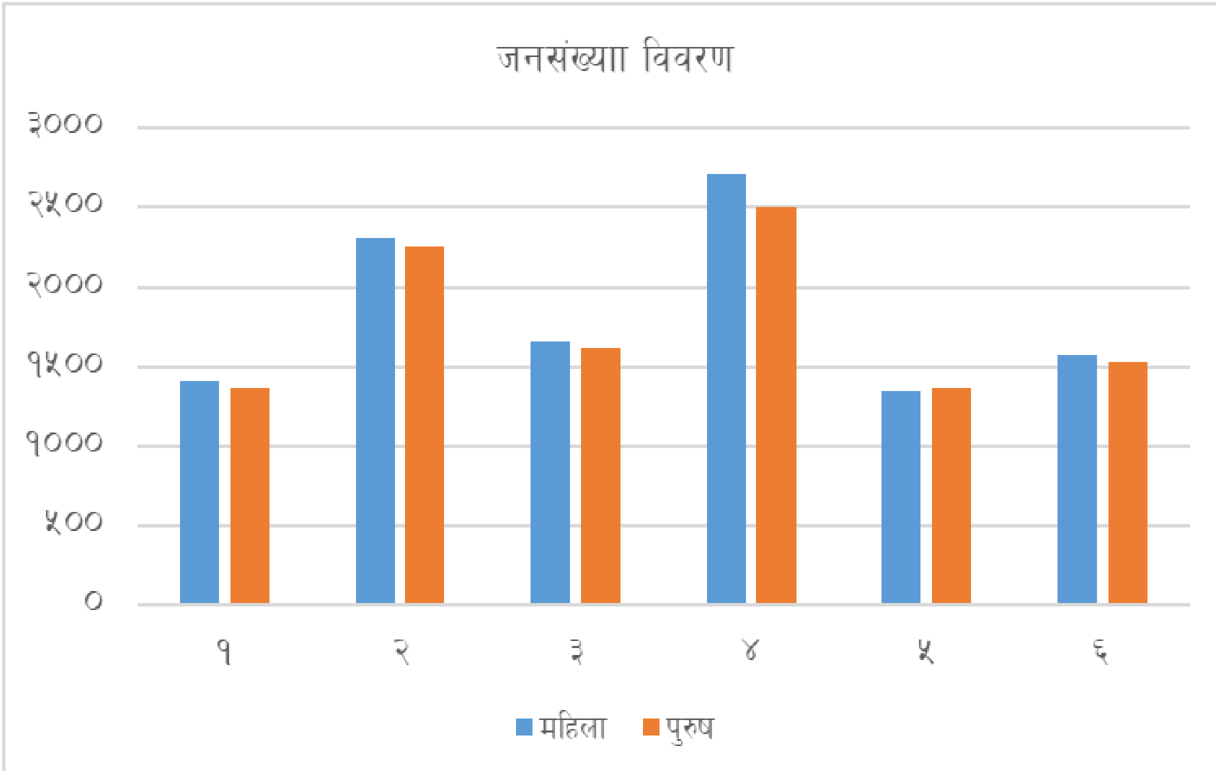

चित्र जोरायल गापाको जनसंख्या विवरण

१.२.२ साक्षरता अवस्था

केन्द्रयि तथ्याङ्क विभागको २०२१ को तथ्याङ्क अनुसार यहाँ पाँच वर्ष र सो भन्दा माथिको जनसंख्याको ७७.०८ प्रतिशत मानिसहरु साक्षर देखिएका छन् । पढन मात्र सक्ने जनसंख्या ०.८८ रहेको छ भने निरक्षरहरुको प्रतिशत २१. ३ रहेको छ ।

परिच्छेद २
आवधिक योजना

२.१ आवधिक योजना

योजना एउटा सिलसिलेवार कार्य पद्दतिको व्यवस्थित रुपरेखा हो जसको सहयोगमा कुनै पनि कार्य सजिलो तरीकाले कम समयमा, उपलब्ध स्रोतसाधनहरुको उचित प्रयोग गरी सम्पन्न हुन्छ । योजनावद्ध रुपमा गरिएका कार्यहरु सफल र प्रतिफलमूलक हुन्छन । जनशक्ति, समय, कार्यपद्धति, शैली, उद्देश्य, लक्ष्य, र स्रोतको समन्वयात्मक रुप वा सिलसिलेवार रुपरेखा नै समग्रमा योजना हो ।

२.१.१ आवधिक योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरु

- जनकेन्द्रित विकास
- सुशासन
- समाजिक समावेशीकरण
- बालमैत्री, वातावरणमैत्री शासन
- भूउपयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन
- सन्तुलित विकास
- स्थानीय श्रोत साधनको उपयोग
- सार्वजनिक निजी साझेदारी एवं गैससससँगको साझेदारी
- विपद व्यवस्थापन न्यूनीकरण
- जनसहभागिता

२.१.२ आवधिक योजनाको निर्माणका लागि आवश्यक कुराहरु

आवधिक योजना तर्जुमा गर्नका लागि निम्न कुराहरुको आवश्यकता रहन्छ ।

- ❖ तथ्याङ्क र सूचनाहरु
- ❖ समग्र अर्थतन्त्रको वारेमा ज्ञान र आधारभूत तहका वास्तविकताहरु
- ❖ समुदायका आवश्यकताहरु, श्रोतसाधनहरु र मूल्य मान्यताहरुको वारेमा जानकारी
- ❖ योजनाको ढाँचा र कार्यदिशाहरु
- ❖ मानवीय र संस्थागत स्रोतहरु
- ❖ सरोकारवाला निकायहरुसँगको गहन छलफल र परामर्श

२.१.३ आवधिक योजनाको नीतिगत पक्ष

२.१.३.१ कानूनी र नीतिगत आधारः

यस आवधिक योजना तयार गर्न संवैधानिक व्यवस्था, नीतिगत निर्णय तथा व्यवस्था, तथ्याङ्कका मान्य सिद्धान्त र आधार, विगतका अनुभव तथा सिकाइलाई आधार मानिएको छ। यस परिप्रेक्ष्यमा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन सम्वन्धी ऐन २०७४, नेपाल सरकारको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, तथ्याङ्क ऐन, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ जस्ता कानुनी र नीतिगत व्यवस्थालाई आधारको रुपमा लिइएको छ । संघीय शासन प्रणाली तथा देहायअनुसारका प्रमुख विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थामा आधारित रही यो आवधिक योजना तयार गरिएको छ।

- **नेपालको संविधान** नेपालको संविधानको धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२), धारा २२६ को उपधारा (१) अनुसार स्थानीय तहको अधिकारको सूची अनुसूची ८ बमोजिम हुनेछ। नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको अधिकारको सूचीले स्थानीयतहलाई तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन, योजना निर्धारण सम्बन्धी अधिकार प्रदान गरेको छ।

- **नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरुको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनः** नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको कार्य विस्तृतीकरणले केन्द्रीय तथ्याङ्क अन्तर्गत तथ्याङ्क सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीको व्यवस्थापन र गुणस्तर निर्धारण, राष्ट्रियस्तरको गणना र सर्वेक्षण व्यवस्थापन र तथ्याङ्कसम्बन्धी सल्लाहकारी भूमिका बारे उल्लेख गरेको छ । संविधानको अनुसूची ८ को स्थानीय तहको एकल अधिकारको विस्तृतीकरणले स्थानीय तथ्याङ्क संकलन,योजना, नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, वेरोजगारको तथ्याङ्कसहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क व्यवस्थापन, तथ्याङ्कीय अभिलेख व्यवस्थापन, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको उल्लेख गरेको छ।

- **स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४:** स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद) को मिति २०७४ जेठ २ गतेको निर्णय अनुसार स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जारी

भएको छ । यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख संकलन बारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरुले योजना तर्जुमा र तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख छ ।

- **स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४:** स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ११ मा गाउँपालिकाको अधिकार अन्तर्गत गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको विकास गर्न नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यविधि, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने व्यवस्था रहेको छ। गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको वर्तमान अवस्थाको वारेमा तथ्याङ्क संकलन गरी सोही सूचनाको आधारमा तर्कपूर्ण विश्लेषण पश्चात भविष्यका उद्देश्य लक्ष्य, नीति, रणनीति र कार्यक्रम सहित योजना तर्जुमा गर्न सकिने व्यवस्था गरीएको छ ।

२.४ आवधिक योजनाको कार्यक्षेत्र तथा सीमाहरु

आवधिक योजना निर्माणका लागि आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, पूर्वाधार, वन वातावरण, तथा विपद व्यवस्थापन र संस्थागत विकास क्षेत्रका सीमाहरु र उपक्षेत्रहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

क्र.सं.	**कार्यक्षेत्र**	**सीमाहरु/ उपक्षेत्रहरु**
१	आर्थिक विकास	कृषि, पशुपालन, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, बैकिङ्ग तथा सहकारी र आयआर्जन
२	सामाजिक विकास	शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, लैगिंक समानता, सामाजिक समावेशीकरण र संस्कृति
३	भैातिक पूर्वाधार विकास	सडक, सिँचाई, खानेपानी, पूल, झोलुङ्गे पूल, विजुली, भवन, ढल निकास, संचार, वैकल्पिक ऊर्जा र बस्ती विकास
४	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	वन तथा भूसंरक्षण, जलाधारसंरक्षण, जंगल, वातावरण संरक्षण, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, सरसफाई, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन र विपद् व्यवस्थापन
५	संस्थागत विकास	पारदर्शिता, सुशासन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण (ऐन नियम, कार्यवधिहरु), सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचनाको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तिय अनुशासन, आन्तरिक लेखा परीक्षण तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र बेरुजु फर्छ्यौट

२.५ आवधिक योजनाको आवश्यकता र महत्व

आवधिक योजनाको महत्व निम्नानुसार रहेको छ :

- सही यथार्थ सूचनाका आधारमा उत्कृष्ट कार्य गर्न
- वास्तविक आवश्यकताको आधारमा योजनाहरुलाई प्राथमिकीकरण गरी संचालन गर्न
- स्थानीय स्रोतसाधनहरुको उपयुक्त परिचालन र उपयोग गर्न
- सामाजिक आर्थिक विकासका आयोजनाहरुमा केन्द्रित हुन
- स्थानीय स्रोत-साधनहरुको समुचित एवं समान वितरण गरी आशातीत प्रतिफल प्राप्त गर्न
- समाजका सबै क्षेत्रको समान रुपले विकास गर्न
- समय, ऊर्जा र स्रोत-साधनहरुको उपयुक्त परिचालन गर्न
- सामाजिक समावेशिता अपनाई रोजगीका अवसरमा वृद्धि गर्न एवं गरीवी निवारण गर्न
- विकासमा नीजिक्षेत्रको सहभागिता सुनिश्चित गरी बजारको विकास गर्न
- विकासमा समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गरी जनतालाई छिटो छरितो गुणस्तरीय सेवा सुविधा प्रदान गर्न

२.६ आवधिक योजनाको उपयोगिता

नेपालको संविधान वाट निर्दिष्ट अधिकार निर्वाह र दायित्वको प्रयोग गर्दै यस गाउँपालिकाको सक्रिय सहभागिता र परामर्शदाता विज्ञहरुको सहयोगमा आ.व. २०८०/८१ देखि आ.व. २०८४/८५ को पाँच वर्षे अवधिको लागि यो योजना तर्जुमा गरीएको छ । यस आवधिक योजनामा जोरायल गाउँपालिकाले तोकेका लक्ष्य, उद्देश्य र गन्तव्य हासिल गर्नका लागि गरिने प्रयास, कार्यनीति, रणनीति र कार्यक्रमहरु समेटिएका छन । यस गाउंपालिकाको यथार्थ वस्तुस्थिति र विस्तृत सूचनामा आधारित दीर्घकालिन सोच र स्पष्ट उद्देश्य बोकेको यो आवधिक योजना जोरायल गाउँपालिकालाई आगामी पाँच वर्षभित्रमा विकासको एउटा निश्चित गन्तव्य सम्म पुऱ्याउने मार्गनिर्देशक दस्तावेज पनि हो । प्रादेशिक वा संघीय सरकारले पनि यस गाउँपालिकामा मध्यम र ठूला खालका आयोजना संचालन गर्न यस आवधिक योजनालाई आधार र प्रारम्भिक सूचनाको स्रोतको रुपमा प्रयोग गर्न सक्दछन । त्यसैगरी यहाँ कार्यरत विभिन्न गैर सरकारी संस्थाको साथै अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकायहरुले पनि यो योजनालाई उपयोग गर्न सक्दछन ।

२.७ तुलनात्मक लाभ

तुलनात्मक रुपमा बढी लाभ हुन क्षेत्रमा उत्पादनका साधनहरु परिचालित गर्ने सैद्धान्तिक अवधारणालाई बेलायती अर्थशास्त्री डेभिड रिकार्डोले व्याख्या गरेका थिए । कुनै पनि अर्थतन्त्रमा सदैव सीमित स्रोत हुन्छन् । कुनै एक पदार्थको उत्पादन गर्दा अर्को पदार्थ उत्पादन हुन सक्ने सम्भावना कम हुन्छ, किनभने उत्पादनका लागि आवश्यक साधन र स्रोतहरु पहिलो पदार्थ बनाउने कार्यतर्फ सोझिन पुग्छन् । तसर्थ उत्पादनका लागि केही सीमित पदार्थको मात्र चयन गर्नु पर्ने हुन्छ । अन्यथा सीमित स्रोतहरु पनि दह्रो रुपमा उत्पादनका लागि खर्च नभै छरिन पुग्छन् र कतैबाट पनि उच्चतम फाइदा लिन सकिदैन ।

गाउँपालिकाले तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरु परिचालन गर्नु राम्रो पक्ष हो । यस गाउँपालिकाका प्रमुख लाभदायक क्षेत्रहरु कृषि, पशुपालन, पर्यटन र वैकल्पिक उर्जा पहिचान गरिएको छ । यहाँ मकै, कोदो, धान र आलु जस्ता अन्न र तरकारी बाली उत्पादन हुन्छन । कृषिमा आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण, प्रविधि र प्रांगारिक मलको प्रयोगले उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिन्छ । यस पेशाले कृषकहरुको आय आर्जन बढनुका साथै समग्र जीवनस्तरमा नै सुधार हुन्छ । पूर्वाधार (यातायात, संचार, पैदल मार्ग, होटेल, सुरक्षा) को निर्माण र पर्यटन क्षेत्रमा संलग्न हुने जनशक्ति उत्पादन गरी धार्मिक सांस्कृतिक र ऐतिहासिक सम्पदाहरु घण्टेश्वर मन्दिर, लगायतका स्थानीय मन्दिर/ तीर्थस्थलहरु र यहाँको मौलिक क्षेत्रहरुको प्रचार प्रसार एवं संरक्षण गर्न जरुरी छ ।

२.८ आवधिक योजनाको आवश्यकता र तयारी गर्दा लिइएको परिवर्तनको सिद्धान्तको अवधारणा

२.८.१ परिवर्तनको सिद्धान्त

सामाजिक परिवर्तनको थालनीका लागि अपनाइने विशिष्ट र मापनीय कुराहरुको विस्तृत व्याख्या वा रुपरेखा नै परिवर्तनको सिद्धान्त हो, जसले रणनीतिक योजना, निर्णय प्रक्रिया र मूल्याङ्कनको लागि आधार प्रदान गर्दछ । परिवर्तनको सिद्धान्त कुनै कुराको प्रक्रिया र परिणामलाई समेटने एउटा खाका हो । यसले आर्थिक तथा सामाजिक परिवर्तन किन, र कसरी गर्ने भन्ने प्रश्नको उत्तर खोज्दछ । जब आर्थिक-सामाजिक विकासको सन्दर्भमा परिवर्तनको सिद्धान्तको कुरा गरिन्छ, यस सिद्धान्तले किन परिवर्तन गर्ने, हामीसँग के कुराहरु उपलब्ध छन, के के छैनन, हामी नयाँ के कुरा प्राप्त गर्न चाहान्छौ,

यी नयाँ प्रतिफलहरु र नतिजाहरु कसरी प्राप्त गर्न सकिन्छ, के कस्ता रणनीतिहरु उपनाउनु पर्दछ भन्ने कुराको एउटा तर्कपूर्ण सम्बन्धको खोजी गर्दछ । यसै सिद्धान्तको आधारमा योजना प्राथमिकीकरणमा परेका आयोजनाहरु कार्यान्वयन भए भएनन र के कस्तो परिवर्तन देखियो भनेर अनुगमन र मूल्याङ्कन को खाकापनि तयार गरिन्छ ।

परिवर्तनको सिद्धान्तले यहाँ (वर्तमान) देखि त्यहाँ (भविष्य) सम्म पुग्नको लागि एउटा रोडम्याप प्रदान गर्दछ । रोडम्याप सही र पूर्ण छ भने सबैले यसको अनुशरण गर्दछन । उदाहरणको लागि यो पञ्चवर्षीय आवधिक योजना आ.व. २०८०/८१-२०८४/८५ सम्मको लागि तर्जुमा गरिएको छ भने २०७९/८० को अन्त्यमा यस गाउँपालिकाका सामाजिक तथा आर्थिक सूचक के छन् र आ.व. २०८४/८५ को अन्त्यसम्म आइ पुग्दा उक्त सूचकमा के कस्तो सुधार प्रगति भयो भन्ने कुराको मूल्याङ्कनको लागि मापनीय अपेक्षित सूचकहरु तयार गरिएका हुन्छन । परिवर्तनको सिद्धान्तका चरणहरु निम्नानुसार रहेका छन ।

पहिलो : सम्बोधन गर्न खोजिएको विषय वा क्षेत्रको समस्याको पहिचान गर्ने,
दोस्रो : के प्राप्त गर्न चाहन्छौ, त्यसको दीर्घकालीन लक्ष्य तर्जुमा गर्ने,
तेस्रो : कहाँ जान चाहेको हो, यसको लागि पछाडि फर्केर वा वर्तमान स्थितिको आधारमा गन्तव्य पहिचान गर्ने,
चौथो : अनुमानहरु को व्याख्या गर्ने,
पाचौ : आशातीत नतिजा प्राप्तिका लागि संचालन गरिने कार्यक्रमहरु तय गर्ने,
छैटौं : योजना कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र व्यक्तिहरुको जवाफदेहिताको सीमारेखा तयार पर्ने,
सातौं : हामी सफल भए भएनौ भनी जान्न अर्थात नतिजा मापन गर्न वस्तुनिष्ठ र मापनयोग्य सूचकांकहरु विकसित गर्ने एवं
आठौं : परिवर्तनको सिद्धान्तलाई संक्षिप्तीकरण गर्ने र व्याख्या गर्ने ।

चित्र : १ परिवर्तनको सिद्धान्त

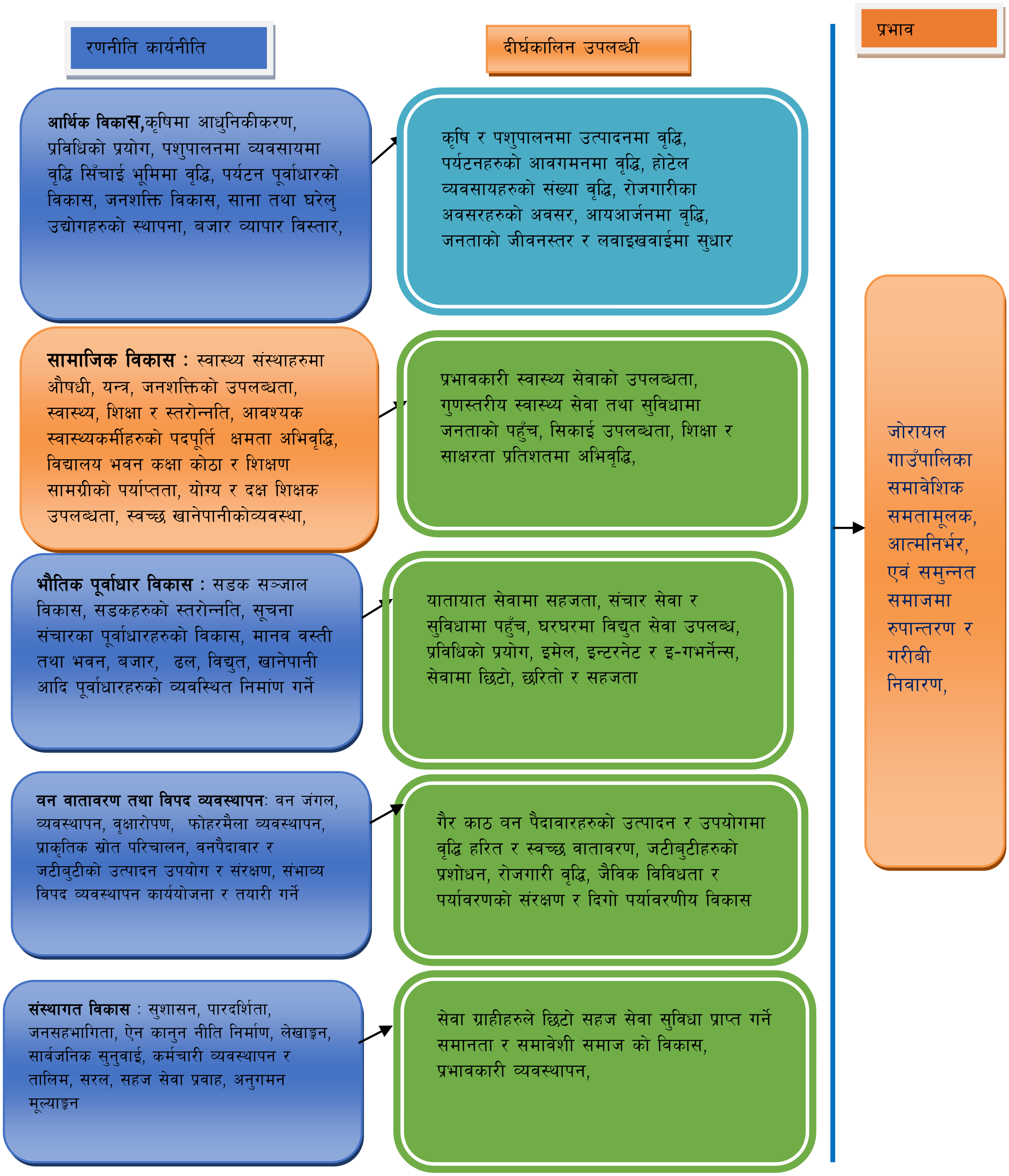

२.९ राष्ट्रिय योजना, प्रदेशस्तरको योजना र स्थानीयतहको योजना बीचको अन्तरसम्बन्ध

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको वर्तमान संविधान को मर्मअनुसार नेपालमा तीनवटा तहका सरकारहरु विद्यमान रहेका छन जसअनुसार संघ सरकार, सात वटै प्रदेशहरुमा एक/एक वटा प्रदेश

सरकार र ७५३ वटा स्थानीयतहका सरकारहरुको व्यवस्था रहेको छ । यस संविधानले संघ सरकारलाई मात्र सामाजिक/आर्थिक विकासको सम्पूर्ण दायित्व नसुम्पी प्रदेश र स्थानीय तहका सरकारहरुलाई पनि जनतालाई सेवा सुविधा प्रदान गर्न आवधिक विकासका योजनाहरु बनाउने, तत्सम्बन्धी ऐन, नियम, नियमावली र कार्यविधि तर्जुमा गर्ने पूर्ण स्वायत्तता र अधिकार प्रदान गरेको छ । संविधान प्रदत्त यिनै अधिकारको प्रयोग गरेर स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र रही आर्थिक-सामाजिक विकासको माध्यमवाट जनताको जीवनस्तर उठाई उनीहरुको समृद्ध एवं सुखी जीवनको लागि आवधिक योजना निर्माण गर्न सक्दछन ।

आवधिक योजना निर्माणको परम्परागत Top-Down प्रक्रिया थियो भने हाल आएर Bottom-Up अर्थात स्थानीय जनप्रतिनिधि, विज्ञ, जानिफकार र जनताको सहभागितामा योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय क्षेत्रको भूगोल, वर्तमान अवस्था र सम्पूर्ण क्षेत्रहरुको गहन विश्लेषणमा आधारित आवधिक योजना यथार्थपरक, सही र कार्यन्वयनमा ल्याउन सकिने खालको हुन्छ ।

नीति, ऐन, नियम बनाउने, कर्मचारी नियुक्ती गर्ने, काम काजमा खटाउने, आर्थिक-सामाजिक विकास गर्ने, स्थानीय स्रोतसाधनको उचित परिचालन र उपयोग गर्ने लगायत सबै काम गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय निकायहरुको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्दछन । स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रको आवधिक विकासको योजना बनाउँदा स्थानीय स्रोतसाधन, संभावना, आवश्यकता, प्राथमिकतालाई मुख्य आधार बनाई आफूले गर्न सक्ने, प्रादेशिक सरकारको सहयोग लिने संघ सरकारको आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोगसमेत सम्पन्न गर्ने गरी सामाजिक-आर्थिक विकासका योजनाहरुलाई वर्गीकृत गर्न सक्दछ । स्थानीय तहका मध्यम र ठूला विकासका आयोजनाहरु प्रदेश र संघ सरकारहरुवाट सम्पन्न गराउनुका साथै यस्ता आयोजनाहरुलाई प्रदेश र संघ सरकारको आवधिक विकास योजनामा पनि समावेश गर्न सूचना आदानप्रदान गर्न सकिन्छ ।

२.१० राष्ट्रिय सोच

नेपाल सरकारले “समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली” भन्ने नारालाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच बनाएको छ ।

चित्र : २ समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको मार्ग चित्र

चरण	योजना	अवधि	राष्ट्रिय नारा	National Slogan
पहिलो चरण (Stage I)	पन्ध्रौं योजना	५ वर्ष	समृद्धि र सुखको सिर्जना	Generating Prosperity Happiness
दोस्रो चरण (Stage II)	सोह्रौं योजना सत्रौं योजना	१० वर्ष	समृद्धि र सुखको तीव्रता	Accelerating Prosperity And Happiness
तेस्रो चरण (StageIII)	अठारौं योजना उन्नाइसौं योजना	१० वर्ष	समृद्धि र सुखको दिगोपना	Sustaining Prosperity and Happiness

२.११ राष्ट्रिय उद्देश्यहरु

१.सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र आधुनिक पूर्वाधार निर्माण, उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारी अभिवृद्धि, उच्च, दिगो र समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा गरीबी निवारण गर्दै समृद्धिको आधार निर्माण गर्नु,

२.गुणस्तरीय स्वास्थ्य तथा शिक्षा, स्वस्थ तथा समुन्नत वातावरण, सामाजिक न्याय र गुणस्तरीय एवं जवाफदेही सार्वजनिक सेवा कायम गरी संघीय शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरण गर्दै नागरिकलाई मर्यादित परिष्कृत जीवनयापनको अनुभूति गराउनु

३. सामाजिकआर्थिक रुपान्तरण तथा स्वाधीन राष्ट्रिय अर्थतन्त्र निर्माण गरी देशको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता र राष्ट्रिय हितको संरक्षण गर्ने

चित्र : ३ समृद्धिका आधारहरु

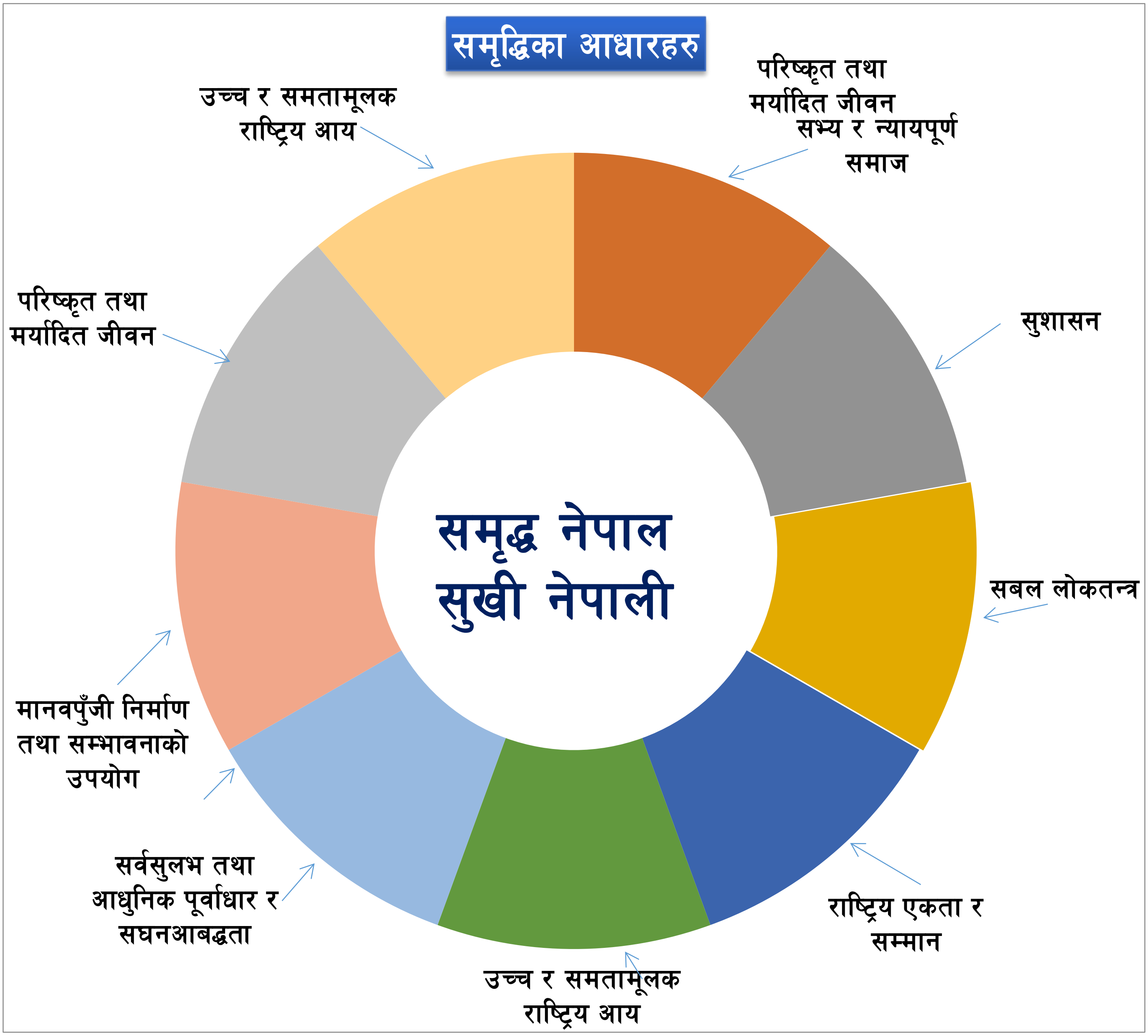

२.११.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले स्थानीय सरकारका रुपमा गाउँपालिका र नगरपालिकालाई योजना तथा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ ।संवैधानिक स्थानीय तह संचालन सम्बन्धी संघीय कानून स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले

स्थानीयस्तरको विकासकालागि आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस प्रकारका योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यसैगरी ऐनले गाउँपालिकाले योजना बनाउँदा प्राथमिकता दिनु पर्ने विषयहरुका अतिरिक्तकार्य संचालन गर्दा लागत न्यूनीकरण, स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग वा प्रभावकारी सेवा प्रवाह तथा अन्य गाउँपालिकासँग साझेदारी, सम्झौता र संयुक्त व्यवस्थापन गर्न सक्ने विषयहरु समेत तोकेको छ ।

संघीय शासन व्यवस्था अनुसारको नयाँ राजनीतिक तथा प्रशासनिक परिवेशमा स्थानीय विकासको प्रयासहरुलाई दिशानिर्देश गर्न आवधिक योजनाको आवश्यकता रहेकोले यस गाउँपालिकाको गाउँ सभाबाट स्वीकृत आर्थिकऐनमा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया अनुसार एकीकृत स्वरुपको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने र सोको आधारमा बार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस कार्यलाई सहज र व्यवस्थितगर्न गाउँ कार्यपालिकाले संवैधानिक व्यवस्था, स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र तथा संघीय ऐन (स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४) मा भएका प्रावधान तथा गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि ऐन २०७४ अनुसार योजनाबद्ध, एकीकृत तथा सहभागितामूलक विकासको अवधारणामा आधारित भई आवधिक योजना तर्जुमा कार्यविधि तयार तथा स्वीकृत गरेको छ । आवधिक योजना तर्जुमा गर्नु पूर्व संघीय सरकारबाट नमूनाको रुपमा उपलब्ध गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण तयारी स्तरीय कार्यविधि बमोजिम गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र र स्थानीय विशेषता र आवश्यकताको आधारमा गाउँ वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि स्वीकृत गरी सो बमोजिम विषयगत सूचना तथा श्रोत नक्शा समावेश गरिएको गाउँ पार्श्व चित्र (वस्तुगत विवरण) समेत तयार गरिएको छ । जुन आवधिक योजनाको आधाररेखा सूचनाको रुपमा रहनेछ । स्वीकृत कार्यविधि अनुसार गाउँपालिकाले तयार गरेको वस्तुगत विवरण अनुसार आधाररेखा सूचनाको आधारमा गाउँ विकासको वर्तमान अवस्था, संभावना तथा समस्या विश्लेषण गरी जोरायल गाउँपालिकाको एकीकृत स्वरुपको पाँच वर्षे आवधिक योजना (२०८०/८१-२०८४/०८५) तर्जुमा गरिएको छ ।

२.११.२ योजना तर्जुमाको उद्देश्य

गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टीगत आर्थिक, सामाजिक विकासका लागि लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु निर्धारण गरी निश्चित अवधिभित्र सो लक्ष हासिल गर्न उपयुक्त सिद्धान्त, नीति, रणनीति तथा प्राथमिकताहरु पहिचान एवम् परिभाषित मार्गचित्र नै आवधिक योजना हो । स्थानीय तहको आवधिक योजनाले निश्चित अवधिका लागि गाउँपालिकालाई आफुले चाहेको गन्तव्य तर्फ विकासको गतिलाई डोहोऱ्याउने काम गर्दछ । गाउँपालिकाको नेतृत्वमा योजनाबद्ध विकासका लागि सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी, समुदायमा आधारित संस्था तथा नीजि क्षेत्रलाई एक स्थानमा ल्याई गाउँपालिकाको एकीकृत तथा समष्टिगत विकास प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गर्नु नै आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमाको मुख्य उद्देश्य हो । योजना तर्जुमाका सहायक तथा निर्दिष्ट उद्देश्यहरु देहायअनुसार छन् ।

- गाउँको एकीकृत, नतिजामुलक र योजनाबद्ध विकासका लागि साझेदार तथा सरोकारवालालाई एकथलोमा राखि विकासमा साझा उत्तरदायित्व सिर्जना गर्ने ।
- गाउँ विकास तथा श्रोत परिचालनको विद्यमान स्थिति विश्लेषण गरी गाउँबासी तथा सरोकारवालाको चाहाना तथा सहभागितात्मक छलफलका आधारमा गाउँ विकासको खाका तयार गर्ने ।
- गाउँ विकाको दीर्घकालिन सोच, निर्देशक सिद्धान्त, लक्ष्य, रणनीति र प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।
- गाउँ विकासका प्रयासलाई मार्गदर्शन गर्ने तथा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्ने कार्यनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरु तय गर्ने ।
- गाउँ विकास प्रयासहरुको प्रक्रिया तथा नतिजाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको खाका प्रस्तुत गर्ने ।

२.१२ आवधिक योजना तर्जुमा तथा प्रक्रिया

यस गाउँपालिकाको विस्तृत स्वरुपको आवधिक योजना गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधि बमोजिम देहायको विधि तथा प्रक्रिया अनुसार तर्जुमा गरियो ।

२.१२.१ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यविधि तयारी तथा स्विकृती

स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा २४ को व्यवस्था तथा जोरायल गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन अनुसार युनिसेफ नेपालको आर्थिक तथा विषयविज्ञको प्राविधिक सहयोगमा विधायक समिति अन्तरगत गठित आवधिक योजना तर्जुमा उपसमितिले मस्यौदा तयार गरि पांच वटै विषयगत समितिहरु संगको वृहत छलफल तथा अन्तरकृया वाट विषयगत लक्ष्य तथा नतिजाहरु निर्धारण गरी जोरायल गाउँ

कार्यपालिकाबाट वृहत स्वरुपको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने गरि कार्यविधि स्वीकृत गरी सोही कार्यविधि बमोजिम आवधिक योजना तर्जुमा गरिएको हो । सोही आवधिक योजनालाई आधारमानी आ.व. २०७९/८० लाई आधार वर्षको रुपमा लिदै जोरायल गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना २०८०/८१-२०८४/८५ तर्जुमा कार्य गरीएको हो ।

२.१२.२ योजना तयारी कार्याशाला गोष्ठी

गाउँपालिकाको आर्थिक बर्ष २०७९/८० को बजेट तथा कार्यक्रम (आर्थिक तथा विनियोजन ऐन, २०७५) बमोजिम गाउँपालिका कर्मचरीको सहजीकरण तथा विषयगत समितिको सहयोगमा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने गाउँ कार्यपालिकाबाट निर्णय गरियो । सोही निर्णय बमोजिम गाउँपालिकाले आन्तरिक रुपमा गृहकार्य तथा सरोकारवालासँग राय परामर्श गरी आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया, आवश्यक श्रोत साधन, सहभागिता र कार्यतालिका लगायतका विषयमा समझदारी निर्माण गरियो । कार्यशालाबाट विषयगत विज्ञको सहजीकरणमा दीर्घकालिन सोच, गाउँ विकासको लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता, संभावना तथा समस्या विश्लेषण, योजनाको नतिजा तालिका, गाउँ विकासका प्रमुख तथा रणनीतिक कार्यहरुको मस्यौदा तयार गरियो ।

२.१२.३ आधाररेखा सुचना तथा वस्तुस्थिति विश्लेषण

आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी आयोजना पूर्व गाउँपालिकाले पारमर्शदाता संस्थाको रुपमा नियुक्त गरेको रिसर्च सेन्टर फर बेटर गभर्नेन्स प्रा.लि. काठमाडौले, तयार गरिएको विषयगत स्थिति विवरण सहितको वस्तुगत विवरण अध्ययन गरिएको थियो । उक्त वस्तुगत विवरणमा गाउँपालिकाको भौगोलिक तथा भौतिक अवस्थिति, जनसांखिक, आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन र संस्थागत विकास तथा सुशासनको अवस्था सहित विषयगत वस्तुस्थिति विवरण समावेश गरिएको छ । सवै भन्दा पहिला ती सूचना तथा विवरण हरुलाई विषयगत समिति तथा सरोकारवालाहरुको सहभागितामा आवश्यक तथ्यांकहरु अध्यावधिक गर्ने कार्य गरियो । अध्यावधिक गाउँ वस्तुगत विवरणमा उल्लिखित सूचनालाई विस्तृत स्वरुपको आवधिक योजनाको आधाररेखा सूचनाको रुपमा उपयोग गरिएको छ । आवधिक योजना तर्जुमाको क्रममा वस्तुगत विवरणलाई प्रस्तुतिकरण तथा छलफल पश्चात थप परिस्कृत गरिएको छ । आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वस्तुगत विवरणको विश्लेषण एवं सहभागितामूलक छलफल गरी सरोकारवालाको नक्शाङ्कन, भूमिका

तथा योगदानको लेखोजोखा समेत गरिएको थियो । वस्तुगत विवरण तथा सूचनाका आधारमा गाउँपालिकाको विषयगत वस्तुस्थिति विश्लेषण गरियो ।

२.१२.४ वडास्तरीय तथा लक्षित समूह परामर्श

जोरायल गाउँपालिकाको आयोजनामा सवै वडाका वडा अध्यक्ष तथा उपलव्ध वडा सदस्यहरुको सहभागितामा वडास्तरीय परामर्श समूह गठन गरियो । उक्त परामर्श गोष्ठीमा वडा समितिका पदाधिकारी, विषयगत शाखा/उपशाखाका प्रमुख वा प्रतिनिधि, सरोकारवाला निकायहरु र लक्षित समुदायको प्रतिनिधित्व रहेको थियो । योजना तयारी कार्यशालाले तयार गरेको संभावना, समस्या र कार्यक्रम माथि छलफल गरी आवश्यक सुझाव सहित प्रत्येक वडाका योजनाहरु विषयगत समितिका वैठकहरुमा पेश गरियो । उक्त परामर्श कार्यक्रममा स्थानीय तहका वास्तविकतालाई सुक्ष्म तवरले छलफल गरी योजनाहरुको छनोट तथा प्राथमिकीकरण गरी अन्य सुझाबहरु संकलन गरिएको थियो । यस कार्यक्रममा गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारी, विषयविज्ञ सहित साझेदार संस्थाका प्रतिनिधीहरुले सहजीकरण गरिएको थियो ।

२.१२.५ आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी

आवधिक योजना तयारी कार्यशाला गोष्ठी तथा वडास्तरीय तथा लक्षित समूह परामर्श गोष्ठीबाट आएका सूचना तथा अपेक्षालाई विज्ञ परामर्शदाताको प्राविधिक सहयोगमा नतिजामूलक योजनाको स्तरीय ढाँचामा विषयगत रुपमा लिपिवद्ध गरी योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गरियो । गाउँपालिकाको नेतृत्व, विषयगत समितिहरुका संयोजक तथा गाउँ विकासका सरोकारवालाको सहभागिता र विज्ञ परामर्शदाताको सहजीकरणमा सम्पन्न योजना तर्जुमा गोष्ठीमा गाउँ विकासको लक्ष्य, उद्देश्य निर्धारण सहित नतिजा खाकामा ढाल्ने कार्य सम्पन्न गरियो । विषयगत समूहमा छलफल गरी प्राप्त निस्कर्षलाई विस्तृत समूहमा (प्लानल) मा प्रस्तुत तथा छलफल, गरी सुझाव संकलन गरियो । विषयगत समूहमा योजनाको नतिजा खाका, विषय क्षेत्रगत नीति, कार्यनीति र कार्यक्रम समेत छलफल र प्रस्तुती गरिएको थियो । यस प्रकार गाउँपालिकाको विकासको नतिजा खाँका र सो नतिजा प्राप्त गर्न आवश्यक तथा उपयुक्त रणनीतिक कार्यक्रम र आयोजनाको प्रस्ताव समेत तयार गरियो । गाउँपालिकाको समष्टिगत आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लक्ष्य प्राप्त गर्न गाउँपालिका तथा स्थानीय तहका सरोकारवालाहरुको स्रोत तथा क्षमता आधार मानी ५ बर्ष अवधिको स्थानीय तहको अधिकारका विषय क्षेत्रहरु समावेश एकीकृत योजनाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरियो । योजनालाई बार्षिक योजना (बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट) मार्फत कार्यान्वयन गर्ने र प्रक्रिया अनुगमन, नजितामूलक अनुगमन, आवधिक समीक्षा तथा मूल्याङ्कन गरी नतिजाको मापन तथा सिकाईको प्रारुप

समेत तयार गरियो । कार्यशालामा विगतका सफल सिकाई, विज्ञहरुका सुझाब, स्थानीय प्राथमिकता र सैद्धान्तिक मान्यतासँग अर्थपुर्ण र तार्किक तालमेल मिलाई साझा प्रतिवद्धता र सहमतिको दस्तावेजको रुपमा विकसित गर्ने कार्य सम्पन्न भयो ।

२.१२.६ योजना दस्तावेज तयारी

आवधिक योजना तयारी कार्यशाला, वडागत परामर्श कार्यक्रम र योजना तर्जुमा कार्यशालाको निचोड तथा विवरणका आधारमा योजना दस्तावेजको मस्यौदा तयार गरियो । योजना दस्तावेजलाई परिचय, योजना अवधारणा तथा प्रारुप र कार्यान्वयन योजना गरी तीन परिच्छेदमा विभाजन गरिएको छ । योजना दस्तावेज तयार गर्दा साविक स्थानीय तहका आवधिक, एकीकृत तथा विषय क्षेत्रगत गुरुयोजनाको प्रारुपलाई सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा प्रयोग गरिएको छ । साथै योजनामा योजनाविद् तथा विषयविज्ञहरुको सुझाब लिई योजना तर्जुमा प्राविधिक सहयोग टोलीद्धारा आवधिक योजना दस्तावेज लेखन तथा दस्तावेज मस्यौदा तयारी गर्ने कार्य सम्पन्न गरियो । नतिजामूलक योजनाको ढाँचामा स्थानीय तहका अधिकार क्षेत्रका सवै विषयहरु प्राविधिक पक्षहरुलाई तार्किक र वस्तुनिस्ठ रुपमा प्रस्तुत गरी आवधिक योजनाको मस्यौदा दस्तावेज तयार गरिएकोछ ।

२.१२.७ योजना प्रमाणिकरण कार्यशाला तथा अन्तिम दस्तावेज तयारी

गाउँपालिकाले स्वीकृत गरेको ढाँचा, सहभागितामूलक कार्यशाला तथा परामर्श, विषयविज्ञको सुझाब र परामर्शका आधारमा तयार गरेको योजनाको मस्यौदालाई विषयगत समिति , कार्यपालिका तथा गाउँ सभाका सदस्यहरु र स्थानीय तहका सरोकारवाला माझ प्रमाणीकरण कार्यशालाको आयोजना गरी प्रस्तुती, छलफल तथा सुझाव प्राप्त गरियो । प्रमाणिकरण कार्यशालामा विषयगत रुपमा समूहगत छलफल र परामर्श गरी समूहको निष्कर्ष तथा सुझावलाई वृहत समूहमा प्रस्तुत तथा छलफल गरी योजनालाई अन्तिम रुप प्रदान गरियो । यसरी कार्यशालाबाट प्राप्त सुझाब तथा पृष्ठपोषणलाई समावेश गरि जोरायल गाउँपालिकाको ५ वर्षे एकीकृत आवधिक योजनाको दस्तावेज तयार गरिएकोछ । यस योजनालाई जोरायल गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाको रुपमा मिति २०८० सालको असारमा वसेको गाउँसभामा पेश गरियो ।

२.१३ सिमा

जोरायल गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमाको लागि जोरायल गाउँपालिकाको गाउँ प्रोफाइलमा उपलब्ध स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिमका तथ्याङ्कहरु र सहभागितामूलक कार्यशाला तथा छलफलबाट उपलब्ध तथ्यहरुको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ ।

यो योजनाको सन्दर्भ जोरायल गाँउपालिकासँग मात्र जोडिएको छ अन्य स्थानीय तहहरुको यस संग प्रत्यक्ष सम्बन्ध छैन । गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरणमा रहेका तथ्यहरुमा एकरुपता नभएको ठाँउमा गाँउपालिका स्तरीय अन्तरक्रियाबाट आएको तथ्यलाई आधार मानिएको छ ।

गाउँपालिकाको समग्र विकासमा स्थानीय तह, प्रदेश तथा संघीय सरकारको साथै गैर सरकारी संघ/संस्था, सहकारी एवं स्थानीय समुदायमा आधारित संस्था र विकास साझेदारको सहयोगमा संचालन हुने संभावित कार्यक्रमलाई पनि समाबेश गरिएको छ । गाँउपालिकाको आन्तरिक स्रोत,गाउँपालिकामा संघ तथा प्रदेशबाट अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण अन्तर्गत प्राप्त हुने तथा अन्य स्रोतबाट बार्षिक रुपमा परिचालन हुने संभाव्य श्रोतलाई आधार बनाइएको छ । यस एकीकृत स्वरुपको आबधिक योजनामा अन्तर सरकारी तथा विषय क्षेत्रयोजनाको विचमा अन्तरसम्बन्ध कायम गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

परिच्छेद ३
योजना अवधारणा तथा प्रारुप

३.१ वस्तुस्थिती विश्लेषण

जोरायल गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक तथा पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकासको विद्यमान स्थिति सम्भावना, समस्या, र चुनौतिको विषयगत रुपमा विश्लेषण देहायवमोजिम गरिएको छ ।

३.१.१ आर्थिक विकास :

आर्थिक विकास समिति अन्तरगतका कृषि विकास , पशु पालन, पर्यटन, सिँचाई, उद्योग तथा वाणिज्य, वैंक तथा वित्तिय क्षेत्र र खाद्य सुरक्षा, गरिवी र वेरोजगारी जस्ता उप क्षेत्रहरुको विश्लेषणका आधारमा यस गाउँपालिकामा मुख्यतः व्यवसायिक स्थानीय आलु तथा तरकारी, फलफूल तर्फ ओखर तथा स्याउ खेति, कोसेवाली तर्फ सिमी, अन्नबाली तर्फ जोरायल वासमती धान र अन्य स्थानीय जातका धान, गहुँ, मकै, कोदो तथा फापर र वनपैदावरमा जडिबुटी आर्थिक विकासको प्रमुख साधनको रुपमा रहेको छ । आर्थिक विकास संभावनाका क्षेत्रहरु प्रचुर भएपनि कठिन भौगोलिक अवस्था, सवै वडाहरुमा सडकको पहुँच, विद्युत उपलब्धता जस्ता पूर्वाधारको कमी, तिब्र वाह्य बसाईसराई, आवश्यक व्यवसायिक ज्ञान तथा सूचनाको कमी, सेवा सुविधा र बजार संगको सम्बन्धको कमीले कृषि तथा पशुपालन, घरेलु उद्योग, व्यापार र व्यवसायको सृजना र विकासका गतिवधीहरु फड्को मार्न सकेको छैन । गाँउवासीको प्रमुख पेशा कृषि भएतापनि अधिकांश कृषकहरू निर्वाहामुखी उत्पादनमानै सिमित रहेको हुँदा उत्पादकत्वमा खास सुधार हुन सकेको छैन ।

प्राकृतिक रुपमा अत्यन्त सुन्दर यस जोरायल गाउँपालिकाका पनि सबभन्दा तल नदी तथा खोला किनारमा धान खेत सो भन्दा माथि गाउँवस्ती, अनी पाखोबारी र त्यसमाथि वनजंगल र पाखो तथा अनी सो भन्दा माथि खर्क रहेको त्यसपछि पुन जंगल सहितको भूउपयोग प्रणाली विद्यमान रहेको छ । प्रशस्त वनजंगल तथा चरण क्षेत्र रहेको यस गाउँपालिकामा वाखा पालनको प्रचुर संभावना छ । त्यसै गरी फलफुल खेती अझ विशेषगरी सुन्तला खेती, मौरी पालन, कुखुरा पालन व्यवसायलाई व्यवस्थापन र व्यवसायिकरण गरी पशु तथा पशुजन्य उत्पादन बृद्धी तर्फ योजनामा विशेष ध्यान दिनु आवश्यक छ ।

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्यटकीय महत्वका दृष्टिकोणले प्रसिद्ध धार्मिक मठ मन्दिरहरु, गुफा, छहरा तथा झरना लगायत अन्य रमणीय स्थान, स्थानीय भाषा, संस्कृती, भेषभुषा तथा जनजीवन लगायत पर्यापर्यटनका अनेकौ संम्भावना रहेको छ । पर्यटन पूर्वाधार, सूचना तथा प्रचारप्रसार र सम्बन्धित सेवा सुविधा लगायत पर्यटकीय सेवाहरुको व्यवस्थापनको कमीका कारण आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूमा बृद्धी हुने सकेको छैन ।

जोरायल गाउँपालिकाको कृषि प्रसार तथा विकास, पर्यटन विकास र विस्तार, उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय, सहकारी, बैंक तथा वित्तिय सेवा सुविधा लगागत स्थानीय तहको लागि उपलब्ध आर्थिक अधिकार क्षेत्रको संभावना, समस्या तथा विकासका लागि अबलम्बन गर्नु पर्ने रणनीति तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २ : आर्थिक विकास (संभावना, समस्या तथा संभावना उपयोग रणनीति)

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनाति	संभावना उपयोग रणनीति
कृषि ❖ ३३८० हेक्टर कृषि योग्य जमिन ❖ २१८० मा खेती ❖ ८१० हेक्टर सिचाइ सुविधा ❖ .८० प्रतिशत जनसंख्या कृषिमा आवद्ध ❖ .बगर खेतिका लागि वडा न. ३ र ४ मा सम्भावना रहेको ❖ .मौरीपालनको लागि वडा न. ५ र ६ सम्भावना रहेको -वडा न. ५ को हडरानी र ६ को गुनड) ❖ .तेजपत्ता,रिठो ,अल्लो लगायतका जडिबुडीहरुको सम्भावना रहेको ❖ .५ वटा कृषि संकलन केन्द्हरु रहेका -गैरा १,सिलंगिबाग १,चनकट्टे ज्ञ,बुडर ज्ञ,राउतकट्टे १) ❖ .३० वटा कृषक समुह र २	❖ .२५७० हेक्टर जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको ❖ .१२८० हेक्टर जमिन बाँजो रहेको ❖ .गठन भएका ३० वटा कृषक समुह मध्य ५ वटा निष्कृिय रहेका ❖ .कृषि योग्य जमिन खण्डिकृत हुदै गएको ❖ . वडास्तरमा दक्ष कृषि प्राविधिकको अभाव रहेको ❖ .वडाहरुमा एग्रोभेटको व्यवस्था नभएको ❖ .कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको ❖ .रैथाने बास्मति लगायतका विउ हरु लोप हुदै गएको	❖ भू उपयोग निति बनाइ लागू गर्ने ❖ . बगर खेति लाइ प्रबद्धन गरिने ❖ .बृहत तथा साना सिचाइ आयोजना मार्फत सिचाइ सुविधा बढाउने ❖ .कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गरिने ❖ .अल्लो प्रसोधन केन्द्र स्थापना गरिने ❖ .आइ.पि.एम. प्रणाली लाइ बिस्तार गर्ने ❖ .रैथाने बास्मति को संरक्षण र बजारीकरण गर्ने ❖ .नमुनाको रुपमा अलैचि तथा कफि खेति बिस्तार गरिने ❖ .स्थानिय कृषि स्रोत व्यक्तिहरु तयार गरि परिचालन गरिने ❖ .र्कृषि हाटबजार संचालन गरिने ❖ .व्यवसायीक कृषि खेतिलाइ बढावा गरिने

वटा कृषि सहकारी संचालनमा रहेका ❖ .मत्स्य पालन,मौरी पालन र नर्सरी उत्पादनका लागि सम्भावना रहेको ❖ .प्रख्यात जोरायल बास्मति धानको उत्पादन रहेको ❖ .किवि खेतीको प्रयाप्त सम्भावना र बजार रहेको ❖ .जडिबुटी तथा गैरकाष्ट बन पैदावार उत्पादन का लागि योग्य स्थानका रुपमा रहेको ❖ .गाउपालिका को तर्फबाट कृषकहरुलाइ कृषि उत्पादनका लागि प्रोत्साहनको व्यवस्था रहेका ❖ प्लाष्टिक पोखरी १५, प्लाष्टिक घर ५०		❖ .वडा नं. ६ लाई सुन्तला तथा फलफूल, मह, मसला बालीको पकेट क्षेत्रको रुपमा बिस्तार गर्ने । ❖ .वडा नं. ५ मा रेम्बो ट्राउट र किभि खेतिलाइ बिस्तार गर्ने । ❖ .वडा नं. ३ र ४ लाइ जोरायल बास्मती जोन बनाउने । ❖ .वडा नं. १ र २ लाइ आलू, तरकारीको पकेट क्षेत्र बनाउने । ❖ .वडा नं. ५ र ६ मा मौरीपालन व्यवसाय लाइ बिस्तार गरिने । ❖ .वडा नं. ४ मा मकै खेती लाइ बिस्तार गरिने । ❖ .वडा नं. मा केरा खेतीलाइ व्यबस्थीत गरी बिस्तार गरिने । ❖ वडा नं.३ मा व्यवसायिक उखु खेती बिस्तार गर्ने ❖ .वडा नं. २ मा कुखुराको दाना उत्पादन गर्ने उद्योग खोल्ने । ❖ .वडा नं. ४ र ६ मा जुस उद्योग स्थापना गर्ने । ❖ .३ नं. वडामा रहेको सिस्नु उद्योगलाइ व्यवस्थीत गरी बिस्तार गरिने । ❖ .कृषिमा बाली र पशु बिमा गर्ने । ❖ .सबै वडामा अलैची खेतीलाइ बिस्तार गर्ने । ❖ .बेसार र खुर्सानी उद्योग खोल्ने । ❖ .वडा नं. ३ र ४ मा नमकिन उद्योग खोल्ने । ❖ .गाउँपालिका द्धारा बास्मती धानको प्रशोधन तथा बजारीकरण गर्न इलेक्ट्रीक ढिक्की तथा प्लान्ट स्थापना गर्ने । ❖ वडा नं.१ मा मौरीपालन पकेट र माछापालन पकेट संचालन गर्ने
पशुपालन ❖ ५६ वटा बाख्रापालन फर्म रहेका ❖ ३ वटा भैसि पालन फर्म रहेका ❖ २ वटा गाइपालन,२ वटा बंगुर पालन फर्म, ११ वटा	❖ .पशुपालनम व्यवसाय व्यवसायीकरण नभएको ❖ .नश्ल सुधारमा समस्या रहेका ❖ .दुधमा आत्मनिर्भर नहुनु ❖ .व्यावसायिक घाँस	❖ .पशुपालन फर्म हरुको विस्तार गर्ने ❖ .एक गाउ एक पशु पकेट क्षेत्रको निर्धारण ❖ .दूग्ध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउपालिकालाइ आत्मनिर्भर

कुखुरा पालन फर्म रहेको ❖ २ वटा डेरी संचालनमा रहेका ❖ ४ वटा ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता रहेका ❖ १० वटा बाख्रा पालन समुह, ४ वटा भैसी पालन,२ वटा गाइ पालन समुह,६ वटा कुखुरा पालन समूह रहेका	खेती नहुनु ❖ .पशुपक्षीजन्य रोग ले समस्या पार्नु ❖ .पर्याप्त ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको अभाव ❖ .वितरित अनुदानको प्रभावकारी प्रयोग नहुनु ❖ .गाउपालिकामा डेरी उद्योग प्रयाप्त नहुनु ❖ .आवश्यक मात्रामा एगप्रेभेट नहुनु	बनाउने ❖ .अनुदान वितरण प्रणालीलाइ प्रभावकारी बनाउने ❖ .नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गरिने ❖ .व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुइ घाँस तथा डाले घाँस खेति बिस्तार गरिने ❖ .मासु पसलहरुलाइ व्यवस्थित तथा विस्तार गरिने ❖ .पशुपालन फर्महरुलाइ विस्तार गरिने ❖ .पशुपालन समुहहरुको क्षमता अभिविद्धि गरिने ❖ .बेरोजगार युवाहरु लाइ सामुहिक पशुपालन व्यवसायमा आकर्षण गराउने ❖ .प्रत्येक वडामा बोयर वाख्राको स्रोतकेन्द्र लाइ बिस्तार गरिने । ❖ .सम्पुर्ण वडाहरुमा भैसीपालन व्यवसायलाइ बिस्तार गर्ने । ❖.सबै वडामा गाउँपालिकाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा लोकल कुखुरा फर्म बिस्तार गर्ने । ❖ .वडा नं. १,३,४,५ र ६ मा जर्सी गाइको बिस्तार गरिने । ❖ .आवश्यकता अनुसार सबै वडामा पशु टेबिज निर्माण गरिने । ❖ .हाँस पालन व्यवसायलाइ नमुनाका रुपमा बिस्तार गरिने । ❖ .बाँदर भगाउन बादर प्रतिरोधक घाँस लगाउने ।
सिचाँई ❖ ८१० हेक्टर जमिन मा सिचाइ सुविधा पुगेको ❖ .बृहत तथा साना सिचाइ -कुलो सहित) ३० वटा संचालनमा रहेका	❖ .२५७० हेक्टर जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको ❖ .सिचाइ कुलोमा १२ महिना पानीको उपलब्धता नहुनु	❖ .बृहत तथा साना सिचाइ योजना संचालन गरिने ❖ .पक्की पोखरी निर्माण र सेवा बिस्तार
पर्यटन ❖ .घण्टेश्वर,जलादेवी,शिव, पिनाकेश्वर,भिमछेदन	❖ .पर्यटिक क्षेत्रहरुको संरक्षण,सम्बद्धन को	❖ .पर्यटन गुरुयोजनाको निर्माण गरिने

शिला,मालिका लगायतका १५ वटा मन्दिरहरु रहेका ❖ .२ वटा छहरा रहेका ❖ .वडा नं ३ मा १ वटा गुफा रहेका ❖ .४ नं. मा थली केदार गफा ❖ .छतिवन ,मुस्या, देउ, खक्कर,लामी,बाटुली,भ्रुर्केकुर्रे, ज्वालावान,रंगेनी,ब्रत्मछडा लगायतका १० वटा तालहरु रहेका ❖ .वडा नं ३ मा राजाकोट दरवार र वडा नं ६ मा नागी मल्ल राजाको दरबार ❖ .द्रौपती चौतारा ❖ वडा नं ३ मा तोवाघाट सुरुङ ❖ .छिला छेदन २ वटा -भिम छेदन, पाण्डव) ❖ .पाल शाक्य बौद्ध गुम्बा	अभाव ❖ . पर्यटिक स्थलसम्म पुग्न सडक तथा बाटोको अभाव ❖ .प्रचार प्रसारको अभाव	❖ .पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पदमार्ग बिस्तार ❖ .पर्यटकिय स्थलको संरक्षण तथा सर्म्बद्धन ❖ .पर्यटकिय स्थलहरुको प्रचार प्रसार ❖ .आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन पर्बधन ❖ .सुविधासम्पन्न पर्यटक आवास गृह निर्माण ❖ .पर्यटन पर्बधनका लागी लगानी मैत्री वातावरण निर्माण ❖ .आन्तरीक तथा बाह्य पर्यटक आकर्षणको लागी भ्यू टावर निर्माण तथा प्रबद्धन गर्ने ।
बैंक तथा वित्तीय सेवा ❖ २ वटा स्थानमा कृषि बिकास बैंक रहेको ❖ १ स्थानमा देव बिकास बैंक रहेको ❖ .लघु वित्तीय संस्था २ (कालिका र किसान माइक्रो) ❖ .लघु जलविद्युत सहकारी १ ❖ वचत तथा ऋण सहकारी ५ ❖ बहूउदेश्यीय सहकारी ८ ❖ कृषि सहकारी २ ❖ वित्तिय संस्थाहरुको लगानी कृषि तथा पशुपालनमा ५० प्रतिशत, व्यापार व्यवसाय २० प्रतिशत, ३० प्रतिशत अन्य	❖ .वित्तिय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु ❖ .सहकारीहरुको कर्जा प्रवाह उत्पादन मुलक कार्य मा प्रयोग न्युन हुनु ❖ .बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु सञ्चालनमा इन्टरनेटको समस्या ❖ .कतिपय सहकारी संस्थाहरु उद्येश्य अनुसार सञ्चालनमा नहुनु	❖ .वित्तिय क्षेत्रमा नागरिकहरुको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ❖ .सहकारी संस्थाहरुको व्यवस्थापकिय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .सहकारीहरुको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने ❖ .सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुको लगानीलाइ उत्पादन मुलक क्षेत्रमा लगानीका लागी उत्प्रेरित गर्ने ❖ .सहकारी संस्थाहरुको लगानीलाइ १ गाउँ १ उत्पादन प्रबधन गर्न केन्द्रित गर्ने ❖ आवश्यकता अनुसार सहकारी भवनहरुको निर्माण गरिने । ❖ सहकारी संस्थालाई उद्येश्य अनुसार लगानी गर्न तथा संचालन गर्न गाउँपालिका वाट नियमन गर्ने
उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन ❖ कुटानी पिसानी मिल ११ ओटा ❖ अचार उद्योग १	❖ .उद्यमशिलता सम्बन्धि सिपको कमि ❖ .उद्यमशिलता सम्बन्धि	❖ .उद्यम सम्बन्धि ज्ञान सिप अभिबृद्धि गर्ने ❖ .उद्यमिहरुका लागि प्रविधि

❖ .काठको फुरु निर्माण उद्योग १ ❖ अल्लो प्रशोधन उद्योग १ ❖ उद्योगका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थको उपलब्धता	सुचना को कमि ❖ .उद्योग संचालनका लागि विद्युत को अभाव ❖ .उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तिय अभाव	हस्तान्तरण गर्ने ❖ .उद्यम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तिय लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुलाइ परिचालन गर्ने ❖ .उत्पादीत बस्तुहरुको बजारीकरण गर्ने ❖ .स्थानिय जडिबुटि संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना ❖ .उद्योग स्थापना र बिस्तारमा निजी क्षेत्रको लगानी लाइ प्रोत्साहन गर्ने ❖ .उद्योग स्थापनाका लागी आवश्यक कच्चा पदार्थ तथा वित्तिय व्यवस्था गर्ने । ❖ .गाउँपालीकामा १ (एउटा) पानी उद्योग खोल्ने । ❖ गाउँपालीकामा अल्लो प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने । ❖ .बाँस, निङ्गला, सालको पात जस्ता कच्चा पदार्थहरुलाइ उद्योगीकरण गर्ने ।
खाद्य सुरक्षा, गरिवी र वेरोजगारी ❖.स्थानीय स्तरमा पोषिलो खानेकुराको उपलब्धता ❖.सडक,बजार र खाद्य वस्तुसँग पहुँच ❖. गाउँपालिकाद्धारा गरिब लक्षित कार्यक्रम संचालित	❖ खाद्य सुरक्षा चेतनाको कमि ❖ .स्थानीय खाद्य उत्पादनलाइ बेवास्ता ❖ .पोषण शिक्षाको अभाव ❖ .स्थानिय खाद्य वस्तूहरुको परिकार बनाउने सिपमा कमि ❖ .स्थानीय खाद्य वस्तुहरुको परिकारमा आधारित व्यावसायीकरण कमी ❖ .बेरोजगारीको तथ्यांक नहुनु	❖ जनताको खाद्य अधिकारलाइ सुनिश्चित गरिने ❖ .खाद्य सुरक्षा तथा पोषण सम्बन्धि चेतना अभिबृद्धि गर्ने ❖ .बेरोजगारीको तथ्याक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने ❖ .युवा स्वरोजगार कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ❖ .स्थानीय खाद्य वस्तुमा आधारित व्यावसायहरु प्रर्बधन गर्ने ❖ .सुनौला हजार दिने कार्यक्रमलाइ प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्ने।

तालिका - ३ : आर्थिकविकास क्षेत्रको समास्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उदेश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनितिहरु
कृषि					
• २५७० हेक्टर जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको • १२८० हेक्टर जमिन बाँजो रहेको • गठन भएका ३० वटा कृषक समुह मध्य ५ वटा निष्क्रिय रहेका • .कृषि योग्य जमिन खण्डिकृत हुदै गएको • वडास्तरमा दक्ष कृषि प्राविधिकको अभाव रहेको • वडाहरुमा एग्रोभेटको व्यवस्था नभएको • .कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको • .रैथाने बास्मति लगायतका विउ हरु लोप हुदै गएको	• .बेरोजगारी संख्या मा वृद्धि • .कृषि पेशा व्यवसायीकरण हुन नसक्नु • .उत्पादन र उत्पादकत्व घट्नु • .किसानले समयमै सेवा नपाउनु • .रैथाने बास्मती धानको बिउ नपाउनु • .कृषकहरुको आयआर्जनमा कमि आउनु • .समयमै कृषकहरुले मल,बिउ,कृषि यन्त्रहरु नपाउनु	• .सिचाइ योजनाहरु प्राथमिकतामा नपर्नु • .अनुगमन,मुल्याङ कन पद्धति प्रभावकारी नहुनु • .दक्ष कृषि प्राविधिक उपलब्ध नहुनु • .प्रयाप्त मात्रामा एग्रोभेटहरु संचालन नहुनु • .व्यावसायिक खेति प्रणालीमा चासो तथा आर्थिक अभाव हुनु • .अन्य जातका धानका संगै खेति गर्नाले वेजात हुनु	• .सिचाइलाइ प्राथमिकता दिदै खेति योग्य जमिनमा सिचाइ सेवा बिस्तार गनुपर्ने • .कृषि योग्य जमिनलाइ खण्डिकरण,चक्लाबन्दी हुन बाट रोक्न भु उपयोग निती बनाइ लागु गर्ने • .अनुगमन,मुल्याङकन पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाने • .अगुवा कृषक तथा ग्रमिण कृषि कार्यकर्ता हरु तयार गरी परिचालन गर्ने • .स्थानिय कृषि स्रोत व्यक्तिहरु तयार गरी परिचालन गर्ने • .कषिम यान्त्रिकिकरण तथा व्यावसायिकरण गर्दै लैजाने • .रैथाने जोरायल बास्मतिको संरक्षण र बजारीकरणका लागि समुह,सहहकारी मार्फत प्याक कार्यक्रम सचालन गर्ने • बास्मति धानको बिउ बैंकको स्थापना गरी बिउ ग्रेडिन गरी वितरण गर्ने	• कृषिमा यान्त्रिकिकरण तथा व्यावसायीकरण गर्ने • .कृषि जन्य उत्पादनको बजारीकरण गर्ने • .व्यावसायिक कृषि तर्फ युवाहरुको आकर्षण बढाउने • .कृषिमा अनुदान वितरण पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाउने	• भू उपयोग निति बनाइ लागू गर्ने • . बगर खेति लाइ प्रबद्धन गरिने • .बृहत तथा साना सिचाइ आयोजना मार्फत सिचाइ सुविधा बढाउने • .कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गरिने • .अल्लो प्रसोधन केन्द्र स्थापना गरिने • .आइ.पि.एम. प्रणाली लाइ बिस्तार गर्ने • .रैथाने बास्मति को संरक्षण र बजारीकरण गर्ने • .नमुनाको रुपमा अलैचि तथा कफि खेति बिस्तार गरिने • .स्थानिय कृषि स्रोत व्यक्तिहरु तयार गरि परिचालन गरिने • .र्कृषि हाटबजार संचालन गरिने • .व्यवसायीक कृषि खेतिलाइ बढावा गरिने

पशुपालन					
• पशुपालन व्यवसाय व्यवसायीकरण नभएको अपनाइएको • .नश्ल सुधारमा समस्या रहेका • दुधमा आत्मनिर्भर नहुनु • .व्यावसायिक घाँस खेती नहुनु • .पशुपक्षीजन्य रोग नियन्त्रण नहुनु • .पर्याप्त ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको अभाव • .वितरित अनुदानको प्रभावकारी प्रयोग नहुनु • .गाउपालिकामा डेरी उद्योग प्रयाप्त नहुनु • .आवश्यक मात्रामा एगप्रेभेट नहुनु	• .पशुजन्य उत्पादनमा ह्रास आउनु • .दुध तथा दुध जन्य उत्पादनहरुको आयातमा वृद्धि भइ पुजि पलायन हुनु • .पशुपालन व्यवसायको आकर्षण घट्नु • .बास्तविक किसान हरु अनुदानबाट बञ्चित हुनुका साथै अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त नहुनु	• .उन्नत जातका पशु उपलब्ध नहुनु र किसानहरुमा व्यवसायिकताको अभाव • .परम्परागत पशुपालन व्यवसाय • .आवश्यक पुजि अभाव • .पशुपालन सम्बन्धि व्यावसायिक ज्ञानको अभाव • .पशु औषधि पसल र प्राविधिकको उपलब्धता नहुनु • .अनुदान प्राप्तका लागि होडबाजि गर्नु र अनुगमन,मुल्यांकन पद्धति कमजोर हुनु	• .पशुपालनल व्यावसायलाइ व्यावसायिकरण गर्न पकेट प्याकेजका रुपमा कार्यक्रम गर्नुपर्ने • .उन्नत जातका बोका,राँगाहरु उपलब्ध गराउने र कृतिम गर्भाधान कार्यक्रम लागु गर्ने • .गाइ तथा भैसि पालन तर्फ बेरोजगार युवाहरुलाइ आकर्षण गर्दै अनुदानमा बढोत्तरी गर्ने • .आहारा व्यवस्थापन र बजारको सुनिश्चितता गर्ने • .पहाडी क्षेत्रमा सजिलै पाल्न सकिने जर्सि करस गाइका कोरेली वितरण कार्यक्रम लागु गर्ने • .पशु उपचार तथा खोप कार्यक्रमहरु लागु गर्ने	• .पशुपालन व्यवसायलाइ व्यावसायीकरण गर्ने • .पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्दै निर्यात पर्बधन गर्ने • .बेरोजगार युवाहरुलाइ सामुहिक पशुपालन तर्फ आकर्षण गर्दै उत्पादन बृद्धि गर्ने • .बाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	• .पशु कृषि फर्म हरुको विस्तार • .एक गाउ एक पशू पकेट क्षेत्रको निर्धारण • .दूग्ध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउपालिकालाइ आत्मनिर्भर बनाउने • .अनुदान वितरण प्रणालीलाइ प्रभावकारी बनाउने • .नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गरिने • .व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुइ घाँस तथा डाले घाँस खेति बिस्तार गरिने • मासु पसलहरुलाइ व्यवस्थित तथा विस्तार गरिने • .पशुपालन फर्महरुलाइ विस्तार गरिने • .पशुपालन समुहहरुको क्षमता अभिविृद्धि गरिने • .बेरोजगार युवाहरु लाइ सामुहिक पशुपालन व्यवसायमा आकर्षण गराउने

पर्यटन					
• .पर्यटिक क्षेत्रहरुको संरक्षण,सम्बद्धन को अभाव • पर्यटिक स्थलसम्म पुग्न सडक तथा बाटोको अभाव • प्रचार प्रसारको अभाव	• .पर्यटकहरुको संख्यामा कमि • .पर्यटन व्यवसाय न्युन हुनु	• .पर्यटन प्राथमिकतामा नपर्नु	• .पर्यटन गुरुयोजना बनाइ लागु गर्ने	• .आन्तरिक तथा बाहय पर्यटकहरुको संख्या बढाउने • .पर्यटन पर्बद्धन गरी आन्तरिक राजस्व बृद्धि गर्ने	• .पर्यटन गुरुयोजनाको निर्माण गरिने • .पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पदमार्ग बिस्तार • .पर्यटकिय स्थलको संरक्षण तथा सर्म्बद्धन • .पर्यटकिय स्थलहरुको प्रचार प्रसार • .आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन पर्बधन • .सुविधासम्पन्न पर्यटक आवास गृह निर्माण • .पर्यटन पर्बधनका लागी लगानी मैत्री वातावरण निर्माण
सिंचाई					
• २५७० हेक्टर जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको • .सिचाइ कुलोमा १२ महिना पानीको उपलब्धता नहुनु	• सिंचाइका लागी प्रयाप्त पानीको श्रोत नहुनु तथा भुमिगत सिंचाइ प्रयोगमा नल्याउनु	• विकट भु वनावट र प्रयाप्त वजेटको अभाव	• सिंचाई गुरुयोजना वनाई ठुला आयोजना संचालनमा ल्याउनुपर्ने	• वजेट विनियोजनमा प्राथमिकतामा राख्ने	• बृहत तथा साना सिचाइ योजना संचालन गरिने • पक्की पोखरी निर्माण र सेवा बिस्तार
बैंक तथा वित्तीय सेवा					
• .वित्तिय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु • .सहकारीहरुको कर्जा प्रवाह उत्पादन मुलक कार्य मा प्रयोग न्युन हुनु • .बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु सञ्चालनमा इन्टरनेटको समस्या • .कतिपय सहकारी संस्थाहरु उद्येश्य अनुसार	• .वित्तिय सेवाबाट नागरीक बञ्चित • .उत्पादनशिल गतिविधिमा कमि • .गुणस्तरिय बैंकिन सेवामा अवरोध • .शेयर पुँजि तथा निक्षेप डुब्ने • .शहकारीहरु	• .वित्तिय सेवा प्रभावकारी नहुनु • .इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्थाहरु नहुनु	• .सहकारी ऐन निर्माण तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन • .वित्तिय सेवा प्रदायक हरुलाइ आकर्षित गर्ने निति अवलम्बन • .इन्टरनेट सेवा प्रदायक हरुसँग	• .वित्तिय सेवामा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने • .वित्तिय क्षेत्रको लगानी उत्पादन मुलक कार्यमा लगाउने • .सहकारीको सेवा गुणस्तरिय	• .वित्तिय क्षेत्रमा नागरिकहरुको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने • .सहकारी संस्थाहरुको व्यवस्थापकिय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने • .सहकारीहरुको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने • .सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुको लगानीलाइ उत्पादन

सञ्चालनमा नहुनु	नियमनमा कठिनाइ		समन्वय गरि सेवा बिस्तार	र प्रभावकारी बनाउने	मुलक क्षेत्रमा लगानीका लागी उत्प्रेरित गर्ने ● .सहकारी संस्थाहरुको लगानीलाइ १ गाउँ १ उत्पादन प्रबधन गर्न केन्द्रित गर्ने
उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन					
● उद्यमशिलता सम्बन्धि सिपको कमि ● .उद्यमशिलता सम्बन्धि सुचना को कमि ● .उद्योग संचालनका लागि विद्युत को अभाव ● .उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तिय अभाव	● स्थानिय कच्चासामग्री खेर जानु ● .स्वरोजगार सृजना हुन नसक्नु ● .स्थानिय उत्पादनमा ह्रास ● .उद्योग व्यवसायमा युवा पुस्ताको आकर्षण घट्नु	● उद्यमशिलता सम्बन्धि सिप र सुचनाको कमि ● .उद्योग स्थापनाका लागि वित्तिय स्रोत अभाव ● .भरपर्दो विद्युतिकरण सेवा नहुनु	● उद्यमशिलता तालिम सञ्चालन ● .उद्यम सुचना केन्द्रको स्थापना ● .लघु उद्यमि र वित्तिय संस्थाबिच समन्वय ● .विद्युत सेवा बिस्तार	● उद्यमशिलता मार्फत स्थानिय स्तरमा स्वरोजगार स्थापना	● .उद्यम सम्बन्धि ज्ञान सिप अभिबृद्धि गर्ने ● .उद्यमिहरुका लागि प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने ● .उद्यम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तिय लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुलाइ परिचालन गर्ने ● .उत्पादीत बस्तुहरुको बजारीकरण गर्ने ● .स्थानिय जडिबुटि संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना ● .उद्योग स्थापना र बिस्तारमा निजी क्षेत्रको लगानी लाइ प्रोत्साहन गने
खाद्य सुरक्षा , गरीबी र बेरोजगार					
● .खाद्य सुरक्षा चेतनाको कमि ● .स्थानीय खाद्य उत्पादनलाइ बेवास्ता ● .पोषण शिक्षाको अभाव ● .स्थानिय खाद्य वस्तूहरुको परिकार बनाउने सिपमा कमि	● .कुपोषण दरमा वृद्धि ● .स्थानिय खाद्य वस्तुले बजार मुल्य नपाउनु	● .खाद्य सुरक्षा तथा पोषण बारे लार्पबाहि ● .सुचना तथा अभिलेख व्यवस्थापन	● .खाद्य सुरक्षा बारे चेतना अभिवृद्धि ● .स्थानिय उत्पादित बस्तुहरुको बजारीकरण ● .स्थानिय खाद्य	● .खाद्य अधिकारबारे नागरिकहरुलाइ सुसुचित गर्ने ● .स्थानिय उत्पादनलाइ	●.जनताको खाद्य अधिकारलाइ सुनिश्चित गरिने ●.खाद्य सुरक्षा तथा पोषण सम्बन्धि चेतना अभिबृद्धि गर्ने ●.बेरोजगारीको तथ्याक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने

● .स्थानीय खाद्य वस्तुहरुको परिकारमा आधारित व्यावसायीकरण कमी ● .बेरोजगारीको भरपर्दो तथ्यांक नहुनु	● .बेरोजगारको संख्या बढ्नु	कमजोर हुनु	वस्तुमा आधारित व्यवसाय प्रबृद्धन	प्रोत्साहन तथा बजारीकरण गर्ने	●.युवा स्वरोजगार कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ●.स्थानीय खाद्य वस्तुमा आधारित व्यावसायहरु प्रर्बधन गर्ने ●.सुनौला हजार दिने कार्यक्रमलाइ प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्नें।

३.१.२ सामाजिक विकास

सामाजिक विकास समिति अन्तरगतका शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, सामाजिक समावेशीकरण, कला संस्कृती र युवा तथा खेलकुद जस्ता उप क्षेत्रहरुको विश्लेषणका आधारमा आधारभूत पूर्वाधार तथा शिक्षकसहित यस गाउँपालिकामा ६१ वटा विद्यालय, ६१ वटा बालविकास केन्द्र, ५ वटा सामुदायिक केन्द्र र ५ वटा माविमा पुस्तकालयहरु संचालनमा रहेका छन् । कूल मध्ये ५२ वटा विद्यालयहरुले विद्यालयहरुको सुधार योजना अद्यावधिक गरी विद्यालय शिक्षामा सुधारका प्रयास भएका छन् । प्यारामेडिकल कर्मचारी, आधारभूत उपकरण नेपाल सरकारबाट निर्धारित नर्मस् अनुसार स्वास्थ्य केन्द्र १ वटा , स्वास्थ्य चौकी ५ र ७ वटा वर्थिङ सेन्टरबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह भैरहेको छ । यस गाउँपालिका क्षेत्रमा ६० प्रतिशत जनसंख्यामा सार्वजनिक धाराको पानी पिउने गरेका तथा करिख १५ प्रतिशत घरधुरी अझै पनि खोला तथा मुहानको पानी पिउने गर्छन ।

स्वास्थ्य, शिक्षा, तथा खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँच तथा सेवाको अवस्था छरिएर रहेको बस्ती, सडकको पहुच तथा स्रोतको व्यवस्थापन कमजोर हुँदा साक्षरता दर, प्राथमिक स्वस्थ्य सेवामा पहुच तथा स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता राष्ट्रिय औसत भन्दा कम रहेको छ । यस गाँउपालिकामा स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई सेवालाई सर्वसुलभ, परिणाममूखी, प्रभावकारी र जनमूखी बनाई लक्षित तथा सिमान्तकृत वर्गलाई मुलप्रवाहमा ल्याउनको लागी प्रमुख माध्यमको रुपमा रहेको सामाजिक विकाससँग सम्वन्धित कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राख्न आवश्यक छ ।

तसर्थ यस क्षेत्रको योजनामा शिक्षा, स्वास्थ्य, कला, संस्कृति, लक्षित वर्ग, लैंगिकता, खानेपानी, सरसफाई जस्ता सामाजिक विषय शिर्षकहरुमा विश्लेषण गरि संभावना, समस्या तथा गाँउवासीले चाहेको विकासको अवस्थालाई देहाय बमोजिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४ : सामाजिक विकास (संभावना, समस्या तथा उपयोग रणनीति)

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनिती
शिक्षा तथा मानव संशाधन ❖ विद्यालयहरु : ६१ –सामुदायिक : ५८ –संस्थागत : ३ ❖ बालबिकास केन्द्रहरु : ६१ – जि.शि.का. बाट प्राप्त कोटा : ४६ –गाउँपालिकाबाट वितरण गरिएका कोटा : २३ –बालबिकास केन्द्र नभएका विद्यालयहरु : ३ –समुदायमा रहेका बालविकास केन्द्रहरु : १४ –विद्यालयमा आधारित बालविकास केन्द्रहरु : ५५ ❖ सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरु :५ (वडा नं ५ मा नभएको) ❖ बैकल्पिक सिकाई केन्द्र : १ ❖ लेखाजोखा केन्द्र : १ ❖ कक्षा ११ र १२ सञ्चालन भएका विद्यालयहरु : ४ ❖ स्रोतकेन्द्रहरु : ३ ❖ नमुना माध्यमिक विद्यालय : १ ❖ क्याम्पसहरु : २ ❖ प्राविधिक धारका विद्यालयहरु : २ ❖ विशेष शिक्षा कक्षा : १ ❖ सामदायिक विद्यालयहरुमा अंग्रेजि माध्यमबाट पठनपाठन हुने विद्यालयहरु : १ ❖ खानेपानीको सुविधा भएको विद्यालयहरु : ३८ ❖ भौतिक पुर्वाधार अपर्याप्त भएका विद्यालयहरु : २९ ❖ खेलमैदानको समस्या भएका विद्यालयहरु : ५१ ❖ शौचालयको अभाव रहेका विद्यालयहरु : ९ ❖ वालमैत्री पुर्वाधार निर्माण भएका विद्यालय संख्या : १२ ❖ विद्यार्थि संख्या न्युन रहेका विद्यालयहरु : ९ ❖ शिक्षक दरबन्दि न्युन रहेका विद्यालयहरु : ५४ ❖ कक्षा सञ्चालनको अनुमति प्राप्त तर कुनै अनुदान नपाउने विद्यालयहरु : –कक्षा १ देखि ३ सम्म : ४ –कक्षा ५ सम्म : ० –कक्षा ८ सम्म :० –कक्षा १० सम्म : ० –कक्षा १२ सम्म : ० ❖ तहगत जेष्ठताका आधारमा प्र.अ. रहेका विद्यालयहरु : ३८ ❖ घेरवारको समस्या भएका विद्यालयहरु : ५८	❖ –विद्यालयहरुमा खानेपानी तथा शौचालयको अभाव ❖ –शिक्षक अभिभावक संघ सक्रिय नहुनु ❖ –कतिपय विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरु निस्क्रीय रहेका ❖ –प्रयाप्त भौतिक पुर्वाधारको अभाव ❖ –बालमैत्री,अपागं मैत्री र वातावरण मैत्री भवन को अभाव ❖ –विद्यालयमा पुस्तकालय,ल्याव तथा सुचना प्रविधिको अभाव ❖ –विद्यालयहरुमा खेलमैदानको अभाव ❖ –बालविकास केन्द्रमा दिवा खाजा को व्यवस्था नभएको – सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालनको कमी ❖ –शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार दरबन्दी मिलान नभएको ❖ –अधिकांश पूर्व	❖ .विद्यालयहरुमा खानेपानी,छात्र छात्राहरुको लागी अलग अलग शौचालय तथा साबुनपानीको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .शिक्षक अभिभावक संघ र विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरुलाइ सक्रिय गर्ने ❖ .बालमैत्री तथा अपांग मैत्री भवन तथा पुर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा ल्याव,पुस्तकालय तथा सुचना प्रविधि केन्द्रको स्थापना गरी व्यवस्थापन गर्ने ❖ .विद्यालयहरुको खेल मैदानलाइ व्यवस्थि तगर्ने ❖ .बालविकास केन्द्रहरुमा दिवा खाजा लाइ व्यवस्थापन गर्ने ❖ .सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालन गर्ने ❖ .शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा दरबन्दि मिलान गर्ने ❖ .विद्यालय भर्नादर शतप्रतिशत पुर्याउने ❖ .विद्यालय टिकाउ दर, शैक्षिक उपलब्धि दरलाइ वृद्धि गर्ने ❖ .प्रत्येक बर्ष विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ❖ .गाउापालीका स्तरिय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य प्रशासनिक दरबन्दि सृजना गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनिती
❖ विद्युतीय हाजिरी जडान भएका विद्यालयहरु : ८ ❖ शिक्षक अभिभावक संघ संस्था : ५८ ❖ सक्रिय रहेका शिक्षक अभिभावक संघ संख्या : ५ ❖ विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भएका विद्यालय संख्या : ६१ सकृय संख्या :५१ निष्कृय संख्या : १२ ❖ पुस्तकालय सुविधा भएका माध्यमिक विद्यालयहरु : ५ ❖ ल्याव सुविधा भएका माध्यमिक विद्यालयहरु : ५ ❖ विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक भएका विद्यालयहरु : ५२ ❖ शिक्षक विवरण : –कक्षा १ देखि ५ सम्मका शिक्षकहरु : (दरबन्दि १०० जना र राहत ६१ जना) २१: १ शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कक्षा ६ देखि ८ सम्मका शिक्षकहरु : -दरबन्दि २१ र राहत १५) ५६ : १ कक्षा ९ र १० सम्मका शिक्षकहरु :(दरबन्दि १६ र राहत १०) ३१ : १ कक्षा ११ र १२ सम्मका शिक्षकहरु :(दरबन्दि ४ र अनुदान ४) प्राविधिक धार कक्षा ९ र १० मा सहायक प्रशिक्षक : २ प्राविधिक धार कक्षा ११ र १२ मा प्रशिक्षक : ४ विशेष शिक्षा शिक्षक : ४ ❖ परिचरहरु : ५६ ❖ सहायक कर्मचारीहरु : १० ❖ छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थी संख्या : आधारभुत तह : ३१७० माध्यमिक तह : ९६ ❖ विद्यार्थी संख्या आधारभुत तह कक्षा १ देखि ५ सम्म : ३५२२ आधारभुत तह कक्षा ६ देखि ८ सम्म : २०१९ माध्यमिक तह कक्षा ९ देखि १० सम्म : ८१० माध्यमिक तह कक्षा ११ र १२ ❖ बालविकास कक्षा नभएका विद्यालय संख्या : ८ ❖ २ ओटा बालविकास केन्द्र रहेका विद्यालय संख्या : १ ❖ सिकाई उपलब्धि: कक्षा ८ : ४९ % कक्षा १० : ५० % कक्षा १२ : ४० %	प्राथमिक उमेर तहका बालबालिकाहरु बा.बि. केन्द्र भन्दा बाहिर रहेका ❖ .सबै विद्यालयहरुको विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन नभएको ❖ . विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य कर्मचारीको अभाव	❖ .एकिकृत बालबिकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । ❖ .१ वडामा १ ओटा नमुना बालबिकास केन्द्रको स्थापना गर्ने । ❖ .बाल क्लबहरुको गठन र परिचालन गर्ने । ❖ हालसम्म नभएका विद्यालयहरुमा शौचालय र खानेपानी उपलब्ध गराउने ❖ .सबै माद्यमिक विद्यालयहरुमा इ -हाजिरीको व्यवस्था गर्ने । ❖ .सम्पुर्ण वडाहरुमा १/१ वटा बाल उद्यानको व्यवस्था गर्ने । ❖ .टुहुरा, असहाय बालबालीकालाई उचित शिक्षाको व्यवस्था गर्ने । ❖ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा EMIS को प्रभावकारी प्रयोग गर्ने ❖ सबै SIP मा DRR मुलप्रवाहिकरण गर्ने ❖ सबै विद्यालयहरुमा सुझाव पेटिका र लैसस सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ❖ एक शैक्षिक शत्रमा कम्तिमा २२० दिन विद्यालय खुल्ने ❖ एउटा वडामा एक आ.वि. नमुना बनाउने । ❖ प्राविधिक/दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने । ❖ शुद्ध सफा पिउने पानी प्रबन्ध गर्ने ।

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनिती
❖ उत्तिर्ण दर कक्षा ८ : ६५ % कक्षा १० : ९% कक्षा १२ : १० % ❖ खुद भर्ना दर कक्षा १ : ८७ आधारभुत तह : ८५ % माध्यमिक तह : ७०% ❖ बालक्लव संख्या : २२ ❖ ट्वाइलेट भएका विद्यालय : ५३ ❖ छात्रा ट्वाइलेट संख्या : ४२ ❖ विद्युत सेवा उपलब्ध विद्यालय : १० ❖ अपांग मैत्री विद्यालय : ४४ ❖ खानेपानी उपलब्ध विद्यालय : ५१ ❖ आवासिय विद्यालय संख्या : १ ❖ विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (१:२२) ❖ विद्यालय विद्यार्थी अनुपात (१:१२५) विशेष शिक्षा : (१:२०)		
आधारभूत स्वास्थ्य/पोषण ❖ प्राथमिक स्वास्थय केन्द्र – १ ❖ स्वास्थ्य चौकी – ५ ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई – ६ ❖ वर्थिङ सेन्टर – ७ ❖ कर्मचारी स्थायी – ३६ ❖ कर्मचारी अस्थायी – ३९ ❖ जम्मा कर्मचारी – ७५ ❖ महिला स्वास्थ्य स्व. सेविका– ७९ ❖ खुल्ला दिशामुलक क्षेत्र घोषणा ❖ खानेपानिको सुविधा ❖ खोप तथा गाउँघर क्लिनिक नियमित ❖ आधारभुत प्रसुति सेवा ❖ परिवार नियोजन सेवा ❖ औषधि उपचार सेवा ❖ मातृशिशु स्वास्थ्य सेवा ❖ परामर्श सेवा ❖ वृद्धि अनुगमन तथा पोषण ❖ क्षय रोग कुष्ठरोग सेवा ❖ एच आइ भि परिक्षण	❖ सुविधा सम्पन्न अस्पताल(विकटताको आधारमा) ❖ वर्थिङ सेन्टर अपर्याप्त ❖ सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानिको कमी ❖ केही स्वास्थ्य संस्थामा कर्मचारी आवासको कमी ❖ केही स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ❖ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा कठिनाई ❖ कुनै कुनै स्वास्थ्य संस्थामा नर्सको	❖ कम्तीमा २५ सैयाको अस्पताल ❖ एम्बुलेन्स सेवा को विस्तार गर्ने ❖ घुम्ति सिविर संचालन गर्ने ❖ सबै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ❖ थप वर्थिङ सेन्टरको व्यवस्था गर्ने ❖ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युत हाजिरको व्यवस्था गर्ने ❖ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ❖ कर्मचारीको क्षमता विकास गर्ने ❖ स्वास्थ्य कर्मी लाई आवश्यकता तालिमको व्यवस्था गर्ने ❖ भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइको व्यवस्था गर्ने

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनिती
	कमि ❖ स्वास्थ्य संस्थामा घेरवार नभएको ❖ इमर्जेन्सि सेवा नभएको ❖ स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी	❖ पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य पुर्वाधार तयार गर्ने ❖ स्वास्थ्य संस्थाहरु अपाङ्गमैत्री,वातावरण मैत्री बनाउने । ❖ आयुर्वेद शिविर ६ ओटै वडामा संचालन गर्ने । ❖ आमा समुहहरु पुर्नगठन गर्ने । ❖ स्वास्थ्य संस्थामा ल्यावको व्यवस्था गने । ❖ गाउँपालिकामा हर्बल गार्डेन स्थापना गर्ने
खानेपानी तथा सरसफाई		
❖ ६० प्रतिशत परिवार सार्वजनिक धाराको पानी पिउने ❖ ७.५ प्रतिशत परिवार खोलाको पानी पिउने ❖ ७.८३ प्रतिशत परिवार अहिले पनि मुलकै पानी पिउने ❖ .खुला दिशामुक्त गाउँपालिका घोषणा भएको	❖ खानेपानीको मुल तथा मुहानहरु संरक्षण नहुनु ❖ बृहत खानेपानि आयोजनाको अभाव ❖ ११४ ओटा घरधुरीहरु शौचालय बिहिन ❖ .८९४ कच्चि शौचालय ❖ .शौचालयहरुमा पानी र साबुन को व्यवस्था नहुनु	❖ .बृहत खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था ❖ .पानी शुद्धिकरणका विधिहरुको अवलम्बन ❖ .पुर्ण सरसफाइका सुचकहरु पुरा गर्ने ❖ .पानी अभाव क्षेत्रमा लिफ्ट सिस्टमबाट पानी पुर्याउने । ❖ .आरटिजनको व्यवस्था गरी मैदानी भेगमा घर घरमा धारा पुर्याउने ।
सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा		

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनिती
❖ महिला तथा आमा समुहहरु संचालनमा रहेको ❖ विद्यालयमा छात्राको भर्नादर वृद्धि ❖ उपभोक्ता समुहमा महिला र दलितको सहभागिता ❖ छाउपडी विरुद्धका अभियान संचालन ❖ महिला,अपांग,दलित,जनजाती,अल्पसंख्यक र बाल संजाल गठन ❖ गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहको सहभागिता ❖ सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था	❖ .स्थानिय तहको संरचनामा महिला तथा दलितको सार्थक सहभागितामा कमि ❖ .सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रमको कमि ❖ .महिला तथा आमा समुहहरु निस्क्रिय ❖ .छुवाछुत केही मात्रामा भएपनि कायमै रहनु ❖ .छाउपाीड प्रथा पुर्ण रुपमा निर्मुल नहुनु ❖ .बालबिबाहको दर उच्च ❖ .युवा तथा किशोर किशोरी परामर्श केन्द्रको कमि ❖ .महिला हिंसा कायमै रहनु ❖ .महिलाहरुको आर्थिक कारोबारमा कमि ❖ .महिलाहरुको सम्पत्ति माथिको स्वामित्वमा कमि ❖ .बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ सामाजिक सुरक्षा लाभग्राहीको पहिचानमा कठिनाई	❖ स्थानीय तहको संरचनाहरुमा महिला तथा दलितहरुको सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्था गर्ने ❖ .महिला तथा आमा समुहहरुलाइ क्षमता विकासको माद्यमबाट सक्रिय बनाउने ❖ .छुवाछुत तथा छाउपडी जस्ता कुपर्थालाइ क्रमश अन्त गर्दै लैजाने ❖ .बालबिबाहलाइ निरुत्साहित तथा निर्मुल गर्ने ❖ .युवा तथा किशोरीहरुको लागि परामर्श केन्द्रको स्थापना र परामर्शको व्यवस्थागर्ने ❖ .महिला हिंसालाइ न्युनिकरण गर्ने ❖ .महिला हरुको आर्थिक गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गर्दै लैजाने ❖ .महिलाहरुको कार्यवोझ घटाउने ❖ .पैत्तृिक सम्पत्तिमा महिलाहरुको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाइ कार्यान्वयन गर्ने ❖ .बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ❖ .बहुविवाहलाइ निरुत्साहित गर्ने । ❖ .२ नं. वडामा रहेको छाउपडी प्रथालाइ बिशेष तवरले अन्त्ये गर्ने ।

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनिती
		❖ हिंसा पिहित महिला पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना
कला, संस्कृति		
❖ .देउडा,गौरा पर्व,तिहार भोस्सो जस्ता मौलिक पर्व र संस्कृति ❖ .केदार,घण्टेश्वर,दुत्य,पिनाकेश्वर,तीज गुनडी लगायतका जाँत तथा मेला ❖ .बिँशु,पुसे पन्ध्र,माघि जस्ता चाडपर्व	❖ कला,संस्कृति को संरक्षण र सम्बर्धनमा कमि ❖ .धार्मिक स्थल तथा पर्वहरुको संरक्षण र प्रबद्धनमा कमि	❖ कला,संस्कृतिको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .धार्मिक स्थलहरुको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .स्थानिय मौलिक जाँत,मेला तथा पर्वहरुको संरक्षण तथा प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ स्थानीय कला संस्कृतिको संरक्षणका लागी अध्ययन अनुसंधान गरि आवश्यक प्रवर्धनात्मक योजना तथा कार्यक्रम संचालन गरि नया पुस्तालाई मौलिक कला संरक्षणमा आकर्षित गर्ने
युवा तथा खेलकूद		

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनिती
❖ .विद्यालयहरुमा सामान्य खेल मैदान रहेको ❖ .गाउँपालिका बाट खेलकुदमा बजेट बिनियोजित भएको ❖ .गाउँ पालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन भएको ❖ .राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडीहरु उत्पादन	❖ .पर्याप्त खेलमैदान र खेल पुर्वाधारको कमी ❖ .खेलाडी प्रोत्साहनमा कमी ❖ .युवाहरु सहर तथा बिदेश तर्फ पलायन	❖ सुविधा सम्पन्न खेल मैदान तथा पुर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ .खेलाडीहरुलाइ तालिम तथा प्रोत्साहन गर्ने ❖ .युवा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत युवाहरुलाइ युवा पलायन हुनबाट निरुत्सबहित गर्ने ❖ .युवा क्वब तथा युवा परिचालन गरि सामाजिक जागरण,सामाजिक परिचालन तथा बिकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने

तालिका - ५ : सामाजिक विकास क्षेत्रको समास्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उदेश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनितिहरु
शिक्षा					
❖ विद्यालयहरुमा खानेपानी तथा शौचालयको अभाव ❖ –शिक्षक अभिभावक संघ सक्रिय नहुनु ❖ –कतिपय विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरु निस्क्रीय रहेका ❖ –प्रयाप्त भौतिक पुर्वाधारको अभाव ❖ –बालमैत्री,अपागं मैत्री र वातावरण मैत्री भवन को अभाव ❖ –विद्यालयमा पुस्तकालय,ल्याव तथा सुचनाप्रविधिको अभाव ❖ –विद्यालयहरुमा खेलमैदानको अभाव ❖ –बालविकास केन्द्रमा दिवा	❖ .विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि दर घट्नु ❖ .पढाइ गुणस्तरिय नहुनु ❖ .कक्षा छोड्ने,दोहोरयाउने दर बढ्नु ❖ .शिक्षकहरुको मनोबलमा ह्रास ❖ .बालबिकास केन्द्रमा अध्ययन गर्ने उमेरका अधिकांश बालबालीका बालबिकास केन्द्र बाहिर रहनु ❖ .बालबालीकाहरु अतिरिक्त	❖ दरबन्दि मिलान हुन नसक्नु ❖ .शिक्षा नितिको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ .प्रभावकारी तथा प्राविधिक अनुगमनमा कमि ❖ .पाठ्यक्रम तथा पठयोजना निर्माण गरी पठनपाठन नहुनु ❖ .जिवन उपयोगी शिक्षा नहुनु ❖	❖ .विद्यार्थी अनुपातमा शिक्षक दरबन्धि मिलान ❖ .अनुगमन तथा मुल्याकंन पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाउने ❖ .शिक्षा नितिको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .शिक्षकलाइ दण्ड र पुरष्कारको व्यवस्था ❖ .जिवन उपयोगी शिक्षामा जोड	❖ .गुणस्तरिय शिक्षा प्रदान गर्नु ❖ .शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कायम गर्नु ❖ .विद्यार्थी शिकाइ उपलब्धि दर वृद्धि गर्ने ❖ .प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्ने	❖ आवश्यकता अनुसार थप बालबिकास केन्द्रहरु स्थापना गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा खानेपानी,छात्र छात्राहरुको लागी अलग अलग शौचालय तथा साबुनपानीको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .शिक्षक अभिभावक संघ र विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरुलाइ सक्रिय गर्ने ❖ .बालमैत्री तथा अपांग मैत्री भवन तथा पुर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा ल्याव,पुस्तकालय तथा सुचना प्रविधि केन्द्रको स्थापना गरी व्यवस्थापन गर्ने ❖ .विद्यालयहरुको खेल मैदानलाइ व्यवस्थि तगर्ने ❖ .बालविकास केन्द्रहरुमा दिवा खाजा लाइ व्यवस्थापन गर्ने ❖ .सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालन गर्ने

खाजा को व्यवस्था नभएको ❖ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालनको कमी ❖ –शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार दरबरन्दी मिलान नभएको ❖ –अधिकांश पूर्व प्राथमिक उमेर तहका बालबालिकाहरु बा.बि. केन्द्र भन्दा बाहिर रहेका ❖ .विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन नभएको ❖ .गाउपालिका स्तरिय अतिरिक्त कृयाकलाप नभएको ❖ . विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य कर्मचारीको अभाव	क्रियाकलापबाट बञ्चित ❖ .प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन नहुनु				❖ .शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा दरबन्दि मिलान गर्ने ❖ .विद्यालय भर्नादर शतप्रतिशत पुर्‍याउने ❖ .विद्यालय टिकाउ दर, शैक्षिक उपलब्धि दरलाइ वृद्धि गर्ने ❖ .प्रत्येक बर्ष विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ❖ .गाउापालीका स्तरिय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य प्रशासनिक दरबन्दि सृजना गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने ❖ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा EMIS को प्रभावकारी प्रयोग गर्ने ❖ सबै SIP मा DRR मुलप्रवाहिकरण गर्ने ❖ सबै विद्यालयहरुमा सुझाव पेटिका र लैसस सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ❖ एक शैक्षिक शत्रमा कम्तिमा २२० दिन विद्यालय खुल्ने
स्वास्थ्य					
❖ सुविधा सम्पन्न अस्पताल(विकटताको आधारमा) ❖ वर्थिङ सेन्टर अपर्याप्त ❖ सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानिको कमी	❖ .गुणस्तरिय तथा आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा बाधा ❖ .मातृ तथा शिशु	❖ .प्रयाप्त भौतिक पुर्वाधार नहुनु ❖ .स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक उपकरणको	❖ .स्वास्थ्य क्षेत्रको सुधारका लागि निति निर्माण तथा कार्यान्वयन ❖ .आवश्यक भौतिक	❖ .नागरिकलाइ आधारभुत तथा गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने	❖ कम्तीमा २५ सैयाको अस्पताल ❖ एम्बुलेन्सको व्यवस्था गर्ने ❖ घुम्ति सिविर संचालन गर्ने ❖ सबै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने

❖ केही स्वास्थ्य संस्थामा कर्मचारी आवासको कमी ❖ केही स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ❖ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा कठिनाई ❖ कुनै कुनै स्वास्थ्य संस्थामा क्यब त्चबष्ल नर्सको कमि ❖ स्वास्थ्य संस्थामा घेरवार नभएको ❖ इमर्जेन्सि सेवा नभएको ❖ स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी ❖ आकस्मिक अवस्थामा एम्बुलेन्स सेवाको प्रयाप्तता नभएको	मृत्युदर बढ्ने खतरा ❖ .प्रभावकारी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा संचालन नहुनु ❖ .सामान्य बिमारी बाहिर सिफारिस गनुपर्ने तथा बाटैमा मृत्यु हुने खतरा	व्यवस्था नहुनु ❖ .स्वास्थ्यकर्मीहरुक ो लागी आवश्यक तालिम र क्षमता बिकास नहुनु ❖ .स्वास्थ्य तथा रोगहरुप्रति नागरिकहरुको चेतना न्युन हुनु	पुर्वाधारको व्यवस्था ❖ .आवश्यक उपकरण तथा औजारहरुको व्यवस्था ❖ .स्वास्थ्या बिमा कार्यक्रम लागु गर्न चेतना अभिवृद्धि ❖ .२४ घण्टे प्रसुति सेवा बिस्तार ❖ .महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाहरुको क्षमता बिकास ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ गठन गर्ने ❖ .खानेपानी तथा पुर्ण सरसफाइ कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन		❖ थप वर्थिङ सेन्टरको व्यवस्था गर्ने ❖ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युत हाजिरको व्यवस्था गर्ने ❖ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ❖ FCHV को क्षमता विकास गर्ने ❖ स्वास्थ्य कमी लाई SBA तथा MLP तालिमको व्यवस्था गर्ने ❖ भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइको व्यवस्था गर्ने ❖ पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य पुर्वाधार तयार गर्ने ❖ गर्भवती महिला, सुत्केरी आमा र वालवालिकाहरुको पोषण अवस्थामा सुधार ल्याउन पोषण सुधार कार्ययोजना वनाई लागु गर्ने ❖ वाल मृत्युदर, मातृ मृत्युदर घटाउन विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरि लागु गरिने ❖ वालविवाह, वहुविवाह न्युनिकरणगर्न सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने
खानेपानी तथा सरसफाई					
❖ . खानेपानीको मुल तथा मुहानहरु संरक्षण नहुनु ❖ .बृहत खानेपानि आयोजनाको अभाव	❖ .विभिन्न रोग तथा महामारीहरु	❖ .सरसफाइ सम्बन्धि चेतनाको कमि	❖ खानेपानी,सरस फाइ तथा स्वस्च्छता सम्बन्धि जनचेतना	❖ .नागरीकलाइ स्वच्छ तथा शुद्ध खानेपानीको आपुर्ति ❖ .पुर्ण सरसफाइका	❖ .बृहत खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था ❖ .पानी शुद्धिकरणका विधिहरुको अवलम्बन

❖ .११४ ओटा घरधुरीहरु शौचालय बिहिन ❖ .८९४ कच्चि शौचालय ❖ .शौचालयहरुमा पानी र साबुन को व्यवस्था नहुनु	बढ्ने खतरा	❖ .खानेपनीको भरपदो वितरण प्रणाली नहुनु ❖ .सबै घरधुरीमा सुरक्षित शौचालय निर्माण नभइकनै ओ.डि.एफ. घोषणा गर्नु	अभिवृद्धि गर्ने ❖ .खानेपानीको मुल तथा मुहानहरुको संरक्षण ❖ बृहत खानेपानी आयोजना संचालन ❖ पुर्ण सरसफाइ कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन	सुचकहरुको प्राप्ति	❖ .पुर्ण सरसफाइका सुचकहरु पुरा गर्ने
सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा					
❖ .स्थानिय तहको संरचनामा महिला तथा दलितको सार्थक सहभागितामा कमि ❖ .सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रमको कमि ❖ .महिला तथा आमा समुहहरु निस्क्रिय ❖ .महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको कमी ❖ .छुवाछुत केही मात्रामा भएपनि कायमै रहनु ❖ .छाउपाीड प्रथा पुर्ण रुपमा निर्मुल नहुनु ❖ .बालबिबाहको दर उच्च ❖ .युवा तथा किशोर किशोरी परामर्श केन्द्रको कमि	❖ .निर्णय तहमा महिलाहरुको सहभागितामा कमि ❖ .समतामूलक समाजको निर्माणमा कठिनाइ ❖ .महिला तथा बालबालिका सम्बन्धि कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा कठिनाइ ❖ .मातृ तथा नवजात शिशु मृत्युदर उच्च	❖ .लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नितिको अभाव ❖ .लक्षित वर्गउत्थानको लागि निति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ .सामाजिक संरचना रुपान्तरणका लागि व्यवहार परिवर्तनमा कठिनाइ	❖ .लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण निति तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .सामाजिक परिचालनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ तालिम क्षमता पैरवी बहस	❖ .समतामुलक समाजको निर्माण ❖ .लक्षित वर्गहरुको उत्थान गर्ने ❖ .सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारीता बढाउने	❖ .स्थानीय तहको संरचनाहरुमा महिला तथा दलितहरुको सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्थ ागर्ने ❖ .महिला तथा आमा समुहहरुलाइ क्षमता विकासको माद्यमबाट सक्रिय बनाउने ❖ .महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .छुवाछुत तथा छाउपडी जस्ता कुपर्थालाइ क्रमश अन्त गर्दै लैजाने ❖ .बालबिबाहलाइ निरुत्साहित तथा निर्मुल गर्ने ❖ .युवा तथा किशोरीहरुको लागि

❖ .महिला हिंसा कायमै रहनु ❖ .महिलाहरुको आर्थिक कारोबारमा कमि ❖ .महिलाहरुको सम्पत्ति माथिको स्वामित्वमा कमि ❖ .बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ छाउपडि प्रथा ❖ बालविवाह,बहुविवाह	रहने खतरा ❖ .कुपोषणको दर वृद्धि हुने खतरा ❖ .महिलाहरुको उत्पादनशिल कार्यमा योगदान घट्ने अवस्था ❖ .बालमनोविज्ञानमा असर पर्ने खतरा ❖ स्वास्थ्यमा असर ❖ हिंसा बढ्नु	❖ छुवाछुत ,विभेद ❖ एकआपसमा मेलमिलाप नहुनु ❖ आर्थिक आयआर्जनमा कमी			परामर्श केन्द्रको स्थापना र परामर्शको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .महिला हिंसालाइ न्युनिकरण गर्ने ❖ .महिला हरुको आर्थिक गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गर्दै लैजाने ❖ .महिलाहरुको कार्यवोझ घटाउने ❖ .पैत्तृिक सम्पत्तिमा महिलाहरुको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाइ कार्यान्वयन गर्ने ❖ .बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ❖ .सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारीता बढाउन सामाजिक सुरक्षाका थप क्षेत्रहरु पहिचान गरि सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरुलाई एकिकृत रुपमा लागु गर्ने ❖ गा.पा. बाट महिला लक्षीत कार्यक्रम संचालन गर्ने
युवा तथा खेलकुद					
❖ पर्याप्त खेलमैदान र खेल पुर्वाधारको कमी ❖ .खेलाडी प्रोत्साहनमा कमी ❖ .युवाहरु सहर तथा बिदेश तर्फ पलायन	❖ खेलकुद गतिविधिमा कमि ❖ .नयाँ पुस्ताको खेलप्रतिको आकर्षण घट्ने जोखिम ❖ .गाउँघर युवा विहिन हुने खतरा	❖ युवा परिचालनको स्पष्ट निति नहुनु ❖ .खेलकुद विकासका लागि प्रभावकारी निति तथा कार्यक्रमको अभाव ❖ .युवा स्वरोजगार कार्यक्रम नहुनु	❖ युवा परिचालन निति बनाएर प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ खेलकुद प्रबद्धनका लागि निति तथा कार्यक्रम बनाइ लागु गर्ने ❖ युवा स्वरोजगार कार्यक्रम लागु	❖ युवाहरुलाइ स्वाबलम्बि बनाउदै उत्पादनशिल कार्यमा परिचालन गर्ने ❖ .खेलकुदको प्रबद्धन तथा संरक्षण गरी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडी उत्पादन गर्ने ❖ युवा पलायनलाइ रोक्न	❖ सुविधा सम्पन्न खेल मैदान तथा पुर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ .खेलाडीहरुलाइ तालिम तथा प्रोत्साहन गर्ने ❖ .युवा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत युवाहरुलाइ युवा पलायन हुनबाट निरुत्साहित गर्ने ❖ .युवा क्वब तथा युवा परिचालन गरि सामाजिक जागरण,सामाजिक परिचालन तथा बिकासका

			गर्ने	`	कार्यक्रम संचालन गर्ने
कला संस्कृति					
❖ .कला,संस्कृति को संरक्षण र सम्वर्धनमा कमि ❖ .धार्मिक स्थल तथा पर्वहरुको संरक्षण र प्रबद्धनमा कमि	❖ .कला संस्कृति लोप हुने खतरा ❖ .धार्मिक स्थलहरु मासिने खतरा ❖ .नयाँ पुस्ताहरुको मौलिक कला,संस्कृति तथा चाडपर्वहरु प्रतिको आकर्षण घट्ने खतरा	❖ .कला संस्कृति संरक्षणका लागि उचित निति अबलम्बन नहुनु ❖ .युवा पुस्ताहरुलाइ मौलिक संस्कृति तर्फ आकर्षित गर्न नसक्नु ❖ .बाह्य संस्कृतिको प्रभाव बढ्दै जानु	❖ .स्थानीय कला संस्कृति संरक्षणका लागि निति तथा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने ❖ .नयाँ पुस्ताहरुलाइ मौलिक संस्कृति प्रति आकर्षित गराउनुपर्ने	❖ .स्थानीय कला तथा संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने ❖ .मौलिक कला तथा संस्कृति प्रति नयाँ पुस्ताको रुचि अभिवृद्धि गर्ने	❖ .कला,संस्कृतिको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .धार्मिक स्थलहरुको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .स्थानिय मौलिक जाँत,मेला तथा पर्वहरुको संरक्षण तथा प्रबद्धन हुनुपर्ने

३.१.३ पूर्वाधार विकास

पूर्वाधार विकास समिति अन्तरगतका सडक पुल तथा यातायात,विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा, आवास वस्ती विकास तथा भवन, सूचना, संचार र प्रविधि जस्ता उप क्षेत्रहरु पर्दछन । गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टि

गत विकासका लागि पूर्वाधार विकास तथा भौतिक संरचा अग्रणी क्षेत्रको रुपमा रहेको हुन्छ । स्थानीय तहको विस्तृत स्वरुपको आवधिक योजनामा पूर्वाधार विकास क्षेत्र अन्तर्गत अन्तरसम्बन्ध विकास गर्ने तथा नागरिकहरुको जीवनस्तर सहज र सरल वनाउन भुमिका खेल्ने पूर्वाधारहरु मूलतः बाटोघाटो, पुलपुलेसा, आवास, भवन तथा वस्ती विकास, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा र सूचना, संचार र प्रविधि जस्ता विषयहरु पर्दछन् । यस जोरायल गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सुदुर पश्चिम प्रदेशका २ तराईका जिल्ला र ७ पहाडी जिल्ला जोडने राजमार्गको करिब २० किमि कालोपत्रे सडक पर्दछ । राजमार्ग संगै जोडिएको वुडर वजार वाट २६ कि.मि. को स्तरोन्नती गरिएको कच्चि सडकको यात्रा पश्चात गाउँपालिका को केन्द्र जोरायल आइपुग्छ । गाउँपालिलका भरिमा जम्मा ३३ वटा सडकहरु रहेका छन जुन स्तरोन्नतीको अभावमा वारै महिना चल्दैनन तसर्थ सडकहरुको स्तरोन्नती पहिलो प्राथमिकता हो । सहज यातायात आवागमनका लागी कतिपय स्थानमा झोलुंगे पुल तगा पक्की पुलहरु तत्काल निर्माण गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

लघु जल विद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन तथा जनता आवास कार्यक्रम तथा सञ्चारका पूर्वाधारहरूको विकास र विस्तार हुँदै छन् । यस गाउँपालिकाको ६ वटाहरु मध्ये १ वटा वडा हालसम्म पनि सडक संजालमा जोडिन सकेका छैनन् फलस्वरुप उक्त क्षेत्रका जनताहरु आधारभूत सेवा तथा सुविधा पहुँचबाट समेत बञ्चित रहेका छन् । सडक पुगि नसकेका र यातायात सञ्चालन नभएका स्थानहरूमा घोडेटो तथा गोरेटो बाटो प्रयोग भइरहेको छ ।

जोरायल गाउँपालिकाको सडक तथा पुल, झोलुंगे पुल, आवास, भवन तथा वस्ती विकास, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा, सूचना तथा सञ्चारलगायत स्थानीय तहको लागि उपलब्ध पूर्वाधार विकास अधिकार क्षेत्रको संभावना, समस्या तथा अबलम्बन गर्नु रणनीति देहायबमोजिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका- ६ : पूर्वाधार विकास (संभावना, समस्या तथा गाँउवासीले चाहेको विकासको अवस्था)

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
सडक , पुल तथा यातायात		
❖ .३३ ओटा सडकहरु ❖ .विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्र्याक ❖ .५ ओटा वडाहरु सडक सञ्जालमा जोडिएका	❖ .३३ ओटा सडक मध्ये ४ ओटा मात्र १२ महिना चल्ने ❖ .विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्र्याकको निर्माण कार्य सुस्त गतिमा ❖ .मुख्य सैगडी गाढ,गोगनी गाढ र टेप्ले गाडमा पक्कि पुल नहुनु ❖ .भु उपयोग योजना नबनेको ❖ .सडक गुरुयोजना नबनेको	❖ .६ ओटै वडाहरु सडक सञ्जालमा जोडिएका हुने ❖ .३३ ओटा मध्ये मुख्य १५ ओटा सडकलाइ १२ महिना संचालनमा ल्याउनु पर्ने ❖ .विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्र्याक को निर्माण कार्य तिव्र गतिमा बढाउने ❖ .बुडर जोरायल २६ कि.मि. सडक खण्ड कालोपत्रेका लागी पहल गर्ने ❖ .संचालित सडकहरुमा नाली र वालको व्यवस्था गर्ने । ❖ .खैरीखोला देखी चनकट्टे सम्म सडकको भाग छुट्याइ स्तरोन्नती गर्ने । ❖ .मुख्य नदी सैगडी, गोगनी, र टेप्ले मा पुल निर्माणको पहल गर्ने । ❖ .सबै वडामा गरी १२ ओटा झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने ।
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा		
❖.६ ओटा साना जलविद्युत आयोजना ❖.विद्युत नभएको गाउ वा बस्तिमा सौर्य उर्जाको व्यवस्था ❖.१५०० घरधुरीले विद्युत सेवा पाइरहेका	❖ .प्रयाप्त विद्युत सेवामा कमि ❖ .सबै घरधुरीमा विद्युत सेवा नपुग्नु ❖ .सबै विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेको ❖ .साना जलविद्युत आयोजनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार तथा सेवा विस्तार हुन नसकेको ❖ .वैकल्पिक उर्जाको सेवा बिस्तार हुन नसक्नु	❖ .लघु विद्युत आयोजनाको थप निर्माण तथा बिस्तार ❖ .विद्युतको राष्ट्रिय लाइनलाइ सबै वडामा बिस्तार गर्ने ❖ .बिकटका विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा सोलारको व्यवस्था ❖ गर्ने ❖ .परम्परागत घट्ट को संरक्षण गर्दै सुधारीएको घट्ट बिस्तार गर्ने ❖ .धुवाँ रहित चुलो निर्माण गर्ने ❖ .३ वर्षमा ६ ओटा साना जलविद्युत आयोजना संचालनमा ल्याउने । ❖ .वडा नं. २,५ र ६ को नयाँ भवन निर्माण गर्ने । ❖ .सामुदायीक स्वास्थ्य इकाइ भवन ५ वटा निर्माण गर्ने । ❖ .आर्युवेदिक भवन निर्माण गर्ने ।

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
		❖ .आवश्यकता अनुसार विद्यालय भवन निर्माण गर्ने ।
आवास, वस्ती विकास तथा भवन		
❖ .सबै वडा कार्यालयहरुको आफनै कार्यालय भवन रहेको ❖ .२ ओट सामुदायिक भवन -बर्म र हाट) ❖ .स्वास्थ्य चौकीहरुको आफनै भवन ❖ .६२ वटा विद्यालय भवन	❖ .गाउँपालिकाको आफनै भवन नरहेको ❖ .भवन संहिता लागु नभएको ❖ .भएका भवनहरुपनि भुकम्प प्रतिरोभि नभएका ❖ .सरकारी, निजि तथा सामुदायिक भवनहरु मापदण्ड अनुसार नभएका ❖ .सामुदायिक भवनहरु -विद्यालय,स्वास्थ्य चौकिहरु) स्वस्थ खानेपानी तथा चर्पिको प्रबन्ध नभएको	❖ .गाउँपालिकाको आफ्नै भवन ❖ .अब बन्ने भवनहरु भुकम्प प्रतिरोधि,अपांग मैत्रि,वातारण मैत्रि हुनु पर्ने ❖ .भवन संहिता निर्माण गरि लागु गर्नुपर्ने ❖ .पुराना भवनहरुको पुर्ननिर्माण गर्नुपर्ने
सूचना, संचार र प्रविधि		
❖ .मोबाइल सेवाको उपलब्धता ❖ .६ वटा हुलाक कार्यालयहरु ❖ .४ ओटा टेलिफोन टावर रहेका ❖ .३ ओटा साप्ताहिक पत्रिका ❖ .इन्टरनेटको सेवा	❖ .मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा समस्या ❖ .हुलाक सेवा निष्क्रीय बन्दै गएको ❖ .टेलिफोन टावर भएपनि नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको ❖ .पत्रपत्रिकहरु नियमित रुपमा संचालित नभएको	❖ .मोबाइलका टावर बिस्तार गनुपर्ने ❖ .हुलाक सेवालाइ सक्रिय बनाइ सेवालाइ प्रभावकारी बनाउने ❖ .टेलिफोन टाउरमा रिपिटर टावर तथा अन्य उपकरणहरु जडान गरी 3G सेवा संचालन गनुपर्ने ❖ .सबै विषयगत तथा वडा कार्यालयमा इ-हाजीरी जडान गर्ने ❖ .सबै स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, वडा कार्यालयमा इन्टरनेट सेवाको बिस्तार गरिने । ❖ .गाउँपालिका स्तरमा १ ओटा एफ.एम. को संचालन गर्ने । ❖ गाउँपालिका लाइ WIFi जोनको रुपमा बिस्तार गर्ने ।

तालिका ७ : भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको समास्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उदेश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनितिहरु
सडक , पुल तथा यातायात					
❖ .३३ ओटा सडक मध्ये ४ ओटा मात्र १२ महिना चल्ने ❖ .विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्याकको निर्माण कार्य सुस्त गतिमा ❖ .मुख्य सैगडी गाढ,भोगनी गाढ र टेप्ले गाडमा पक्कि पुल नहुनु ❖ .भु उपयोग योजना नबनेको ❖ .सडक गुरुयोजना नबनेको	❖ .सहज यातायात आगागमनमा अवरोध ❖ .स्थनिय उत्पादनको बजार सम्म पहुँचमा कठिनाइ ❖ .प्रभावकारी शिक्षा,स्वास्थ्य सेवा प्रभावहमा अवरोभध ❖ .उत्पादकत्वमा ह्रास ❖ .वातावरणीय असन्तुलन भइ विपदको जोखिम	❖ .सडक तथा यातायात गुरुयोजना नहुनु ❖ .नियमित मर्मत सम्भार तथा संरक्षणको अभाव ❖ .प्रयाप्त बजेटको अभाव	❖ .सडक तथा यातायात गुरुयोजना बनाइ प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .भु उपयोग निति तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .नियमित मर्मत सम्भार तथा संरक्षण ❖ .सडक निर्माण गर्दा ढल तथा विरुवा सहितको व्यावस्था ❖ जोरायल सडकमा गुयली देखि चनकट्टेसम्म पानी पिचको व्यवस्था गर्ने । ❖ मुख्य तथा सहायक सडकहरुमा सडकको अधिकार क्षेत्र तोक्ने ।	❖ .गाउपालिकालाइ सडक सञ्जालले जोड्नु ❖ .निर्माण गरिएका सडकहरुको स्तरोन्नति गरि १२ महिना सहज यातायात सेवा प्रदान गर्नु	❖ .६ ओटै वडाहरु सडक सञ्जालमा जोडिएका हुने ❖ .३३ ओटा मध्ये मुख्य १५ ओटा सडकलाइ १२ महिना संचालनमा ल्याउनु पर्ने ❖ .विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्याक को निर्माण कार्य तिव्र गतिमा बढाउने ❖ .बुडर जोरायल २६ कि.मि. सडक खण्ड कालोपत्रे
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा					
❖ प्रयाप्त विद्युत सेवामा कमि ❖ .सबै घरधुरीमा विद्युत	❖ .सार्वजनिक संस्थाहरुको सेवा	❖ .मझौला तथा ठुला जलविद्युत	❖ .विद्युतको राष्टिय प्रसारण लाइनको	❖ .सहज रुपमा विद्युत सेवाको	❖ .लघु विद्युत आयोजनाको थप

सेवा नपुग्नु ❖ .सबै विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेको ❖ .साना जलविद्युत आयोजनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार तथा सेवा विस्तार हुन नसकेको ❖ .वैकल्पिक उर्जाको सेवा बिस्तार हुन नसक्नु	प्रवाहमा असर ❖ .विद्यार्थीहरुको पठनपाठनमा असर ❖ .उद्योग तथा कलकारखाना संचालनमा कठिनाइ	आयोजना नहुनु ❖ .राष्ट्रिय प्रसारण लाइन सबै वडा तथा बस्तिहरु मा बिस्तार नहुनु ❖ .वैकल्पिक उर्जाको(सोलार) बिस्तार नहुन ❖ .साना जलविद्युत आयोजनाको मर्मतको अभाव तथा सेवामा निरन्तरता नहुनु	बिस्तार ❖ .थप साना तथा मझौला जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्ने ❖ .विद्युत आयोजनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार कोषको स्थापना ❖ .वैकल्पिक उर्जाको सेवा बिस्तार	आर्पुति ❖ .सबै वडा तथा बस्तिहरुमा बिद्युत सेवाको बिस्तार	निर्माण तथा बिस्तार ❖ .विद्युतको राष्ट्रिय लाइनलाइ सबै वडामा बिस्तार गर्ने ❖ .बिकटका विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा सोलारको व्यवस्था गर्ने ❖ .परम्परागत घट्ट को संरक्षण गर्दै सुधारीएको घट्ट बिस्तार गर्ने ❖ .धुवाँ रहित चुलो निर्माण गर्ने ❖ ५ वर्ष भित्र जोरायल गाउपालिकामा विद्युत विस्तार गरि उज्यालो गाउपालिका बनाउने

आवास, वस्ती तथा विकास तथा भवन

❖ गाउँपालिकाको आफनै भवन नरहेको ❖ .भवन संहिता लागु नभएको ❖ .भएका भवनहरुपनि भुकम्प प्रतिरोभि नभएका ❖ .सरकारी, निजि तथा	❖ .गाउँपालिका बाट प्रदान गरिने दैनिक सेवा प्रभाहमा कठिनाइ ❖ .भुकम्पिय दृष्टिले जोखिमको खतरा ❖ .सरसफाइको	❖ .भवनसंहित लागु नहुनु	❖ .भवनसंहिताको निर्माण तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .नयाँ बन्ने भवनहरु अपांग मैत्री, भुकम्प प्रतिरोधि तथा	❖ .सरकारी, सामुदायिक तथा निजी भवनहरु भुकम्पिय दृष्टिकोणले सुरक्षित बनाउने ❖ .सरकारी	❖ .गाउँपालिकाको आफ्नै भवन ❖ .अब बन्ने भवनहरु भुकम्प प्रतिरोधि,अपांग मैत्रि,वातारण मैत्रि हुनु पर्ने

सामुदायिक भवनहरु मापदण्ड अनुसार नभएका ❖ .सामुदायिक भवनहरु - विद्यालय,स्वास्थ्य चौकिहरु) स्वस्थ खानेपानी तथा चर्पिको प्रबन्ध नभएको	अभावमा रोग तथा महामारीको जोखिम		वातावरण मैत्री ❖ .पुराना भवनहरुलाइ रेक्टोफिट गरी पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने ❖ .स्वच्छ खानेपानी तथा चर्पीको उचित प्रबन्ध	भवनहरु सुविधा सम्पन्न बनाइ प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्ने	❖ .भवन संहिता निर्माण गरि लागु गर्नुपर्ने ❖ .पुराना भवनहरुको पुर्ननिर्माण गर्नुपर्ने ❖ सबै विद्यालयहरुमा बालमैत्रि,अपांग मैत्री संरचना निर्माण गरिने ।
सूचना तथा संचार प्रविधि					
❖ मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा समस्या ❖ .हुलाक सेवा निष्क्रीय बन्दै गएको ❖ .टेलिफोन टावर भएपनि नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको ❖ .पत्रपत्रिकहरु नियमित रुपमा संचालित नभएको	❖ .प्रभावकारी संचारमा कठिनाइ ❖ .इन्टरनेट सेवामा अबरुद्ध	❖ .मोबाइल टावरहरु बिस्तार नहुनु ❖ .हुलाक सेवा बिस्तार नहुनु ❖ .टेलिफोन टावरहरु बिस्तार नहुनु	❖ .हुलाक सेवा समायानुकुल प्रभावकारी बनाउनुपर्ने ❖ .टेलिफोन टावरहरु बिस्तार गर्नुपर्ने ❖ .3G सेवा संचालन गनुपर्ने ❖ मोबाइलका टावरहरु बिस्तार गनुपने	❖ e- governance सेवा संचालन गर्ने ❖ .सुचना र प्रविधिमा नागरिकहरुको सहज पहुँच स्थापित गर्ने	❖ मोबाइलका टावर बिस्तार गनुपर्ने ❖ .हुलाक सेवालाइ सक्रिय बनाइ सेवालाइ प्रभावकारी बनाउने ❖ .टेलिफोन टाउरमा रिपिटर टावर तथा अन्य उपकरणहरु जडान गरी घन सेवा संचालन गनुपर्ने

३.१.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति अन्तरगत पर्ने वन तथा जैविक विविधता , वातावरण तथा स्वच्छता, विपद पुर्व तयारी तथा व्यवस्थापन जस्ता उप क्षेत्र पर्दछन । यस गाउँपालिकाको क्षेत्र वन, जैविक विविधता, जलाधार तथा वातावरणका दृष्टिकोणले अत्यन्त संभावनायुक्त रहेको छ । यहाँ २०९३६ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको छ । गाउँपालिकामा रहेको वन क्षेत्रको ६० वटा सामुदायिक र २३ वटा कबुलियती वनको समुदायले व्यवस्थापन गरिरहेका छन् । वन क्षेत्रबाट बार्षिक लगभग २.८ मेट्रिक टन जडिबुटी उत्पादन तथा संकलन हुने गरेको छ । गाउँपालिका क्षेत्रमा बाढी तथा पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोप मानवीय तथा भौतिक क्षतिको अवस्था कम देखिन्छ । नेपालको मध्यपहाडी क्षेत्रको अध्ययन अनुसार यस क्षेत्रमा जलवायु उत्पन्न विपदहरुमा प्रमुख रुपमा खडेरी, बाढी, पहिरो, रोग किटाणुको महामारी, हुरी बतास, असिना आदी रहेका छन् । यस मध्ये खडेरीको प्रभाव सवभन्दा बढी, दोश्रो र तेश्रोमा बाढी तथा पहिरो छ भने प्रभावका हिसावले बनडडेलो सातौं स्थानमा देखिएको छ ।

दीगो वनको वैज्ञानिक व्यवस्थापनबाट वनको हैसियतमा सुधार आउनुका साथै वन पैदावारको आपूर्ति सहज हुनसक्ने, जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रमहरुबाटविकासका पूर्वाधारहरूको संरक्षण तथा भूमिको संरक्षण गरी कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्न सकिन्छ । यसका साथै भूसंरक्षण कार्यक्रमबाट विपद न्यूनिकरणमा समेत टेवापुग्नेछ । दीगो वन व्यवस्थापनको माध्यमबाट वन पैदावारको आपूर्ति सुनिश्चित हुने, वनपैदावारमा आधारित उद्योगहरूको लागि कच्चा पदार्थ उपलब्धभई वन उद्यमको विकासमार्फत स्थानीय रोजगारी तथा जिविकोपार्जन सुधार गर्नसकिने संभावनाहरू छन् । साथै वन व्यवस्थापनबाट वातावरणीय सेवा भुक्तानीको लाभ समेत लिन सकिने संभावना रहेको देखिन्छ ।

जोरायल गाँउपालिकाको वन तथा जलाधार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जल उपन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन लगायतका वातावरण सम्बन्धी अधिकार क्षेत्रहरुको संभावना, समस्या तथा अवलम्बन गर्नु पर्ने रणनीतिलाई देहायमा उल्लिखित तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका -८: वातावरण तथा विपद (संभावना, समस्या तथा संभावना उपयोग रणनीति

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
बन र जैविक विविधता		
❖ .वनले ओगटेको क्षेत्रफल ... ❖ .६० ओटा सामुदायिक वनहरु रहेका ❖ .२३ ओटा कवुलियति वन ❖ .प्रस्तावित संरक्षण क्षेत्र तेले लेक ❖ .तेजपत्ता,रिठा,अमला लगायत जड्बुडिको प्रचुर सम्भावना ❖ .जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र ६ ओटा ❖ .अल्लो प्रशोधन केन्द्र १ ❖ .२ ओटा पानी रिर्चाज पोखरीहरु .	❖ .सामुदायिक वनहरुको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर ❖ .कबुलियति वनहरुको व्यवस्थापन प्रभावकारी नभएको ❖ .उपलब्ध जडिबुटीहरुको संकलन तथा प्रसोधन व्यवस्थित नभएको ❖ .कबुलियति तथा सामुदायिक वनमा खालि बाँझो जमिनमा जडिबुटि तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार र नर्सरीहरु नरहेको ❖ .प्रति जमिनहरुपनि वृक्षारोपण नभएको ❖ .वन संरक्षणको अभावमा चोरी पैठारीको समस्या रहेको ❖ .खोटो संकलन व्यवस्थित नभएको	❖ .सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरुको व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने ❖ .जडिबुटि प्रशोधन केन्द्रहरु व्यवस्थित गने ❖ .जडिबुटि भएका जंगलमा संकलक तथा उपभोक्ता हरुलाइ दिगो संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धि तालिम,संकलित जडिबुटीको बजारीकरण र करको दायरामा ल्याउने निति निर्माण गर्ने ❖ .पशु चरन क्षेत्रहरु निर्धारण गर्ने ❖ .गैरकानुनी चरिचरन तथा अतिक्रमणलाइ नियन्त्रण गर्ने ❖ .Water Recharge Pond हरु थप गर्दै लैजाने ❖ .डढेलो नियन्त्रणका लागी अग्नी रेखा नियन्त्रण व्यवस्थ ागर्ने । ❖ .वैज्ञानीक वनको सुरुवात गर्ने ।
वातावरण तथा स्वच्छता		
❖ .परम्परागत बस्ति बसोबास ❖ .जलवायु परिवर्तन अनुकुलन ❖ .सार्वजनिक र खुल्ला ठाउँहरु भएको ❖ .वन पैदावार र विभिन्न जडिबुटीहरु भएको ❖ .सामुदायिक र कबुलियति वनहरु भएको ❖ .मुख्य बजार केन्द्रहरु -गैरा,बुडर) सहरी क्षेत्रको रुपमा बिकास हुदै गएको	❖ .व्यवस्थित बस्ति बिकास तथा भवन संहिता लागु नभएको ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षणको अभाव ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना तयार नभएको ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको ❖ .सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरुको बाँझो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ❖ .मुख्य सहरी क्षेत्रको रुपमा विकास हँदै गएको गैरा तथा बुडर व्यवस्थित हुन नसकेको	❖ .व्यवस्थित बस्ति योजना तथा भवन मापदण्ड पुरा गर्न भवन संहिता बनाइ लागु गर्ने ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षण गर्ने ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना बनाइ लागु गर्ने ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटि संरक्षण तथा प्रशोधन केन्द्र बनाइ व्यवस्थि तगर्ने ❖ .बाँझो जमिनहरुमा गैरकाष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण गर्ने ❖ .मुख्य सहरी क्षेत्रहरुमा ढल तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने ❖ .वाताारण मैत्रि कार्ययोजना बनाइ लागु गर्ने

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
		❖ फोहोरलाई मोहोरमा बदल्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने । ❖ लक्षित अर्थतन्त्रलाइ बढावा दिने
विपद पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन		
❖ .विपद जोखिम पार्श्वचित्र तयार ❖ .नदी कटान तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्धन को व्यवस्था ❖ .आपतकालिन उद्धार सामग्री ❖ .गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति ❖ .युनिसेफ, अनुकुलन , रेडक्रस जस्ता संस्थाहरु विपद व्यवस्थापनको क्षत्रमा कार्यरत	❖ .भवन मापदण्ड तथा भवन संहिता नभएको ❖ .भु जोखिम सम्बेदनशिलता,सुरक्षित बस्ति बिकास योजना, र भु उपयोग निति नभएको ❖ .आपतकालिन उद्धार टोली क्रियाशिल नरहेको ❖ .गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समितिको क्षमता बिकास हुन नसकेको ❖ .कार्यक्रममा एकद्धार निति अबलम्बन निति हुन नसकेको,कार्यक्रममा दोहोरोपना	❖ .सुरक्षित घरको निर्माण,जोखिम युक्त स्थानको पहिचान, व्यवस्थित बस्ति बिकास योजना र भवन संहिता लागु गर्नु पर्ने ❖ .समुदायमा आधारित विपद जोखिम न्युनिकरण योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .विपद व्यवस्थापन समितिहरुको क्षमता बिकास गर्नुपर्ने ❖ .गाउँपालिका स्तरमा विपद पुर्व, विपदको समय र विपद पश्चात गर्नुपर्ने सचेतना, आवश्यक आपतकालिन सामग्रीहरुको भण्डारण,भौतिक तथा मानविय स्रोत परिचालन योजना बनाउनु पर्ने ❖ .कार्यक्रमको दोहोरोपना हटाइ एकरुपता ल्याउन एकद्धार निति प्रभावकारी रुपमा अबलम्बन गर्नुपर्ने ❖ .नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागी तटबन्धनका आयोजनाहरु संचालन गर्नुपर्ने ❖ .विपद व्यवस्थापन कोषको व्यवस्थ ागर्ने । ❖ .विपद जोखीम स्थानमा वृक्षारोपण तथा जनचेतनाका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

तालिका -९: वन वातावाण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्रको समास्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उदेश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनितिहरु
बन र जैविक विविधता					
❖ .सामुदायिक वनहरुको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर ❖ .कबुलियति वनहरुको व्यवस्थापन प्रभावकारी नभएको ❖ .उपलब्ध जडिबुटीहरुको संकलन तथा प्रसोधन व्यवस्थित नभएको ❖ .कबुलियति तथा सामुदायिक वनमा खालि बाँझो जमिनमा जडिबुटि तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार र नर्सरीहरु नरहेको ❖ .प्रति जमिनहरुपनि वृक्षारोपण नभएको ❖ .वन संरक्षणको अभावमा चोरी पैठारीको समस्या रहेको ❖ .खोटो संकलन व्यवस्थित नभएका	❖ .वन अतिक्रमण तथा बिनासको खतरा ❖ .उपलब्ध जडिबुडिहरु लोप हुने खतरा ❖ .वन पैदावार तथा गैरकाष्ठ पैदावारहरु चोरी पैठारी भइ तस्करी बढ्ने खतरा	❖ .सामुदायिक वन तथा कबुलियती वन व्यवस्थापन समितिहरुको क्षमता बिकास नहुनु ❖ .स्थानिय तहको कानुन र बन ऐन बाँभिनु ❖ .प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र नहुनु	❖ .सामुदायिक तथा कबुलियति बन व्यवस्थामन समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि ❖ .गाउँपालिकाको वन संचालन ऐन तथा कार्यविधि बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .अनुगमनको प्रभावकारी संयन्त्र बनाइ परिचालन गर्नुपर्ने ❖ .चोरी निकासी नियन्त्रण गर्न सुरक्षा निकाय सँग समन्वय गर्नुपर्ने	❖ .सामुदायिक तथा कबुलियति बनहरुको दिर्धकालिन व्यवस्थापन गर्ने ❖ .बाँभो तथा प्रति जमिनमा गैरकाष्ठ बनपैदावार उत्पादन गरी स्थानियहरुको आय वृद्धि गर्ने	❖ .सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरुको व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने ❖ .जडिबुटि प्रशोधन केन्द्रहरु व्यवस्थि त गने ❖ .जडिबुटि भएका जंगलमा संकलक तथा उपभोक्ता हरुलाइ दिगो संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धि तालिम,संकलित जडिबुटीको बजारीकरण र करको दायरामा ल्याउने निति निर्माण गर्ने ❖ .पशु चरन क्षेत्रहरु निर्धारण गर्ने ❖ .गैरकानुनी चरिचरन तथा अतिक्रमणलाइ नियन्त्रण गर्ने ❖ .Water Recharge Pond हरु थप गर्दै लैजाने

वातावरण तथा स्वच्छता					
❖ .व्यवस्थित बस्ति बिकास तथा भवन संहिता लागु नभएको ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षणको अभाव ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना तयार नभएको ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको ❖ .सामुदायिक तथा कबुलियति वनह.रुको बाँझो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ❖ .मुख्य सहरी क्षेत्रको रुपमा विकास हँदै गएको गैरा तथा बुडर व्यवस्थित हुन नसकेको	❖ .भुकम्पिय दृष्टिकोणले विपदको जोखिम ❖. ढल तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा कठिनाइ ❖.सार्वजनिक स्थलहरु अतिक्रमण हुने खतरा ❖ .जलवायु अनुकुलनको समस्या ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटिको उत्पादकत्वमा ह्रास ❖ .बनबिनास तथा अतिक्रमणको खतरा ❖ .अव्यवस्थित सहरी बिकास हुने खतरा	❖ .बस्ति बिकास योजना तथा भवन संहिता नबन्नु ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला प्रति जमिनहरुको संरक्षण नितीको अभाव ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना नबन्नु ❖ .जडिबुटि प्रशोधन केन्द्रहरु प्रभावकारी रुपमा संचालन नहुनु ❖ .वन संरक्षण सम्बन्धि स्पष्ट निति नहुनु	❖ .बस्ति बिकास योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .भवन संहिता बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .जडिबुटि प्रशोधन केन्द्रहरुको स्थापना तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .गाउँपालिकाको वन संरक्षण निति बनाइ लागु गर्नुपर्ने	❖ .व्यवस्थित बस्ति,सुरक्षित घर र दिगो फोहोरमैला व्यवस्थापन ❖ .वन संरक्षण तथा गैरकाष्ठ वन उत्पादन ❖ .जडिबुटि संकलन तथा प्रशोधनका माध्यमबाट स्थानिय स्तरमै रोजगार सृजना	❖ व्यवस्थित बस्ति योजना तथा भवन मापदण्ड पुरा गर्न भवन संहिता बनाइ लागु गर्ने ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षण गर्ने ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना बनाइ लागु गर्ने ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटि संरक्षण तथा प्रशोधन केन्द्र बनाइ व्यवस्थि तगर्ने ❖ .बाँझो जमिनहरुमा गैरकाष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण गर्ने ❖ .मुख्य सहरी क्षेत्रहरुमा ढल तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने ❖ वाताारण मैत्रि कार्ययोजना बनाइ लागु गर्ने
विपद पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन					
❖.भवन मापदण्ड तथा भवन संहिता नभएको ❖.भु जोखिम सम्बेदनशिलता,सुरक्षित	❖.भुकम्पिय दृष्टिकोणले विपदको जोखिम ❖.अव्यवस्थित भु	❖.बस्ति बिकास योजना तथा भवन संहिता नबन्नु ❖.विपद व्यवस्थापन	❖.बस्ति बिकास योजना तथा भवन संहिता निर्माण गरी लागु गर्ने ❖.विपद व्यवस्थापन	❖.विपदपुर्व, विपदको समय र विपद पश्चात हुने जोखिम न्युनिकरण	❖.सुरक्षित घरको निर्माण,जोखिम युक्त स्थानको पहिचान, व्यवस्थित बस्ति बिकास

बस्ति बिकास योजना, र भु उपयोग निति नभएको ❖ .आपतकालिन उद्धार टोली क्रियाशिल नरहेको ❖ .गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समितिको क्षमता बिकास हुन नसकेको ❖ .कार्यक्रममा एकद्धार निति अबलम्बन निति हुन नसकेको,कार्यक्रममा दोहोरोपना	बसोबास तथा सहरीकरणको खतरा ❖ .विपदको समयमा मानविय तथा भौतिक क्षति बढ्ने खतरा ❖ .कार्यक्रममा दोहोरोपना भइ स्रोतको दुरुपयोग हुने खतरा	समितिहरुको क्षमता बिकास कार्यक्रम नहुनु ❖ .विपद व्यवस्थापन समितिहरु सक्रिय नहुनु ❖ .एकद्धार निति अबलम्बन हुन नसक्नु ❖ .गैर सरकारी संघ संस्था परिचालन सम्बन्धि स्पष्ट निति नहुनु	समितिहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने. ❖ .आवश्यकता अनुसार विपद व्यवस्थापन समितिहरु पुर्नगठन गर्ने ❖ .गैर सरकारी संघ संस्था परिचालन सम्बन्धि निति बनाइ लागु गर्ने	गर्ने ❖ .व्यवस्थित बस्ति बिकास तथा दिगो फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने	योजना र भवन संहिता लागु गर्नु पर्ने ❖ .समुदायमा आधारित विपद जोखिम न्युनिकरण योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .विपद व्यवस्थापन समितिहरुको क्षमता बिकास गर्नुपर्ने ❖ .गाउँपालिका स्तरमा विपद पुर्व, विपदको समय र विपद पश्चात गर्नुपर्ने सचेतना, आवश्यक आपतकालिन सामग्रीहरुको भण्डारण,भौतिक तथा मानविय स्रोत परिचालन योजना बनाउनु पर्ने ❖ .कार्यक्रमको दोहोरोपना हटाइ एकरुपता ल्याउन एकद्धार निति प्रभावकारी रुपमा अबलम्बन गर्नुपर्ने ❖ .नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागी तटबन्धनका आयोजनाहरु संचालन गर्नुपर्ने

३.१.५ संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह

गाउँपालिकाको संगठनात्मक अवस्था हेर्दा गाउँसभा, कार्यपालिका, विषयगत समिति तथा विषयगत शाखा, वडा कार्यालय रहेका छन् । संघीय व्यवस्था अनुसारको यस गाउँपालिकाको संगठन विकास तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी स्थानीय तहको संगठन संरचना तयार भैसकेको छैन । तथापी नेपाल सरकारले अर्को व्यवस्था नभएसम्म कानून बमोजिम गाउँपालिकाको लागि सिफारिश गरेको संगठन संरचना अनुसार गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय संचालन गरिएको छ । गाउँ कार्यपालिका अन्तर्गत वडा कार्यालयहरुमा सचिव, लेखापाल र सामाजिक परिचालकहरु समेत रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, कृषि, हुलाक, वन, खाद्य तथा पशु सेवा केन्द्र जस्ता सरकारी कार्यालयहरुले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४; अन्तर सरकारी वित्त ब्यवस्थापन ऐन२०७४, प्राकृतिकश्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ र कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७४ लगायत विद्यायन प्रक्रियामा रहेका तथा प्रचलित ऐन, नीति, नियम र मापदण्डका प्रावधान बमोजिम गाउँपालिका शासन सञ्चालन तथा सेवा व्यवस्थापन गर्ने प्रयास गरिएको छ । गाउँपालिकाको शासन संचालन, विकास तथा सेवा प्रवाहलाई सुव्यवस्थित गर्न गाउँपालिकाले संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रका विषयमा क्रमिक रुपमा कानून, नीति तथा नियम, कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ । हालसम्म यस गाउँपालिकामा संवैंधानिक व्यवस्था अनुसार विभिन्न विषयमा कानून, नीति, नियम र कार्यविधिको तर्जुमा भई कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेका छन् ।

संघीय शासन संरचना अनुरुप स्थानीय सरकारको रुपमा गाउँपालिका संस्थागत दायित्वमा विद्यमान स्थितिको चित्रण गर्ने,स्थानीय विकासका साझेदारहरु (गैसस, विकास साझेदार, अन्तर स्थानीय तह, मिडिया, नीजी क्षेत्र र नागरिक समाज) बीच समन्वय तथा साझेदारी विकास गर्ने, विकासका संभावना र आवश्यकताको आधारमा गाउँपालिकाको आवधिक, बार्षिक तथा विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजन तर्जुमा गर्ने, सभाबाट स्वीकृत कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी रुपमाकार्यान्वयन गर्ने तथा गराउने, आयोजना तथा कार्यक्रमको नतिजामूलक ढंगले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने कार्य प्रमुख रुपमा रहेका छन् ।

जोरायल गाउँपालिकाको कानून तथा नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन, संस्थागत क्षमता विकास, स्थानीय राजस्व तथा श्रोत परिचालन, योजना तथा सेवा प्रवाहसम्बन्धी अधिकार क्षेत्रहरुको संभावना, समस्या तथा संभावना उपयोग रणनीतिलाई देहाय बमोजिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०:: संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह (संभावना, समस्या तथा संभावना उपयोग रणनीति)

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
संस्थागत संरचना तथा मानव संशाधन		
❖ .गाउँपालिका कार्यालय भाडामा संचालनमा रहेको ❖ .वडा कार्यालयहरुको आफ्नै कार्यालय भवन र जग्गा रहेको ❖ .गाउँपालिकामा विषयगत शाखा र वडाकार्यालय सहित ८६ जना कार्यरत रहेका ❖ .गाउँपालिका कार्यालयमा जिप १, मोटोरसाइकल ८ ओटा, डेस्कटप कम्प्युटर ७, प्रिन्टर ७, ल्यापटप १० उपलब्ध रहेका ❖ .वडा कार्यालयमा मोटरसाइकल ६, डेस्कटप कम्प्युटर ६, ल्यापटप ६,प्रिन्टर ६ ओटा रहेका ❖ .गाउँपालिका भित्र २ ओटा सामुदायिक भवन रहेका ❖ .आमा समुह,महिला समुह तथा सहकारी संस्थाहरु रहेका ❖ .गाउँपालिका कार्यालाय, बिषयगत शाखा तथा इकाइहरु र ३ ओटा कार्यालयहरुमा इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध रहेका ❖ .गाउँपालिकामा सुचना अधिकारीको व्यवस्था भएको ❖ गापा मा एक एम्वुलेन्सभएको	❖ .गाउँपालिकाको आफ्नै भवन नरहेको ❖ .वडा कार्यालयका भवनहरु अपांग मैत्रि, बाल मैत्री तथा वातावरण मैत्रि नभएका ❖ .कार्यालयहरुमा स्वीकृत दरबन्धि अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका ❖ .वडा कार्यालयहरुमा विद्युत सेवा भरपर्दो नभएको, पावर व्याकअप नभएको ❖ .एकिकृत सेवा प्रवाहको लागि सांगठनिक संरचना तयार तथा स्वीकृत नभएको ❖ एम्वुलेन्स संचालन कार्यवधी वनाएर संचालनमा ल्याउन नसकेको ❖ आमा समुह तथा सहकारी संस्था व्यवस्थित रुपमा संचालन नभएका	❖ .गाउँपालिका केन्द्रमा रहेको आफ्नै जग्गामा व्यवस्थित कार्यालय भवन बनाउने ❖ .सांगठनिक तथा व्यवस्थापन संरचानाका लागि सर्वेक्षण गरी आवश्यक विषयगत शाखा, उपशाखा तथा इकाइको गठन र आवश्यक दरबन्दि सृजना गरी पदपुर्तिका लागि प्रदेशमा पठाउने ❖ .कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरुमा पावर व्याकअप को भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सुशासनको प्रयोग गर्ने ❖ एम्वुलेन्स संचालन कार्यविधी वनाएर सेवा प्रवाह भएको हुनुपर्ने ❖ सहकारी तथा आमा समुहहरुलाई सकृय पार्नुपर्ने
बितिय श्रोत		
❖ .गाउँपालिकाको गतवर्षको व्यय रु. ५९,६,६१२,००० रहेको छ । ❖ आ.व. २०७८/०७९मा संघीय सरकारबाट ३३ करोड लाख ७० लाख सशर्त अनुदान प्राप्त भएको छ । त्यस्तै संघीय सरकारबाट १० करोड लाख ३४ लाख वित्तीय समानीकरण	❖ .आन्तरिक स्रोतको क्षेत्र तथा आधार र आन्तरिक आय ज्यादै न्युन रहेको ❖ .कर योग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन व्यवसाय र कलकारखान नभएको ❖ .वित्तिय सेवा र कारोबारमा	❖ .सम्भाव्यता अध्ययन गरी स्थानीय तहले प्राप्त गरेको संविधान प्रद्धत्त अधिकार प्रयोग गरी सम्मत्ति कर,व्यवसाय कर, बहाल बिटोरी शुल्क,सेवा शुल्क र अन्य दस्तुर संकलन व्यवस्थित गर्ने ❖ .कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन र

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
अनुदान प्राप्त भएको छ । गापालाई संघीय सरकारवाट १ करोड ३० लाख विशेष अनुदान र ६० लाख समपुरक अनुदान प्राप्त भएको छ प्रदेश समपुरक रु. १,७२९,००० र प्रदेश विशेष अनुदान रु. २,५००,००० प्राप्त भएको देखिन्छ । ❖ राजस्व परामर्श समिति गठन भइ क्रियाशिल रहेको	असुविधा रहेको ❖ .निजि क्षेत्रको लगानी न्युन रहेको ❖ .विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको ❖ .आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न राजश्व पर्क्षेपण नगरिएको ❖ राजश्व परामर्श समितिलाई क्षमता विकासका कार्यक्रम को अभाव	स्थानिय उद्योग तथा व्यवसायको बिकास तथा बिस्तार गर्ने ❖ .बिकास साझेदारहरुसंगको सहकार्यमा ठुला तथा मझौला उद्योगमा लगानीको वातावरण सृजन गर्ने ❖ .नागरीकहरुलाइ उत्प्रेरणा जगाइ स्थानीय परियोजनामा निजि क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने ❖ .स्थानीय राजश्व परिचालन ऐन तथा स्थानिय कर एवम् गैर कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने
योजना तर्जुमा, अनुगमन मूल्याङ्कन		
❖ .वार्षिक योजना गाउँसभाबाट स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा रहेको ❖ .वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियालाइ व्यवस्थित गर्न ५ वटा बिषयगत समिति क्रियाशिल रहेको ❖ .अनुगमन समिति गठन भइ सक्रिय रहेको	❖ .वार्षिक योजना तर्जुमाको ७ ओटा चरण लागु गरीएपनि प्रभावकारी कार्यान्वनमा कमि ❖ .विषयगत समितिहरुको क्षमता बिकास र सक्रियतामा कमि ❖ .योजना तर्जुमा अन्तर्गत योजना प्राथमिकिकरणमा सुचक बनाइ योजना प्राथमिकिकरण हुन नसकेको ❖ .योजनागत तथा गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन समितिबाट सुचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको ❖ .योजनागत होर्डिङबोर्ड प्रयोगमा नआएको ❖ .चौमासिक तथा वार्षिक समिक्षा हुने नगरेको ❖ .वार्षिक योजना पुस्तिका नवनेको	❖ .योजना तर्जुमाका ७ ओटै चरणहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .विषयगत समितिहरुको क्षमता बिकास ❖ .योजना बनाउँदा दुरदृष्टि,अपेक्षित नतिजा र विषयगत प्राथमिकताको आधारमा प्राथमिकिकरण गर्ने ❖ .चेकलिष्टको आधारमा अनुगमन गर्ने पद्धतिको अबलम्बन गर्ने ❖ .अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने ❖ .योजनाहरुको होर्डिडबोर्ड प्रयोगमा ल्याउने ❖ .वार्षिक तथा चौमाषिक समिक्षा गर्ने ❖ .वार्षिक योजना पुस्तिका बनाउने
सुशासन		
❖ .संवैधानिक प्रद्धत्त व्यवस्था अनुसार प्राप्त विषयगत अधिकार क्षेत्रका २१ वटा ऐन,नियम,निति,कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार भएको ❖ .स्वीकृत ऐन,नियम र निर्देशिका	❖ .नागरिक वडापत्र अद्यावधिक नभएको ❖ .सार्वजनिक परिक्षणमा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र गुणस्तरको लेखाजोखा हुने नगरेको	❖ .नागरिक वडापत्रलाइ अद्यावधिक गरी सोही अनुसार सेवा प्रवाह गर्ने ❖ .सार्वजनिक परिक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाइ पनि ध्यान दिन क्षमता विकास गरी सेवाको

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
कार्यान्वयन सुरु गरिएको ❖ .नागरिक वडापत्र भएको ❖ .गाउँपालिकाका गतिविधिहरु वेवसाइटमा राख्ने गरिएको ❖ .सार्वजनिक परिक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइको अभ्यास गरिएको ❖ .सुचना अधिकारी र गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था भएको	❖ .सेवा ग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटीको कमी रहेको ❖ .सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरुको प्रयोग र उपयोगमा कमी रहेको ❖ .दण्ड र पुरष्कारको व्यवस्था नरहेको ❖ .लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुमा नभएको ❖ .उपभोक्ता तथा निर्माण व्यवसायीमा जवाफदेहितामा कमि ❖ .खरिद योजना बन्ने नगरेको ❖ .सुचनाको हक सम्बन्धि सचेतना न्युन	गुणस्तर वृद्धि गर्ने ❖ .उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ❖ .सुचक तथा कार्यविधि बनाइ सेवाग्रहिको सन्तुष्टि मापन गर्ने ❖ .निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको योजना तर्जुमा,कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .तेस्रो पक्षद्वारा अनुगमन तथा मुल्याकंनको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .प्राविधिक परिक्षणको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुम ागर्ने ❖ .आवश्यकता अनुसारका ऐन,नियम,बिनियम,निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुम ागर्ने
❖ न्यायिक समिति सकृय रहेको ❖ न्यायिक समिति गठन पश्चात ४२ मुद्धा दर्ता भई ३४ वटा सामाधान भएको ❖ मेलमिलाप कर्ता सुचिकृत भएका ❖ न्याय निरुपण का लागी कार्यविधी तयार भएको तथा इजलास गठन र स्थापना गरिएको	❖ न्यायिक समितिको क्षमता विकासका कार्यक्रमको न्युनता ❖ कानुनी सल्लाहकारको अभाव	❖ न्यायिक समितीका लागी क्षमता विकासका कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने

तालिका-११ : संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह क्षेत्रको समास्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उदेश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनितिहरु
संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन					
❖ .गाउँपालिकाको आफ्नै भवन नरहेको ❖ .वडा कार्यालयका भवनहरु अपांग मैत्रि, बाल मैत्री तथा वातावरण मैत्रि नभएका ❖ .कार्यालयहरुमा स्वीकृत दरबन्धि अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका ❖ .वडा कार्यालयहरुमा विद्युत सेवा भरपर्दो नभएको, पावर व्याकअप नभएको ❖ .एकिकृत सेवा प्रवाहको लागि सांगठनिक संरचना तयार तथा स्वीकृत नभएको	❖ .सेवा प्रवाहीमा कठिनाइ ❖ .लक्षित वर्गहरु -अपांग तथा बालबालिका) हरु को सहज पहुँचमा कठिनाइ ❖ .आवश्यकता अनुसारको जनशक्ति अभावमा चुस्त प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवामा कठिनाइ	❖ .कार्यालय भवन राख्ने केन्द्रको बारेमा बिगतमा सहमति नहुनु ❖ .पुराना संरचनाहरु भवन संहिता अनुसार निर्माण नहुनु ❖ .सबै वडामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विस्तार भइ नसक्नु ❖ .संघिय तथा प्रादेशिक कानुन निर्माण नहुनु ❖ .कर्मचारी समायोजन नहुनु ❖	❖ .गाउँपालिकाको आफ्नै सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण ❖ .पुराना भवनहरुलाइ वातावरण मैत्री,बाल मैत्री तथा अपांग मैत्री बनाउने ❖ .कर्मचारी समायोजन संघले छिट्टै टुंग्याउनु पर्ने ❖ .विद्युतको राष्ट्रिय प्रशारण लाइन बिस्तार तथा पावर ब्याकअपको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .कार्यालयको सांगठनिक संरचना अध्ययन गरी आवश्यकता अनुसारको दरबन्दि पदपुर्ति गर्ने	❖ .अपांगमैत्री,बालमैत्री तथा बातावरण मैत्री कार्यालय भवन निर्माण गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याउने ❖ .उर्जाको भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवामा प्रभावकारीता ल्याउने ❖ .कर्मचारी सांगठनिक संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवालाइ चुस्त बनाउने	❖ .गाउँपालिका केन्द्रमा रहेको आफ्नै जग्गामा व्यवस्थित कार्यालय भवन बनाउने ❖ .सांगठनिक तथा व्यवस्थापन संरचानाका लागि सर्वेक्षण गरी आवश्यक विषयगत शाखा, उपशाखा तथा इकाइको गठन र आवश्यक दरबन्दि सृजना गरी पदपुर्तिका लागि प्रदेशमा पठाउने ❖ .कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरुमा पावर ब्याकअप को भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सुशासनको प्रयोग गर्ने
वित्तिय स्रोत					

❖ .आन्तरिक स्रोतको क्षेत्र तथा आधार र आन्तरिक आय ज्यादै न्युन रहेको ❖ .कर योग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन व्यवसाय र कलकारखान नभएको ❖ .वित्तिय सेवा र कारोबारमा असुविधा रहेको ❖ .निजि क्षेत्रको लगानी न्युन रहेको ❖ .विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको ❖ .आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न राजश्व पर्क्षेपण नगरिएको	❖ .जनताका आवश्यकता तथा माग अनुसारका योजना संचालनमा कठिनाइ ❖ .स्थानिय स्रोत साधन खेर जानुका साथै आन्तरिक आयमा कमि ❖ .निजि क्षेत्र फस्टाउन कठिनाइ ❖ .बिकास निर्माणका कार्यमा जनसहभागिता घट्दै जाने खतरा ❖ .यर्थाथ अनुमानित आय निर्धारण गर्न कठिनाइ	❖ .आन्तरिक राजश्व परामर्श समितिको क्रियाशिलतामा कमि ❖ .निजि क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने निति अबलम्बन गर्न नसक्नु ❖ .बिकास कार्यमा स्थानीय जनसमुदाय परिचालन गर्न नसक्नु ❖ .योजना निर्माण,कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्न नसक्नु ❖ .राजश्व परामर्श समितिको क्षमता विकास नहुनु	❖ .राजश्व परामर्श समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरि आन्तरिक आय प्रक्षेपण गर्ने ❖ .निजि क्षेत्रको लगानीको बातावरण तयार गर्दै निजि क्षेत्रलाइ आकर्षण गर्ने निति बनाइ लागु गर्ने ❖ .बिकास निर्माणमा स्थानीय जनसमुदाय परिचालनको स्पष्ट कार्यविधि निर्माण गरि लागु गर्ने ❖	❖ .गाउँपालिकाको आन्तरिक आयका क्षेत्र तथा संभावनाहरु पहिचान गरि करका दायराहरु बिस्तार गर्ने ❖ .निजि क्षेत्रको लगानीलाइ आकर्षण गरि पुजि पलायनलाइ रोक्ने ❖	❖ .सम्भाव्यता अध्ययन गरी स्थानीय तहले प्राप्त गरेको संविधान प्रद्धत्त अधिकार प्रयोग गरी सम्मत्ति कर,व्यवसाय कर, बहाल बिटोरी शुल्क,सेवा शुल्क र अन्य दस्तुर संकलन व्यवस्थित गर्ने ❖ .कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन र स्थानिय उद्योग तथा व्यवसायको बिकास तथा बिस्तार गर्ने ❖ .बिकास साझेदारहरुसंगको सहकार्यमा ठुला तथा मझौला उद्योगमा लगानीको वातावरण सृजन ागर्ने ❖ .नागरीकहरुलाइ उत्प्रेरणा जगाइ स्थानीय परियोजनामा निजि क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने ❖ .स्थानीय राजश्व परिचालन ऐन तथा स्थानिय कर एवम् गैर कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने

योजना तर्जुमा अनुगमन मुल्यांकन					
❖ वार्षिक योजना तर्जुमाको ७ ओटा चरण लागु गरीएपनि प्रभावकारी कार्यान्वनमा कमि ❖ .विषयगत समितिहरुको क्षमता बिकास र सक्रियतामा कमि ❖ .योजना तर्जुमा अन्तर्गत योजना प्राथमिकिकरणमा सुचक बनाइ योजना प्राथमिकिकरण हुन नसकेको ❖ .योजनागत तथा गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन समितिबाट सुचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको ❖ .योजनागत होर्डिङबोर्ड प्रयोगमा नआएको ❖ .चौमासिक तथा वार्षिक समिक्षा हुने नगरेको ❖ .वार्षिक योजना पुस्तिका नवनेको	❖ .योजना तर्जुमामा प्राथमिकताका क्षेत्र तथा योजनाहरु नपर्ने खतरा ❖ .विषयगत योजना तर्जुमा प्रभावहीन बन्ने खतरा ❖ .योजनाहरुको कार्यान्वयन चरणमा गुणस्तर कायम गर्न तथा पारदर्शिता कायम गर्न कठिन हुने ❖ .गाउँपालिकाले लिएको लक्ष्य तथा उद्येश्य प्राप्तिको मापन गर्न कठिनाइ ❖ .स्वीकृत वार्षिक योजनाबारे सर्वसाधारणलाइ सुसुचित गर्न कठिनाइ	❖ .योजना तर्जुमा सम्बन्धि जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता बिकास हुन नसक्नु ❖ .योजना तर्जुमा प्रक्रियामा बाह्य हस्तक्षेप बढ्नु ❖ .अनुगमन समितिहरुको क्षमता बिकास हुन नसक्नु ❖ .उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता विकास हुन नसक्नु ❖ .प्रगति समिक्षा गर्ने परिपाटी बसि नसक्नु	❖ .जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाइ योजना तर्जुमा सम्बन्धि क्षमता बिकास गर्ने ❖ .योजना तर्जुमाका सबै चरणहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ❖ .अनुगमन संयन्त्रहरुलाइ सक्रिय बनाउने ❖ .उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .सुशासन तथा पारदर्शिताका औजारहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने	❖ .योजना तर्जुमामा सबै बर्गको सहभागिता सुनिश्चितता गरी आवश्यकतामा आधारित योजना तर्जुमा गर्ने पद्धतिको बिकास गर्ने ❖ .जनसहभागितालाइ प्रथमिकतामा राख्दै निजि,सार्वजनिक साझेदारी निति अबलम्बन गर्ने	❖ योजना तर्जुमाका ७ ओटै चरणहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .विषयगत समितिहरुको क्षमता बिकास ❖ .योजना बनाउँदा दुरदृष्टि,अपेक्षित नतिजा र विषयगत प्राथमिकताको आधारमा प्राथमिकिकरण गर्ने ❖ .चेकलिष्टको आधारमा अनुगमन गर्ने पद्धतिको अबलम्बन गर्ने ❖ .अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने ❖ .योजनाहरुको होर्डिङबोर्ड प्रयोगमा ल्याउने ❖ .वार्षिक तथा चौमाषिक समिक्षा गर्ने ❖ वार्षिक योजना पुस्तिका बनाउने
सुशासन					
❖ .नागरिक वडापत्र	❖ .नागरिकहरुलाइ सेवा	❖ .शुसासनका	❖ .शुसासनका	❖ .सेवामा	❖ .नागरिक वडापत्रलाइ

अद्यावधिक नभएको ❖ .सार्वजनिक परिक्षणमा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र गुणस्तरको लेखाजोखा हुने नगरेको ❖ .सेवा ग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटीको कमी रहेको ❖ .सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरुको प्रयोग र उपयोगमा कमी रहेको ❖ .दण्ड र पुरष्कारको व्यवस्था नरहेको ❖ .लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुमा नभएको ❖ .उपभोक्ता तथा निर्माण व्यवसायीमा जवाफदेहितामा कमि ❖ .खरिद योजना बन्ने नगरेको ❖ .सुचनाको हक सम्बन्धि सचेतना न्युन	लिनमा कठिनाइ ❖ .योजनाहरुबाट अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्न कठिनाइ ❖ .नागरिकहरुको असन्तुष्टि बढ्दै जाने खतरा ❖ .सेवामा पारदर्शिता तथा शुसासन कायम गर्न कठिनाइ ❖ .काम गर्ने कर्मचारी तथा उपभोक्ता समितिहरुको मनोबल घट्ने खतरा ❖ .योजनाहरुमा गुणस्तर कायम गर्न कठिनाइ ❖ .खरिद प्रक्रियामा मितव्ययिता कायम गर्न कठिनाइ ❖ .शुसासन कायम गर्न कठिनाइ	औजारहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा उदाशिनता ❖ .शुसासन कायम गर्ने सम्बन्धि जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सेवाग्रही हरुको क्षमता बिकास नहुनु	औजारहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ❖ .जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सेवा ग्रहिहरुलाइ शुसासनका औजार प्रयोग बारे क्षमता बिकासका तालिम संचालन गर्ने	नागरिकहरुको पहुँच आभिवृद्धि गरि प्रशासनिक सेवालाइ चुस्त बनाउने ❖ .शुसासन कायम गर्ने	अद्यावधिक गरी सोही अनुसार सेवा प्रवाह गर्ने ❖ .सार्वजनिक परिक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाइ पनि ध्यान दिन क्षमता विकास गरी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने ❖ .उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ❖ .सुचक तथा कार्यविधि बनाइ सेवाग्रहिको सन्तुष्टि मापन गर्ने ❖ .निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको योजना तर्जुमा,कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .तेस्रो पक्षद्धारा अनुगमन तथा मुल्याकंनको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .प्राविधिक परिक्षणको व्यवस्थ ागर्ने ❖ .लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुम ागर्ने ❖ .आवश्यकता अनुसारका ऐन,नियम,बिनियम,निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुम ागर्ने

परिच्छेद ४
जोरायल गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र नतिजा

४.१ दीर्घकालिन सोचको आवश्यकता

नेपाली जनताको लामो संघर्ष र बलिदानवाट प्राप्त संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था बमोजिम नेपालमा तीन तहका सरकारहरु कार्यान्वयन अवस्थामा रहेका छन् । स्थानीय स्तरमा जनताकै प्रतिनिधिहरुको संलग्नतामा स्थानीय जनताहरुलाई सेवा सुविधा दिई समुन्नत, गाउँ/ नगर निर्माण गर्न स्थानीय सरकारले आफ्ना प्रतिवद्धता पुरा गर्न विकासका अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन योजनाहरुलाई कार्यान्वयन गर्न नीतिगत मार्गचित्र सहितको दीर्घकालीन सोचको आवश्यकता रहेको छ ।

संविधानले अंगिकार गरेको विकास केन्द्रित सोचलाई आवधिक योजनामा समाहित गर्न, संघीय प्रणालीलाई मजबुत बनाउन र सार्वजनिक निजी र सहकारी क्षेत्रलाई समग्र विकास प्रयासमा सहभागी बनाउन समेत दीर्घकालीन सोचको आवश्यकता रहेको छ ।

४.२ दीर्घकालिन सोचको मार्गचित्र

स्थानीय सरकारलाई सबल, आत्मनिर्भर, सक्षम, जनप्रिय, समावेशी र पारदर्शी, बनाउन सके दिगो विकासको आधारस्तम्भ गाउँ/नगर देखि नै खडा हुन सक्दछ । नेपालको संविधानले शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, आवास, खाद्य सुरक्षा, सामाजिक सुरक्षा, लगायत सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक तथा पर्यावरणीय अधिकारहरुलाई मौलिक हकहरुको रुपमा स्थापित गरेको छ । महिला, दलित, अल्पसंख्यक, अपाङ्ग,पछाडि परेका वर्ग तथा समुदायलाई राज्यका संरचनामा सहभागी गराउने समावेशी व्यवस्था, खाद्य अधिकार र सम्प्रुभताको व्यवस्था, जनतालाई सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउने हक, समानताको हक, स्वच्छ वातावरणको हक, शोषण र विभेदबाट मुक्ति, शिक्षा, स्वास्थ्य, खाद्य, आवास, रोजगारी, सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षा जस्ता विषयहरुलाई प्रत्याभूत गर्न समाजवाद उन्मूख आर्थिक व्यवस्थाका आधारहरु निर्माणमा यस दीर्घकालीन सोच केन्द्रित रहनेछ । विकासमा सबैको साझेदारी र लगानीको न्यूनता पुरा गर्न निजी क्षेत्र, पर्यटकीय विकासका लागि सार्वजनिक निजी साझेदारी तथा सहकारीको लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । भौतिक पूर्वाधार अन्तर्गत यातायात, ऊर्जा, सिचाईं, सूचना

प्रविधि तथा संचार आदिको विकासको लागि लगानी गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । शिक्षामा समान पँहुच र गुणस्तरीयता त्यसैगरी प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा सबैको पँहुच सुनिश्चित गरिनेछ

४.३ जोरायल गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच

४.३.२ दीर्घकालिन सोच

"जैविक र व्यवसायिक कृषि, आधारभुत शिक्षा र स्वास्थ्य, पर्यटन र भौतिक पुर्वाधार समृद्ध, समतामूलक र सुन्दर जोरायलको विकासको मूल आधार"

डोटी जिल्ला कृषि उत्पादन विशेष गरी सुन्तला, ओखर, सिमी, जोरायल वासमति धान, फापरको लागि प्रसिद्ध रहेको र कृषि उत्पादनमा हालका दिनमा रासाययिक मल र विषादीको बढ्दो प्रयोगलाई मनन गरी जैविक कृषि उत्पादन अभियान अनुशरण गर्नेछ । डोटी प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक रुपमा मनोरम रहेकोले पर्यटन विकासमा विशेष पहल गर्ने र सडक तथा सहायक पूर्वाधारको विकास र गुणस्तरमा ध्यान दिइनेछ । जैविक कृषि उत्पादन, पर्यटन तथा पूर्वाधारको विकास र विस्ताबाट उत्पादन, आय, खाद्य सुरक्षामा अभिबृद्धी गरी जोरायलबासीको शिक्षा तथा स्वास्थ्यको अवस्थामा सुधार गरी जोरायललाई समृद्ध बनाइने छ भने स्तरीय मानवीय, पर्यावरणीय तथा भौतिक अवस्था सिर्जना गरी जोरायलको सुन्दरतालाई प्रवर्धन तथा उन्नत बनाइने र सोबाट समृद्ध जोरायल हासिल हुनेछ ।

४.४ लक्ष्य तथा उद्धेश्य

यस आवधिक योजनाले जोरायलको समष्टिगत विकासका लागि देहायअनुसारको लक्ष्य लिइएको छः

- **जोरायलबासीको रोजगारी, आय तथा जीवनस्तरमा गुणात्मक तथा दीगो सुधार गर्ने**

उपर्युक्त मूल लक्ष्यका साथ समृद्ध र विकसित जोरायलको लक्ष्य प्राप्त गर्न यस योजनाले देहायअनुसारको उद्देश्य लिनेछः

- **व्यवसाय उन्मुख कृषि, पर्यटन तथा पूर्वाधार विकासबाट आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण गर्नु**

४.५ आवधिक योजनाका उद्देश्यहरु

- ✓ कृषि, पशुपालन पर्यटन एवं आद्योगिक क्षेत्रको विकासवाट रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने,
- ✓ दिगो रोजगारीका आवसरहरुको सिर्जना एवं समुचित विकासवाट स्थानीय जनताको आम्दानीमा अभिवृद्धि गर्ने,
- ✓ स्वास्थ्य, सरसफाइ, वातावरण सम्बन्धी कार्यक्रमको संचालनवाट गाउँपालिकालाई सुन्दर, स्वस्थ र स्वच्छ बनाउने,

- ✓ गाउँपालिकाका हरेक समुदायलाई शुद्ध खानेपानी, विजुली वैकल्पिक उर्जाको उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने,
- ✓ बालबालिका, महिला, पछाडि परेका/पारिएका वर्गको लागि समावेशी कार्यक्रमहरु संचालन गरी समतामूलक समाजको सुनिश्चिता गर्ने,
- ✓ बहुआयामिक प्रतिफल प्राप्त गर्न गाउँपालिका अवस्थित सरकारी निकाय, गैरसरकारी निकाय, निजीक्षेत्र र अन्य सरकोकारवाला संस्थासँग समन्वय गरी उपलब्ध साधनस्रोतको प्रभावकारी परिचालन गर्ने,
- ✓ गाउँपालिकावाट प्रवाह हुने सेवाहरुलाई भेदभावरहित, जनमैत्री बनाउन पारदर्शिता, सूचनाको नियमित प्रवाह, सेवा ग्राहीहरु सँग छलफल, सुझाव संकलनलाई प्राथमिकता पूर्वक समाधान गर्ने,
- ✓ गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वस्तीलाई सुरक्षित र सुशासनयुक्त तुल्याउने एवं समग्र गाउँपालिकाको प्रशासनलाई चुस्त, दुरुस्त, पारदर्शी एवं जनउत्तरदायी बनाउने ।

४.६ आवधिक योजनाका रणनीतिहरु

- जोरायल गाउँपालिकालाई सुविधासम्पन्न र समृद्ध गाउँको रुपमा विकसित गरिनेछ
- जनताको आयस्तर वृद्धि गर्दै बचत गर्ने क्षमता विकास गराउदै पँजीको पहुँचमा वृद्धि गरी लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- स्थानीयस्तमा भएका उत्पादनहरुको बजारसँगको पहुँचमा स्थापित गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको विकासका लागि विकास साझेदार निकायसँग समन्वय, ,सहकार्य, साझेदारी र आपसी सहयोगको नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकासको लागि नेपाल सरकार एवं सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार सँग सहकार्य गरिनेछ ।
- विकासमा सबैको समान पहुँच, स्वामित्व र अधिकार स्थापित गर्न जनसहभागितात्मक र समावेशी विकासको अवधारणा लागु गरिनेछ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको निरन्तरता, विकास र पवर्द्धन गरिनेछ ।

- स्थानीय पूर्वाधार, आवास तथा सामाजिक सुविधा सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माणलाई निर्धारित मापदण्ड अनुसार बनाई प्रकोप प्रतिरोधी विकासमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्र कार्यरत स्थानीय संघसंस्था तथा नागरिक समाजहरुको क्षमता विकास, सहभागिता र परिचालनमा जोड दिइनेछ
- गाउँपालिकामा आधारभूत एवं गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न सरकारी, गैरसरकारी एवं निजी क्षेत्रको भूमिकालाई आवश्यक सहजीकरण र प्रोत्साहन गरिनेछ
- गाउँपालिकाको संभाव्य स्रोतहरुको पहिचान एवं परिचालनका लागि स्रोत उपयोग, एकीकृत सम्पत्ति कर, अन्य राजश्वका आधार र दरमा गाउँपालिकावाट प्रवाहित सेवाको गुणस्तर अनुसार समयानुकूल सुधार गरिनेछ ।
- भूउपयोग योजना बनाई सोही अनुसार जमिनको उपयोग गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- आवधिक गाउँपालिका योजना कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, तथा विकास साझेदार निकायहरुसँग समन्वय एवं सम्बन्ध विस्तार तथा सहकार्य गरिनेछ ।
- कृषिको आधुनिकीकरण, बिविधिकरण, व्यवसायीकरण र बजारीकरणको लागि उपयुक्त नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- प्रांगारिक तरकारीजोरायल को चिनारी भन्ने नारालाई वास्तविकतामा परिणत गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ
- उन्नत जातका दुधालु पशुपालन र नश्ल सुधार, बाखापालन, मौरीपालन, बंगुरपालन एवं तिनको बजारीकरणको सन्दर्भमा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- “जोरायलको दर्शन जोरायल को पर्यटन” भन्ने कार्यक्रमलाई पर्यटकीय अभियानको रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा घरेलु उद्योगधन्दा र औद्योगिक लगानीलाई प्रोत्साहन गर्न नीतिगत सुधार, बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरुलाई ऋण लगानी प्रोत्साहित र अनुदानमा को लागि व्यवस्था गरिनेछ ।
- “बाहिर कमाउने जोरायल मा लगाउने” भन्ने नारा अनुसार यहाँ लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

- स्वास्थ्य सेवामा सबै गाउँबासीको पहुँच बढाउन उपलब्ध सबै स्रोतहरुको व्यापक परिचालन गरिनेछ ।
- साक्षरता अभियान र प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रमहरुमा जोड दिइनेछ ।
- निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेका दलित, अपाङ्गता भएका, जनजाति र छात्रालाई विद्यालय भर्ना गराउन र टिकाउन विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- सबै नागरिकहरुलाई स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइको सुविधा पुर्‍याउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- समतामूलक र समावेशी विकास मार्फत विकासमा सबैको पहुँच स्थापना गरिनेछ ।
- खेलकुदलाई स्वस्थ जीवनको अभिन्न अङ्गको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- वृक्षारोपण र वन संरक्षणलाई अभियानको रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- धुँवारिहत चुलोको प्रयोग, वातावरणमैत्री संरचना निर्माण, फोहोर व्यवस्थापन आदिद्वारा वातावरणी स्वच्छता कायम गरिनेछ ।
- "शीघ्र सेवा तीव्र विकास" को अवधारणा बमोजिम ऐन कानून, नीति, निर्देशिका र मापदण्डहरु बनाई लागु गरिनेछ ।
- सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, जनसहभागिता, समूह परिचालन, सूचना सम्प्रेषण, नागरिक बडापत्र आदि जस्ता पारदर्शिता प्रर्वधनात्मक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- "जनताको घरमा स्थानीय सरकार" जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

४.७ विषय क्षेत्रगत योजनाहरु

क) सामाजिक क्षेत्र

स्थानीय बासिन्दाहरुका बीच उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जातजाति, लिंग, आर्थिक अवस्था, भाषा, क्षेत्र, वैचारिक आस्था लगायत अन्य कुनै कुराको आधारमा भेदभाव नगरी जनताहरुलाई सामाजिक विकासको मूल धारमा ल्याउन प्रयत्न गरिनेछ । दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न सामाजिक विकासको क्षेत्रले विशेष योगदान गर्नेछ । शिक्षाको माध्यमवाट नागरिकको सर्वाङ्गीण विकास र सामाजिक आर्थिक रुपान्तरणको लागि गुणस्तरीय शिक्षा दिन स्थानीय स्तरका विद्यालयहरुको पठनपाठन र भौतिक पूर्वाधारमा सुधार गरी प्राविधिक र व्यवसायिक सीप प्रदान गरिनेछ । व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा एवम् सीपमूलक तालिमका माध्यमवाट सबै युवा तथा वयस्क उत्पादनशील जनशक्तिमा परिणत भई

काम गर्न सक्षम हुनेछन् । समाजमा विद्यमान सबै प्रकारका विभेद, गरीबी, असमानता, अन्यायको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि, सामाजिक न्याय र सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्रणालीमा सुधार गर्दै विकासमा सबैको सहभागिता र साझेदारी मार्फत गुणस्तरीय एवं मर्यादित जीवन सुरक्षित गरिनेछ । जनताहरुलाई स्वस्थ र निरोगी बनाउन प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधाहरुको व्यवस्था गरी निःशुल्क प्राथमिक तथा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिनेछ ।

स्वास्थ्य सेवा

उद्देश्य

क) प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक स्वास्थ्य सेवाहरु उपलब्ध गराउनु ।

ख) स्थानीय जनतालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउदै गाउँपालिकाको उत्तरदायित्व र प्रभावकारी नियमन अभिवृद्धि गरी रोग नियन्त्रणलाई थप प्रभावकारी बनाउनु ।

रणनीति

क) प्रतिकारात्मक र प्रवर्धनात्मक आधारभूत र गुणीतरीय स्वास्थ्य सेवामा स्थानीय नागरिकहरुको पँहुच सुनिश्चित गर्ने

ख) आयुर्वेद र अन्य वैकल्पिक चिकित्सापद्धतिहरुको योजनावद्ध विकास गर्ने ।

ग) मातृशिशु एवं बालबालिका, स्वास्थ्य सेवाको सुविधा र स्तरमा अभिवृद्धि गर्ने ।

खानेपानी तथा सरसफाई

उद्देश्य

क) खानेपानी र सरसफाई सेवा पर्याप्त, सुरक्षित र सर्वसुलभ रुपमा उपलब्ध गराई स्थानीय बासिन्दाहरुको स्वास्थ्यमा सुधार गर्नु

ख) मानव मलमूत्र र फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम राख्नु ।

ग) जलवायु परिवर्तन अनुकूल तथा विपद व्यवस्थापनमैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा सुनिश्चित गर्नु ।

रणनीतिहरु

क) खानेपानी आयोजनाहरुको निर्माण समयमै सम्पन्न गर्ने तथा सेवा संचालनमा

समस्याग्रस्त भएका पुराना आयोजनाहरुको उचित मर्मत संभार, र पुनः सुचारु रुपले संचालन गर्दै जाने ।

ख) उत्सर्जित फोहोर पानीलाई जम्मा गरी फोहोरपानीको व्यवस्थापन गर्दै तरकारी सिचाइँमा प्रयोग गरी लाभ प्राप्त गर्ने ।

ग) खानेपानीका स्रोत तथा जलाधार क्षेत्रको पहिचान र संरक्षण, जलस्रोतको बहुउपयोग, एकीकृत उपयोग तथा पुनर्प्रयोगलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्ने

शैक्षिक विकास

उद्देश्य

क) शिक्षामा स्थानीय जनताको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक र रोजगारमूलक बनाउदै ज्ञानमा आधारित आत्मनिर्भर समाज निर्माण गर्नु

ख) प्राविधिक र व्यवसायिक सिप विकासमा जोड दिई समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र सुनिश्चित गर्नु ।

ग) समुदायका सबै बालबालिकालाई आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क गर्नु ।

घ) शिक्षालाई जीवनपर्यन्त प्रविधिमैत्री र गुणस्तरीय बनाउनु

ङ गाउँपालिकाका शैक्षिकप्रशासनिक निकाय र शिक्षण संस्थामा सुशासन कायम गर्नु ।

रणनीति

क) परम्परागत तथा स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको संम्वर्द्धन गर्दै शिक्षामा नवीनतम प्रविधिको प्रयोग गर्ने

ख) सिपयुक्त र रोजगारमूलक शिक्षाको लागि शिक्षण संस्थालाई प्रविधिमैत्री सिकाई केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने

ग) स्थानीय तहमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक सीप विकासको लागि व्यापक रुपमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र तालिम कार्यक्रमको विस्तार गर्ने

घ) विद्यालयहरुको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रक्रिया मिलाउने ।

ङ शिक्षण संस्थाहरुलाई भौतिकशैक्षिक सुविधा सम्पन बनाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने

ख) आर्थिक क्षेत्र

उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आर्थिक वृद्धि सहित समावेशी र समतामूलक वितरण सुनिश्चित गर्नु आर्थिक नीतिको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ। स्थानीयस्तरमा उपलब्ध साधनस्रोतको दिगो परिचालनबाट प्राप्त हुने आर्थिक विकासको प्रतिफलको न्यायिक वितरण गरिनेछ। कृषि र पशुपालन यस गाउँपालिकाको उच्च संभावना भएका क्षेत्रमध्ये एक हो। कृषि, पशुपालन भुमि र अन्य प्राकृतिक स्रोत नेपालको आर्थिक विकास र समृद्धिको लागि महत्वपूर्ण क्षेत्र रहेका छन्। वैज्ञानिक, व्यवसायिक, बजार र उपभोक्तामुखी कृषि प्रणालीको विकास मार्फत कृषि क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी, दिगो, आत्मनिर्भर र आयमूलक बनाइनेछ। सहकारी र सामूहिक कृषि प्रणाली मार्फत कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ। खाद्य तथा पोषण सुरक्षालाई सुनिश्चित गर्न कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग, र बजारीकरण गरिनेछ। विज्ञान, प्रविधि र जैविक प्रविधिमा आधारित जलवायु अनुकूलन सहित दिगो कृषि प्रणाली मार्फत कृषिश्रम र कृषिजन्य वस्तुहरुको बजार र उपभोगमा विविधीकरण गरिनेछ। प्राङ्गारिक खेतीमा आधारित धान, गँहु, मकै कोदो, आलु, मौसमी तरकारी तथा फलफूलहरुको उत्पादनले कृषिजन्य व्यापारमा प्रमुख हिस्सा रहेको हुनेछ। कृषि तथा पशुपंछीजन्य उत्पादनमा जोरायल गाउँपालिका आत्मनिर्भर हुनुका साथै यहाँवाट दुग्धजन्य पदार्थ जस्ता उत्पादनहरुको निर्यात समेत उल्लेख्य रुपमा वृद्धि गरिनेछ।

यसैगरी यहाँका प्राकृतिक, धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदा र पर्यावरणीय अनुकूलताका कारण यस क्षेत्रमा पर्यटकीय व्यवसायको संभावना र यसवाट हुने आर्थिक लाभ समेतको उच्च रहेको संभावना छ। यसको लागि पर्यटकीय पूर्वाधार विकासमा निजी क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धन गरिनेछ। पर्यटन पूर्वाधारमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी यस पेशालाई छिटो, सुरक्षित, विश्वासिलो बनाइनेछ। प्राकृतिक सुन्दरता, जैविक विविधता, सांस्कृतिक सम्पदा जस्ता पर्यटकीय गन्तव्यहरुको उपयोग मार्फत प्रर्यटन क्षेत्रको प्रवर्द्धन र विकास भएको हुनेछ।

उद्योग क्षेत्र आर्थिक समृद्धिको एक अर्को महत्वपूर्ण आधारको रुपमा रहनेछ। आगामी पाँच वर्षमा यस गाउँपालिकामा उद्योगजन्य पुर्वाधारको विकास, उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि, स्वरोजगारका अवसरहरुको सिर्जना, स्थानीय सीप र श्रममा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन र विकासका साथै घरेलु उद्योग तथा परम्परागत उद्योग क्षेत्रको समग्र विकास गरिनेछ।

पर्यटन विकास

उद्देश्य

क) जोरायल गाउँपालिकालाई धार्मिक र पर्यापर्यटन अनुकूल सुविधासम्पन्न बनाई आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा स्थापित गर्नु

ख) पर्यटकीय क्षेत्रको विकास गरी स्थानीय रोजगारी र समृद्धि वृद्धिमा योगदान पुऱ्याउनु ।

रणनीति

क) बैतडी, डडेल्धुरा, कैलाली, कञ्चनपुर, डोटी, अछाम लगायतका पर्यटन बजारमा जोरायल को धार्मिक तथा पर्यापर्यटनको व्यापक प्रचारप्रसार गर्ने ।

ख) सार्वजनिक निजी साझेदारीमा जोरायल गाउँपालिकामा पर्यटन पूर्वाधारहरुको विकास, बजारीकरण र प्रर्वद्धन गर्ने ।

ग) गाउँपालिका भित्र पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान, संरक्षण, विकास गर्न गाउँपालिकाले निजीक्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने ।

औद्योगिक विकास

उद्देश्य

क) परम्परागत तथा घरेलु उद्योगहरुको स्थापनामा सहयोग गरी रोगजारीका अवसर सृजना गर्नु

ख) परम्परागत उद्योग तथा औद्योगिक सीपको संरक्षणका साथै स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु उद्योगहरुको स्थापना गरी गाउँपालिकाको आयस्तरमा वृद्धि गर्नु

रणनीतिहरु

क) परम्परागत सीपमा आधारित उद्योगधन्दा लगायत घरेलु उद्योगको लागि नीतिगत व्यवस्था तथा कानुन निर्माण र विद्यमान कानुनहरुमा समसामयिक सुधार गर्ने ।

ख) घरेलु उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्न स्थानीय उद्यमीहरुलाई प्रोत्साहन गर्दै स्थानीय कच्चा पदार्थ र सीपमा जोड दिने

कृषि विकास

उद्देश्य

क) कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

ख) व्यवसायिक तथा आधुनिक कृषि प्रणालीको विकास गरी स्वरोजगार बढाउने ।

रणनीतिहरु

क) स्थानीय सरोकारवालाहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा कृषि नीति, कानून तथा योजना निर्माण गरी कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने ।

ख) कृषि क्षेत्रमा लगानी वृद्धिको लागि उचित वातावरण सिर्जना गर्न नीति तथा संरचनागत सुधार र कार्यक्रमगत सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।

ग) स्थानीय संभाव्यताको आधारमा कृषकहरुको प्राविधिक एवं व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धि गरी नाफामूलक बजार व्यवस्थापन गर्ने ।

सिचाइँ क्षेत्र

उद्देश्य

क) उपयुक्त प्रविधि मार्फत थप कृषियोग्य भूमिमा सिंचाइँ सेवा विस्तार गर्नु ।

ख) सञ्चालित सिँचाई प्रणालीको मर्मत संभार एवं व्यवस्थापनलाई सदृढ तुल्याई दिगोपना बढाउनु ।

रणनीति

क) नयाँ प्रविधिमा आधारित सिचाइँको विकल्पहरुको विकास गर्ने ।

ख) सञ्चालनमा रहेका सिँचाईका आयोजनाहरुको साथै सिँचाईका स्रोतहरुको संरक्षण र दिगोपनामा जोड दिने ।

भूमि व्यवस्था

उद्देश्य

- भूमिको समुचित उपयोगमार्फत उत्पादन वृद्धि गरी यसवाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरण सुनिश्चित गर्नु
- योजना तर्जुमा र विकास निर्माणको लागि आवश्यक वैध एवं विश्वसनीय नापनक्सा र भौगौलिक सूचना सर्वसुलभ बनाउनु
- भूमि व्यवस्थालाई आधुनिक प्रविधियुक्त, सरल र पारदर्शी बनाउनु

रणनीतिहरु

- भू-उपयोग नीति बमोजिम क्षमता उपयुक्तता र आवश्यकताको आधारमा भूमिको वर्गीकरण तथा उपयोग सुनिश्चित गरी उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।
- भूमिहिन, दलित, कृषक, अव्यवस्थित बसोबासी एवं सीमान्तकृत वर्गको भूमिमाथिको अधिकार र पँहुच सुनिश्चित गर्ने ।

भौतिक पूर्वाधार विकास

सोच

- भरपर्दो, सुलभ एवं पहुँचयोग्य पूर्वाधारको विकास ।

उद्देश्य

- ग्रामीण पूर्वाधार विकासलाई सन्तुलित, दिगो र वातावरणमैत्री बनाउनुका साथै स्थानीय बजार र उत्पादनलाई जोडी ग्रामीण जीवनलाई सरल, सहज र उत्पानमूलक बनाउनु ।
- प्रभावकारी स्थानीय सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधारको विकास गर्नु ।
- सुरक्षित र सघन बस्ती विकास गर्दै जोरायल गाउँपालिकालाई नगरउन्मुख बनाई सार्वजनिक सेवालाई सरल बनाउने ।

रणनीति

- वडास्तरसम्म न्यूनतम पूर्वाधारको विकास गर्ने ।
- गाउँपालिकाको नीति, योजना, बजेट, तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गर्नुका साथै स्थानीय स्रोत परिचालनमा दक्षता अभिवृद्धि गरी गाउँपालिकालाई स्वाबलम्बन बनाउँदै लाने ।

सञ्चार तथा सूचना प्रविधि

सोच

- नविन सञ्चार प्रविधियुक्त गाउँपालिका ।

उद्देश्य

- सबै स्थानीय बासिन्दाहरुमा सूचनाको पहुँच तथा उपयोग विस्तार गर्नु ।
- सञ्चार र सूचना प्रविधि सेवालाई सर्वसुलभ, भरपर्दो एवं गुणस्तरीय बनाउनु ।
- सेवा, व्यापार-व्यवसाय र कृषि क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी रोजगारी वृद्धि गर्नु ।

रणनीति

- सूचनामा स्थानीय बासिन्दाहरुको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- गुणस्तरीय दूरसञ्चार एवं ब्रोडव्याण्ड सेवा जोरायल गाउँपालिकाका सबै वडासम्म पुऱ्याउने ।
- सम्पूर्ण क्षेत्रको डिजिटाइजेसन मार्फत सामाजिक, आर्थिक र स्थानीय शासन र सेवा प्रवाहमा सुधार गर्ने ।

वैकल्पिक तथा अन्य उर्जा

सोच

- नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवर्द्धन/ विस्तारमार्फत ऊर्जाको दिगो विकास ।

उद्देश्य

- वैकल्पिक नवीकरणीय ऊर्जाको विकास गरी सामाजिक आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याउनु
- भरपर्दो, सर्वसुलभ, किफायती, गुणस्तरीय ऊर्जा उपलब्ध गराई पहुँचमा वृद्धि गर्नु

रणनीतिहरु

- आधुनिक ऊर्जा सेवा नपुगेका नियमित ऊर्जा सेवा नभएका एवं प्रर्याप्त उर्जा सेवा उपलब्ध नभएका क्षेत्रसम्म नवीकरणीय ऊर्जाको पहुँच वृद्धि गर्ने
- ठूला क्षमताका बायोग्याँस प्लान्ट र बायोस्लरी स्थापना गरी ऊर्जा तथा प्रांगारिक मल उत्पादन गर्ने
- नवीकरणीय ऊर्जाको विकास गरी शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, सिचाइँ जस्ता क्षेत्रहरुमा रोजगारी सिर्जना गर्ने ।

सडकतथा यातायात

सोच

सर्वसुलभ, सुरक्षित, गुणस्तरीय एवं दिगो सडक पूर्वाधारको विकास ।

उद्देश्य

- गाउँपालिकाका प्रत्येक वडा र गाँउवस्तीहरुमा सडक सञ्जालको सुरक्षित, गुणस्तरीय र दिगो विकास तथा विस्तार गर्नु ।
- पुराना सडकहरुको स्तरोन्नति, संरक्षण, मर्मत-संभार र सडक सुरक्षाको व्यवस्थापन गरी सवारी आवागमन सुरक्षित गर्नु ।

रणनीतिहरु

- गुणस्तरीय, सहज र सुरक्षित सडक सञ्जालको विकास गर्ने ।
- सडकको नियमित मर्मत संभार तथा स्तरोन्नतिमा जोड दिने ।
- वतावरणमैत्री एवं प्राकृतिक प्रकोपवाट न्यून क्षति हुने प्रकारका सडक निर्माण गर्ने

ग) वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

सोच

- वन र वतावरण क्षेत्रको दिगो र व्यवसायिक प्रयोग : विपद् नियन्त्रण एवं सुख समृद्धिको संयोग

उद्देश्य

- वन, जैविक विविधता, र वन पैदावारको उत्पादकत्व, उत्पादन र वातावरणीय सेवामा अभिवृद्धि गर्नु ।
- वन, वातावरण, जैविक विविधता तथा वन पैदावारहरुको संरक्षण, पुनर्स्थापना र दिगो उपयोग गर्नु ।

रणनीति

- वन क्षेत्रको पूर्ण क्षमताको उपयोग हुने गरी सहभागितात्मक व्यवस्थापन र पर्यापर्यटनको विकासवाट आयआर्जन बढाउने ।

- वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, तथा जैविक विविधता र वनपैदावारहरुको एकीकृत रुपमा संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- पर्यावरणलाई स्वच्छ र सफा राख्न एवं विपद व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउन वृक्षारोपण गर्ने ।

४.८ प्राथमिकता तथा रणनीतिहरु

गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टिगत विकासकालागि आवधिक योजनाले देहायअनुसारका विषय क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिई विकास प्रयासलाई संचालन गर्ने रणनीति अवलम्बन गरिनेछः

- ❖ जैविक कृषि तथा पशुपालनको व्यवसायीकरण, पर्यटन तथा उद्योग व्यवसायको विस्तारद्धारा आर्थीक बृद्धि गर्ने ।
- ❖ सामाजिक विकास तथा सामाजिक सुरक्षाद्धारा स्वस्थ तथा सीपयुक्त मानव संसाधनको विकास गर्ने ।
- ❖ यातायात, आवास तथा बजार, उर्जा तथा संचारका पुर्वाधारको विकासद्धारा अन्तरसम्वन्ध तथा सेवा प्रवाहमा बृद्धि गर्ने ।
- ❖ समावेशीकरण, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन, सुशासन तथा सदाचार प्रवर्धनलाई विकास प्रक्रियामा एकीकृत गरी व्यवस्थापन गर्ने ।

४.९ नतिजा तालिका

गाउँ विकासका प्रयासहरुलाई एकीकृत गरी गाउँ विकासको सोच तर्फ डोऱ्याउन तथा लक्ष्य प्राप्त गर्न नतिजामूलक योजनाको ढाँचामा एकीकृत स्वरुपको आवधिक योजना तर्जुमा गरिएको छ । नतिजामूलक ढाँचा परिवर्तनको सिद्धान्त अनुसार तयार गरिएको छ । योजनामा स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रलाई आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार विकास, वन तथा वातावरण र संस्थागत विकास र सुशासन क्षेत्रहरुमा एकीकृत गरिएको छ । परिवर्तनको सिद्धान्त अनुसार तयार गरिएको गाउँपालिको समष्टिगत विकासको एकीकृत नतिजा तालिका देहायअनुसार रहको छ ।

तालिका- १२ : जोरायल गाउपालिका आवधिक योजनाको नतिजा तालिका

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
लक्ष्य जोरायलबासीको रोजगारी आय तथा जीवनस्तरमा गुणात्मक तथा दीगो सुधार गर्ने ।	प्रति व्यक्ति बार्षिक आय ४०,००० हुने भन्दा कम आम्दानी हुने परिवार	प्रतिशत	२८.३८	२५.५४	२२.९९	२०.६९	२२.७६	२५.०४		
	आफ्नो उत्पादन र आम्दानीबाट वर्षभरी खान पुग्ने परिवार	संख्या	६६३	७२९	८०२	८८२	९७०.२	१०६७		
	स्नातक तह उतीर्ण जनसंख्या	जना	१३१७	१५८०	१८९६	२२७५	२५०३	२७५३		
	व्यवसायिक प्राविधिक सीपयुक्त दक्ष व्यक्ति	जना	७२	७९	८७	९६	१०५.६	११६.२		
	पक्की सडकमा पुग्न लाग्ने औषत समय	घण्टा	२५	२०	२०	२०	२२	२४.२		
	बैंक र बजार केन्द्रमा पुग्न लाग्ने औषत समय	मिनेट	२५	१५	१५	१५	१६.५	१८.१५		
असर १ : कृषि, पशुजन्य र औद्योगिक उत्पादन एवम् उत्पादनशील सेवा सुविधाको उपलब्धता, गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि गर्ने ।	गैर कृषि पेशा (उद्यम, व्यापार र जागिर) मा निर्भर	जनसंख्या प्रतिशत	१४	१६	१८	२१	२३.१	२५.४१		
	कृषि तथा पशुपालन व्यवायमा संलग्न परिवार	संख्या प्रतिशत	८१	७३	६६	५९	६४.९	७१.३९		
	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	जना	५०	१००	५००	१५००	१६५०	१८१५		
	निकासीजन्य उद्योग	संख्या	०	२	१०	१२	१३	१४.३		
	भमण गर्ने बार्षिक पर्यटक (वाह्य)	संख्या	५-१०	२५-३०	१००-१५०	२००	२२०	२४२		
	भ्रमण गर्ने बाार्षिक पर्यटक (आन्तरिक)	संख्या	२५९	३५०	४५०	५००	५५०	६०५		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)						
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५	पुष्ट्याईका आधारहरु	
	पर्यटन र सेवामूलक व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	जना	१	१	२५	६०	६६	७२.६		
प्रतिफल १.१: कृषि उत्पादन व्यवसायीकरण तथा विविधिकरण भएको हुनेछ	व्यवसायिक उत्पादनमा संलग्न कृषक	संख्या	४०	६०	११०	१५०	१६५	१८१.५		
	बासमति धान व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१६००	१७५०	१९५०	२१५०	२३६५	२६०२		
	बदाम व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१३	१५	१६	१८	२०	२२		
	आलु व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१३५०	१४५०	१६००	१७७५	१९५३	२१४८		
	सुन्तला व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	२०	२२	२४	२७	३०	३३		
	ओखर व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	७	७.५	८	९	१०	११		
	तरकारी व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१७	१९	२१	२३	२५	२७.५		
	जडिबुटी व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	२०	२२	२४	२७	३०	३३		
	अगुवा वा व्यवसायिक कृषक	संख्या	२८	३०	५०	७०	७७	८४.७		
	क्रियाशिल ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता	संख्या	३५	४५	५५	६०	६६	७२.६		
	स्थानीय व्यवसायिक कृषि फार्म	संख्या	२२	३०	३५	४०	४४	४८.४		
	सक्रिय व्यवसायिक कृषक सुमह	संख्या	२९	३५	५०	६०	६६	७२.६		
	खाद्यान्न (धान, मकै, गहुँ र जौ) उत्पादन	मे.ट.	२०००	२५००	३५००	४०००	४४००	४८४०		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	तरकारी उत्पादन	मे.ट.	२००	२५०	५००	७५०	८२५	९०७.५		
	फलफुल उत्पादन	मे.ट.	१२	२०	५०	६०	६६	७२.६		
	मह उत्पादन	मे.ट.	०.५	१	२.५	३	३.३	३.६३		
	जडिबुटी उत्पादन	मे.ट.	०	०.५	२	३	३.३	३.६३		
	कम्पोष्ट र जैविक मल उत्पादन	मे.ट.	२	३	५	७	७.७	८.४७		
	व्यवसायिक कृषि नर्सरी	संख्या	२.५	७	१२	१५	१६.५	१८.१५		
	सक्रिय व्यवसायिक कृषक समूह	संख्या	३०	३५	५०	५५	६०.५	६६.५५		
	१२ हैं महिना सिंचाई सिंचित क्षेत्र	हेक्टर	१५	१८	२५	३०	३३	३६.३		
	कृषि सहकारी संस्था	संख्या	१५	२५	३५	४०	४४	४८.४		
	उन्नत विउ, जैविक मल र विषादी प्रयोग गर्ने, आधुनिक कृषि प्रविधी प्रयोग गर्ने	परिवार	७००	९००	१२००	१५००	१६५०	१८१५		
	कृषि उपज संकलन तथा बजार प्रवर्धन केन्द्र	संख्या	२	३	६	८	८.८	९.६८		
प्रतिफल १.२ सिंचाई सुविधाको विस्तार तथा प्रवर्धन भएको हुनेछ ।	१२ है महिना सिंचाई हुने क्षेत्र	हेक्टर	२५	३०	४५	५५	६०	६६		
	प्रयोगमा आएका सिचाई प्रविधि (सतह, पोखरी, ड्रिप, लिफ्ट आदी)	संख्या	५०	६०	७०	८०	८८	९६.८		
	सुचारु सिंचाई आयोजना	संख्या	१५	२५	४५	६०	६६	७२.६		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
प्रतिफल १.३ पशुपालन व्यवसायिक तथा पशुजन्य उत्पादनमा विविधिकरण भएको हुनेछ।	व्यवसायिक पशुपालनमा संलग्न परिवार	प्रतिशत	७५	१००	२००	२५०	२७५	३०२.५		
	बार्षिक खरिद विक्री भेडा, खसी, बोका	संख्या	६०००	७५००	८०००	९०००	९९००	१०८९०		
	व्यवसायिक पशुपालन फर्म	संख्या	१२०	१३५	१४५	१६०	१७६	१९३.६		
	दुध तथा दुधजन्य उत्पादन	मे.टन	४०	४५	५०	६०	६६	७२.६		
	सक्रिय पशुपालन समूह	संख्या	३०	३५	४०	४५	५०	५५		
	व्यवस्थित चरन क्षेत्र	संख्या	६	७	७.५	८	९	९.९		
	नश्ल सुधार तथा उपचार केन्द्र	संख्या	६	७	८	१०	११	१२.१		
	क्रियाशिल ग्रामीण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता	संख्या	६	६	६	६	७	७.७		
	पशुपालनसम्बन्धी उपलब्ध प्रविधि, (खोप, कृत्रिम प्रजनन, क्यासट्रेसन....) उपयोग गर्ने घरपरिवार	संख्या	२५००	२८००	३०००	३५००	३८५०	४२३५		
	सुचारु कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र	संख्या	२	२	४	६	६	६.६		
	दुग्ध चिस्यान केन्द्र/संकलन केन्द्र	संख्या	२	२	२	२	३	३.३		
प्रतिफल १.४:उद्यम तथा व्यवसायको सिर्जना, विकास र व्यवसायिकतामा	चालु लघु उद्योग	संख्या	१८	२२	३०	५०	५५	६०.५		
	चालु घरेलु उद्योग	संख्या	१८	२०	२५	३०	३३	३६.३		
	चालु साना उद्योग	संख्या	१५	२५	३०	४०	४४	४८.४		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)						
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५	पुष्ट्याईका आधारहरु	
अभिबृद्धि भएको हुनेछ।	चालु मझौला उद्योग	संख्या	१०	१५	२०	२५	२८	३०.८		
	उद्यम सृजना र विकास सम्बन्धीतालिम प्राप्त उद्यमी	संख्या	२५	३५	७०	७२	७७	८४.७		
	व्यवसायिक सीपमूलक तालिम प्राप्त व्यक्ति	संख्या	१५०	२००	३००	४००	४४०	४८४		
	जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र	संख्या	५	५	६	६	७	७.७		
प्रतिफल १.५: पर्यटकीय स्थल र सेवाको अध्ययन, विकास र प्रवर्धन भएको हुनेछ।	व्यवस्थित पर्यटकीय स्थान तथा स्थल	संख्या	५	५	१०	१०	११	१२.१		
	व्यवस्थित होमस्टे र ग्रामीण पर्यटकीय गाउँ	संख्या	२	५	६	६	७	७.७		
	पर्यटकीय स्तरको होटेल तथा रेष्टुरेण्ट	संख्या	१०	२५	३०	३५	३९	४२.९		
	कृषि पर्यटन संचालन स्थान	संख्या	५	७	९	१२	१३	१४.३		
	व्यवस्थित वनभोज तथा पार्क	संख्या	५	७	१०	१०	११	१२.१		
	स्तरोन्नति गरिएका पर्यटकीय सम्पदा	संस्था	५	७	१०	१५	१७	१८.७		
प्रतिफल १.६: वैक तथा वित्तीय सुविधा तथा सेवा विस्तार तथा प्रवर्धन भएको हुनेछ।	सुचारु वैक तथा वित्तीय संस्था	संख्या	१०	१०	१०	१०	११	१२.१		
	सेवा सुचारु वैक शाखा तथा वित्तीय सेवा प्रदायक	संख्या	७	९	१२	१५	१७	१८.७		
	उपलब्ध कारोबारको किसिम (बचत र लगानी, रेमिट, मुद्रा सटही, व्यवसायिक परामर्श)	संख्या	१०	१५	२०	३०	३३	३६.३		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
असर २: आधारभूत स्वास्थ्य, शिक्षा रसामाजिक सुरक्षा सेवा तथा सुविधाको उपलब्धता, गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि गर्ने ।	१५ देखि ६० वर्षसम्मका साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	८०	८२	८५	९०	९९	१०८.९		
	प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	१००	१५०	१७०	१८०	१९८	२१७.८		
	उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	१००	१५०	२००	३००	३३०	३६३		
	३० मिनेटभित्र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएका जनसंख्या (गाउँघर क्लिनिकको सेवा समेत)	प्रतिशत	७०	८०	८५	९०	९९	१०८.९		
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल पुग्न लाग्ने औषत समय	घण्टा	३०	२५	१५	१५	१६.५	१८.१५		
	पाइपप्रणाली वा सुरक्षित खानेपानीको सेवा उपयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	८०	८५	९०	९५	१०५	११५.५		
	सरसफाई सेवा र सुविधा उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	९०	९५	१००	१००	११०	१२१		
	स्नातकतह उतीर्ण अपाङ्ग	संख्या	१०	१५	१५	२०	२२	२४.२		
	स्नातक तह उत्तिर्ण गर्ने महिला	संख्या	१५०	२००	२५०	३५०	३८५	४२३.५		
	स्नातक तह उतिर्ण दलित तथा लोपोन्मुख जाती	संख्या	१००	१५०	१७५	२००	२२०	२४२		
	स्थानीय समिति/संरचनाको नेतृत्वदायी पदमा महिला तथा अन्य लक्षित वर्गको प्रतिनिधित्व	प्रतिशत	४०	४५	५०	६०	६६	७२.६		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	पूर्व प्रसूति सेवा ४ पटक प्राप्त गर्ने महिला	प्रतिशत	६०	६५	७०	९०	९९	१०८.९		
	जीवनपयोगी सीप प्राप्त तथा क्लब, सञ्जाल र संस्थामा आवद्ध युवा	संख्या	२५०	३००	३५०	४००	४४०	४८४		
प्रतिफल २.१: आधारभूतस्वास्थ्य सेवा तथा सुविधाको उपलब्धता तथा गुणस्तरमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	विरामी पर्दा सर्वप्रथम स्वास्थ्य चौकी/प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल जाने जनसंख्या	संख्या	२२०००	२५०००	२८०००	२८०००	३१०००	३४१००		
	स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती गराउने गर्भवती महिला	संख्या	५००	५५०	६००	७००	८००	८८०		
	स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी	जना	५०	६०	७०	८०	९०	९९		
	परिवार नियोजनका साधनको प्रयोग दर	प्रतिशत	५५	६५	७५	८०	८८	९६.८		
	स्वास्थ्य विमा गर्ने परिवार	संख्या	३५००	३६००	३७००	३८००	४२००	४६२०		
	स्वास्थ्य सूचना, शिक्षा र संचार कार्यक्रममा सहभागी	जना	५०	६०	७०	८०	८८	९६.८		
	स्वास्थ्य शिविर पटक प्रति वर्ष	पटक	४	४	४	४	५	६		
	स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध न्यूनतम सेवा सुविधा	प्रकार	आधारभुत सेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन आदि	आधारभुतसेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व,परिवार नियोजन,सुरक्षित गर्भपतन,ल्यवसेवा, एक्सरे सेवा आदि	आधारभुत सेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन , ल्यवसेवा,	आधारभुतसेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व,परिवार नियोजन,सुरक्षित गर्भपतन,ल्यवसेवा, एक्सरे सेवा आदि	आधारभुत सेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन , ल्यवसेवा,	आधारभुत सेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन , ल्यवसेवा,		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
					एक्सरे सेवा , अल्टरासाउण्ड सेवा आदि		एक्सरे सेवा , अल्टरासाउण्ड सेवा आदि	एक्सरे सेवा , अल्टरासाउण्ड सेवा आदि		
	क्रियाशिल महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	संख्या	७९	७९	७९	८७	९०	९५		
	नीजि तथा समुदायमा आधारित स्वास्थ्यकर्मी	संख्या	०	२०	५०	७७	८०	९०		
	आधारभुत सुविधा (खानेपानी, शौचालय, वर्थिङ्ग वार्ड र परामर्श केन्द्र आदी) उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	संख्या	९	९	९	१०	११	११		
प्रतिफल २.२:प्रारम्भिक, आधारभूत तथा विद्यालय शिक्षामा पहुँच र गुणस्तर तथा प्राविधिक एवं उच्च शिक्षामा लक्षित वर्ग र क्षेत्रको पहुँच बृद्धि भएको हुनेछ।	विद्यालय वाहिर रहेका (५-१५ वर्ष)बालबालिका	प्रतिशत	२	१	०	०	०	०		
	प्रारम्भिक बाल कक्षामा अध्ययनरत ४-५ बर्ष सम्मका बालबालिका	प्रतिशत	९५	१००	१००	१००	१००	१००		
	कक्षा ८ को उतिर्ण दर	प्रतिशत	७०	८०	८५	९०	९५	९८		
	कक्षा १० को उतिर्ण दर	प्रतिशत	४०	५५	७५	८०	८८	९०		
	कक्षा १२ को उतिर्ण दर	प्रतिशत	४०	४५	५०	५५	६०	६५		
	कक्षा ८ सिकाई उपलब्धी दर	प्रतिशत	६०	६५	७५	८०	८८	९०		
	कक्षा १० को सिकाई उपलब्धी दर	प्रतिशत	६०	६५	७०	७५	८२	८५		
	कक्षा १२ को सिकाई उपलब्धी दर	प्रतिशत	५०	५५	६०	६५	७२	७५		
	कक्षा ८ को निरन्तरता दर	प्रतिशत	८५	९०	९०	९५	९८	९९		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	कक्षा १० को निरन्तरता दर	प्रतिशत	७०	७५	८०	८५	९४	९५		
	कक्षा १२ को निरन्तरता दर	प्रतिशत	६०	६५	७०	७५	८४	८५		
	बालमैत्री सिकाइ विधि अवलम्बन गर्ने विद्यालय	प्रतिशत	४०	५०	६०	७०	७७	८०		
	वालमैत्री आधारभूत पूर्वाधार र सुविधा (भवन, चर्पी, खानेपानी, खेलकुद मैदान, घेरावार, फर्निचर) उपलब्ध	विद्यालय	२५	३०	३०	३५	३८	४०		
	छात्रवृत्ती पाउने विद्यार्थी संख्या	संख्या	३२००	३३००	३४००	३५००	३८५०	३९००		
	वालक्लव गठन भएका विद्यालय	संख्या	४५	४०	५५	५५	६०	६०		
	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात (आधारभूत र माद्यामिक)	संख्या	३५	३०	३०	२५	२०	२०		
	महिला शिक्षकको अनुपात	संख्या	१:४	१:३	१:३	१:३	१:३	१:३		
	व्यवस्थित विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला भएका	विद्यालय	११	१३	१५	२०	२२	२५		
	प्राविधिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	२७०	३००	३५०	४००	४४०	५००		
	उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	५१	६५	७०	७५	८५	९५		
प्रतिफल २.३: खानेपानी तथा सरसफाई सेवा सुविधाको	नीजि धारा उपलब्ध घर परिवार	प्रतिशत	२५	३०	३५	४०	४४	५०		
	पाइपलाइनबाट वितरित पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	संख्या	६५	७५	८०	८५	९५	९७		

नतिजा श्रृङखला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)						
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५	पुष्ट्याईका आधारहरु	
उपलब्धता र गुणस्तरमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	उपचार गरिएको वा सुरक्षित खानेपानी सुविधा प्राप्त घरधुरी	संख्या	५०	५५	६५	७०	७७	८०		
	स्वच्छ (प्यान भएको) शौचालय भएका घरधुरी	प्रतिशत	५०	६५	७५	९५	१००	१००		
	सार्वजनिक शौचालय	संख्या	१५	२०	२०	२५	३०	४०		
	जोखिमयुक्त अवस्थामा साबुनपानीले हात धुने	जनसंख्या प्रतिशत	७५	८०	९०	९०	९५	९७		
प्रतिफल २.४: विपन्न तथा लक्षित वर्गको क्षमता, सहभागिता र आधारभूत सेवा तथा सुविधाको पहुँचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	परिवर्तित स्थानीय संरचना तथा कानून अनुसार समावेशी (महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अन्य पिछडिएको वर्ग) समिति, संयन्त्र र संजाल	संख्या	२४	३०	३५	५०	६०	६५		
	लैंगिक हिंसा र छुवाछुत सम्बन्धी घटना (बार्षिक)	संख्या	२५	२० भन्दा कम	५भन्दा कम	०	०	०		
	व्यवसायिक सीपमूलक तालिम प्राप्त महिला	संख्या	१५०	२००	३५०	५००	५५०	६००		
तिफल २.५: सु-संस्कृत, सिर्जनशील र व्यवसायिक युवाशक्तिको विकास भएको हुनेछ ।	वैदेशिक रोजगारीमा गएक युवा (भारत सहित)	संख्या	तथ्यांक नभएको	५००	३००	३००	३३०	४००		
	युवाक्लब, संजाल तथा संस्था	संख्या	१२	१२	१२	१२	१३.२	१५		
	युवा संलग्न स्थानीय संरचना वा संयन्त्र	संख्या	१२	१५	२०	२०	२२	२५		
	उद्यम, व्यवसाय र स्वरोजगारीमा संलग्न युवा	संख्या	५००	८००	१०००	१२००	१३००	१४००		
	गाउँपालिका स्तरमा	संख्या	५	६	६	६	६	६		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	संचालित खेलकुद प्रतियोगिता (वार्षिक)									
प्रतिफल २.६: स्थानीय कला, संस्कृति र सम्पदाको संरक्षण तथा प्रवर्धन भएको हुनेछ।	कला, संस्कृति, भाषा र साहित्यमा जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रको प्रतिनिधित्व गर्ने स्रष्टा	संख्या	१५	१५	१५	१५	१८	२०		
	संरक्षित कला, सँस्कृति र सम्पदाका प्रकार	संख्या	१५	१५	१५	१५	१५	१५		
	स्थानीय संस्कृति, कला, सम्पदार साहित्यसंबन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान	संख्या	तथ्यांक नभएको	६	६	६	६	६		
असर ३: स्थानीय पूर्वाधार तथा संरचना निर्माण व्यवस्थित, सुरक्षित र दीगो बनाउने	बाह्रै महिना यातायात सुचारु सडक लम्बाई	कि.मि.	१५	९०	१२०	१५०	१६५	१६०		
	प्रवर्धित तथा व्यवस्थित बजार	संख्या	१०	१०	११	१०	११	१२		
	सुरक्षित र बसोबास योग्य वस्तीमा बसोबास गर्ने	परिवार प्रतिशत	५०	७५	७५	८०	८८	९०		
प्रतिफल ३.१: बजार, सडक एवं सहयोगी पूर्वाधारको विकास, विस्तार, गुणस्तर बृद्धि तथा यातायात सुचारु भएको हुनेछ।	यातायात सुचारु अन्तिम विन्दु (केन्द्र)	संख्या	५	५	५	५	५	५		
	कालोपत्रे सडक	किमि	७०	९०	१२०	१५०	१६५	१७०		
	ग्राभेल सडक	किमि	१००	१५०	२००	२५०	२७५	२९०		
	कच्ची धुले सडक	किमी	३००	२००	१००	५०	५५	७०		
	पक्की पुल (वेली समेत)	संख्या	६	७	८	१०	११	१३		
	यातायात सुचारु सडक लम्बाई	किमि	३००	३५०	४००	४४०	४५०	५००		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	गापामा संचालित ४ पाँग्रे यातायातका साधन	संख्या	२०	५०	१००	१५०	१६५	१८०		
	सडक नालीको लम्बाई	किमि	४५०	४७५	५००	५००	५५०	६००		
	नियमित मर्मत संभार भएको सडकको लम्बाई	किमि	३००	३५०	४००	४००	४५०	५००		
प्रतिफल ३.२ आवास, वस्ती र सार्वजनिक निर्माण एकीकृत, व्यवस्थित र सुरक्षित भएको हुनेछ।	प्रवर्धित तथा सुरक्षित आवास क्षेत्र	संख्या	२	३	४	६	७	८		
	प्रवर्धित तथा सुरक्षित जनता आवास भवन	संख्या	५०	८०	१००	१२०	१३०	१४०		
	भूकम्पत प्रतिरोधी भवन निर्माणसंबन्धी दक्ष व्यक्ति	संख्या	०	६	२०	३०	५०	६०		
	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि र मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका सार्वजनिक भवन तथा संरचना	संख्या	०	३०	१००	१५०	२००	३००		
	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि र मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका आवास घर	संख्या	१००	२००	३००	४००	५००	६००		
	आधारभूत पूर्वाधारसहित व्यवस्थित बजार	संख्या			१	२	३	६		
प्रतिफल ३.३: विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रवर्धन, उत्पादन र उपयोग बृद्धि भएको हुनेछ।	स्थानीय विद्युत उत्पादन	कि.वा	५००	६००	७००	८००	९००	१०००		
	सोलार प्रणालीसहित विद्युत सेवा पुगेका घरपरिवार	संख्या	१०००	१२००	१५००	२०००	२२००	२५००		
	सुधारिएको उर्जा (वायोग्यास) प्रयोग गर्ने	परिवार प्रतिशत	१५	१८	२०	२५	३०	३५		
	जडान सौर्य होम प्रणाली संस्थागत प्रणाली	संख्या	५००	७५०	८००	१०००	११००	१२००		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	सुधारिएको वा धुवारहित चुल्हो जडान भएका परिवार	प्रतिशत	२५	३०	३५	४०	४५	५०		
प्रतिफल ३.४: सूचना तथा संचार प्रविधि र सूचनाको उपलब्धता र गुणस्तरमा अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	संचारका कुनै एक साधन उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	९०	९५	१००	१००	१००	१००		
	इन्टरनेट सेवा प्रयोग गर्ने जनसंख्या(मोवाइल डाटा सहित)	प्रतिशत	८०	८५	८५	९०	९९	९९		
	ल्याण्डलाइन टेलिफोन सुविधा	प्रतिशत	१०	२५	२७	२८	२९	३०		
	मोबाइल प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	५०	७५	९०	९९	९९	९९		
	उद्यम व्यवसायमा सूचना प्रविधि प्रयोग गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	२५	२७	३०	३३	३६	३८		
असर ४: वन, जैविक विविधता तथा वातावरणीय श्रोतको संरक्षण र दीगो उपयोग गर्ने ।	रुख बिरुवाले ढाकेको वा हरियाली वा वन क्षेत्र(संरक्षित वन क्षेत्र सहित)	हेक्टर	२०९३६	२०९३६	२०९३६	२०९३६	२३०३०	२३०३०		
	संरक्षित चरन क्षेत्र	हेक्टर	२००	२२५	२५०	२५०	२५०	२५०		
	संरक्षित भू-क्षय र बाढी संवेदनशील क्षेत्र	संख्या	३५	३५	३५	३५	३५	३५		
	वनमा आधारित उद्योग तथा व्यवसाय	संख्या	१०	१०	१०	१०	११	१२		
प्रतिफल ४.१: वन श्रोतको संरक्षण तथा वैज्ञानिक व्यवस्थापन र संचितीमा वृद्धि भएको हुनेछ	व्यवस्थित सामुदायिक तथ कबुलियती वन क्षेत्र	प्रतिशत	९०	९०	९०	९०	९१	९२		
	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन क्षेत्र	संख्या	१	१	१	१	१	१		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
प्रतिफल ४.२: जलाधार तथा भूमिको एकीकृत तथा व्यवस्थित उपयोगमा बृद्धि भएको हुनेछ ।	संरक्षित पानी मुहान क्षेत्र	संख्या	३०	३५	४०	५०	५५	५५		
	नदी नियन्त्रण लम्बाई	किमी	१२	१५	१५	१५	१६	१६		
	संरक्षित भू-क्षय र बाढी संवेदनशील क्षेत्र	संख्या	१०	१०	८	८	५	४		
	संरक्षित र व्यवस्थित तालतलैया र सिमसार क्षेत्र	संख्या	४	४	४	४	४	४		
प्रतिफल ४.३: गाउँको सुन्दरता तथा पर्यावरणीय स्वच्छता र जलवायु परिवर्तन अनुकुलतामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	मनोरञ्जनस्थल, पार्क र हरित क्षेत्र	संख्या	३	३	३	३	५	६		
	प्रयोग भएका फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणाली	संख्या	१	१	१	१	२	३		
	कम्पोष्ट-विन र गार्वेज-पिट प्रयोग गर्ने परिवार	संख्या	४००	४५०	५००	५००	५५०	६००		
	निष्काशित फोहोरमैलाको औषत परिमाण	मेटन	-	-	-	-				
	परम्परागत उर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	६५	६०	५५	५०	४५	४०		
	नियमित सरसफाइको अभ्यास गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	९०	९५	९५	९५	९८	९९		
	घरभित्रको धुवाँमुक्त घरधुरी	प्रतिशत	३५	५०	६०	७५	८२	८५		
	स्थानीय विपद जोखिम न्युनीकरण तथा जलवायु अनुकुलन कार्ययोजना तर्जुमा	पटक	२	२	२	२	२	२		
प्रतिफल ४.४: विपद् जोखिम तथा क्षती न्यूनीकरण भएको	विपदबाट भएको बार्षिक क्षत्ती (जग्गा, संरचना, बाली नाली, पशु र अन्य सम्पत्ती)	घटना,संख्या	२०	१५	१०	९	८	७		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
हुनेछ ।	खुल्ला क्षेत्र र स्थान	संख्या	१०	१०	१०	१०	१०	१०		
	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	संख्या	३५	४०	४५	५०	५५	६०		
	विपद् व्यवस्थापन स्थानीय कोष (हजारमा)	रु. हजार	१००००	१५०००	२५०००	४००००	४४०००	४५०००		
	विपद् व्यवस्थापनमा क्रियाशिल संघ/संस्थाहरु	संख्या	३	३	३	३	६	६		
असर ५: गाउँपालिका र स्थानीय सरोकारवालाको कार्यसम्पादन र जवाफदेहिताको स्तर वृद्धि गर्ने	गाउँपालिकामा उपलब्ध प्राविधिक मानव संशाधन	प्रतिशत	१०	१५	१५	२०	२५	३०		
	गाउँपालिकामा क्रियाशिल गैसस, अगैसस, विकास साझेदार	संख्या	१०	१५	२०	२५	३०	३५		
प्रतिफल ५.१: स्थानीय कानून, नीति तर्जुमा र पालना अभिबृद्धी भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकाले स्वीकृत गरेका कानून तथा नीति									
	• ऐन	संख्या	१५	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		
	• नियम तथा विनियम	संख्या	२०	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		
	• निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड	संख्या	११	१५	२५	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		
	नीति तथा मार्गदर्शन	संख्या	०	–	–	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		
	क्रियाशिल नीतिगत समिति तथा संयन्त्र (विधायन, सुशासन, लेखा, राजस्व, योजना तथा बजेट तर्जुमा, अनुगमन आदी)	संख्या	६	७	७	७	७	७		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	अभ्यास गरिएका सामाजिक जवाफदेहिताका औजारका प्रकार (नागरिक वडापत्र, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, समुदाय स्कोर कार्य आदी)	संख्या	५	५	५	७	७	७		
	स्थानीय कानून, नीति तथा योजना तर्जुमा प्रक्रिया नागरिक पृष्ठपोषण तथा सुझाव लिने माध्यमहरु (संचार माध्यम,सुचना पाटी, अन्तरक्रिया, लिखित प्रतिक्रिया, सुभाव पेटिक, सामाजिक सञ्जाल आदी)	संख्या	५	५	६	७	७	७		
प्रतिफल ५.२: गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको संस्थागत क्षमता, मानव संशाधन र कार्य दक्षतामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकामा कार्यरत मानव संशाधन	प्रतिशत	८६	९०	१००	१००	७	७		
	गाउँपालिकाबाट प्रवाहित सेवा तथा सुविधा	प्रकार	संविधान तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐनले दिएका सबै अधिकार क्षेत्रका सेवाहरु							
	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय भवन	संख्या	६	७	७	७	७	७		
	सेवा सुचारु सेवा तथा श्रोत केन्द्र (स्वास्थ्य, कृषि, पशु सेवा, शिक्षा,	संख्या	स्वास्थ्य, शिक्षा, कृषि, पशु, आयुर्वेद स्वास्थ्य, लगायतका सबै सेवाहरु							

नतिजा श्रृङखला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	सूचना)									
	गाउँपालिकामा संचालित संघीय र प्रदेश आयोजना तथा एवं इकाई	संख्या	०	–	–	–	–	–		
	संचालित स्थानीय शासन, योजना तर्जुमा तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	विषय क्षेत्र	५	५	५	५	६	६		
	क्षमता विकास र जवाफदेहिता अभिबृद्धी कार्यमा सहभागी जनप्रतिनिधी र नागरिक समाज	जना	१५	१५	१५	१५	१५	१५		
प्रतिफल ५.३: गाउँपालिका आन्तरिक तथा वाह्य श्रोत परिचालनमा अभिबृद्धि भएको हुनेछ।	गाउँपालिकाको बार्षिक आन्तरिक आय रकम (हजारमा)	रु. हजारमा	१०००	११००	१२१०	१३३१	१४६४	१६१०.४०		
	संघीय सरकारबाट राजस्व बाँडबाँड प्राप्त रकम	रु. हजारमा	७२३८१	७९६१९.१	८७५८१.०१	९६३३९.११	१०५९७३.०२	११६५७०.३२		
	संघीय सरकार वाट प्राप्त वित्तिय समानिकरण अनुदान	रु. हजारमा	८३०५०	९१३५५	१००४९०.५	११०५३९.६	१२१५९३.५६	१३३७५२.९२		
	प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम	रु.हजारमा	३२६७	३५९३.७	३९५३.०७	४३४८.३७७	४७८३.२१	५२६१.५४		
	प्रदेश सरकार वाट प्राप्त वित्तिय समानिकरण अनुदान	रु.हजारमा	६६६९	७३३५.९	८०६९.४९	८८७६.४३९	९७६४.०८	१०७४०.४९		
	गाउँपालिकाको कूल बार्षिक बजेट (हजारमा)	रु.	५९६६१२	५९६७१.२	५९७७.१२	६०७.७१२	६६८.४८	७३५.३३		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	गाउँपालिकाको बार्षिक वास्तविक खर्च रकम (प्रतिशत)	प्रतिशत	७३	७५	८०	८५	९३.५	१०२.८५		
	औषत वार्षिक वेरुजु रकम (हजारमा)	रु.	NA	NA	NA	NA	NA	NA		
	युनिसेफ, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र वहुक्षेत्रीय पोषण अनुदान	रु.	१२८७२	१४०००	१५५००	१७०००	१८७००	२०५७०.००		
प्रतिफल ५.४:योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन नतिजामूलक तथा प्रभावकारी भएको हुनेछ ।	खण्डीकृत विषयगत तथा श्रोतनक्शासहित वस्तुगत विवरण तयारी तथा अद्यावधिक	भए/नभएको	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको		
	स्थानीय गौरवका आयोजनाहरुको सूची	संख्या	५	५	५	५	६	६		
	तर्जुमा भएका विषयगत रणनीतिक योजना (विषय)	क्षेत्र	५	५	५	५	६	६		
	नतिजामूलक ढाँचामा आवधिक योजना तर्जुमा	भए/नभएको	सम्पन्न हुने क्रममा	भएका	भएका	भएका	भएका	भएका		
	नतिजामूलक अनुगमन खाकामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना	भए/नभएको	प्रारम्भिक छलफल शुरु	भएका	भएका	भएका	भएका	भएका		
	कूल आयोजना मध्ये उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन भएका आयोजनाको अनुपात	प्रतिशत	९९	९९	१००	१००	१००	भएका		
	समयमा सम्पन्न आयोजना/कार्यक्रमको अनुपात	प्रतिशत	९९	९९	१००	१००	१००	भएका		
	आयोजना/कार्यक्रम	पटक	योजनागत	योजनागत नियमित	योजनागत	योजनागत नियमित	योजनागत	योजनागत		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. २०७९/८० सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व.०८०/८१	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८१/८२	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८२/८३	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८३/८४	आवधिक योजनाको अन्त सम्म २०८४/८५		
	अनुगमन प्रतिवेदन संख्या ((पटके, मासिक, चौमासिक, बार्षिक)		नियमित अनुगमन हुनेगरेको	अनुगमन हुनेगरेका	नियमित अनुगमन हुनेगरेका	अनुगमन हुनेगरेका	नियमित अनुगमन हुनेगरेका	नियमित अनुगमन हुनेगरेका		
	गाउँपालिकाबाट प्रकाशित दस्तावेज र प्रतिवेदन	संख्या	२	३	३	३	३	३		
	सहभागितामुलक योजना तर्जुमा तथा अनुगमन प्रक्रियामा लक्षित वर्ग/समुदायको प्रतिनिधित्व (महिला, दलित, जनजाति र बालबालिका)	संख्या	३० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता	४० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता	५० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता	५० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता	५० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता	५० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता		

४.१० नीति तथा कार्यनीति

दीर्घकालिन सोच तर्फ उन्मुख भई तिला विकासको समष्टिगत लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न तिला गाँउपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास एवं सरोकारवालासँगसमन्वय, सहकार्य र साझेदारी अभिबृद्धी गरी आवधिक योजनाको प्राथमिकता तथा रणनीति कार्यान्वयन गरिनेछ । योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिका लागि विषयगत क्षेत्रगत रुपमा देहाअनुसारका नीति तथा कार्यनीतिहरू अबलम्बन गरी रणनीतिक कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयन गरिनेछ ।

असर १ (आर्थिक विकास) सँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यनीतिहरु

प्रतिफल १.१ सँग सम्बबन्धिन (कृषि विकास)

१. वासमति धान, सीमि, फापर, गहत, आलु , सुन्तला तथा ओखरको उत्पादन अभिवृद्धि गर्न पकेट क्षेत्रमा उपयुक्त प्रविधि, सिप र दिगो सिँचाइ सुविधा लगायतका आवश्यक पूर्वाधारको पहुँच बढाइनेछ ।

२. सरकारी, गैसस, नीजि क्षेत्र र समुदायको साझेदारीमा उन्नत प्रविधिको प्रसार, सिप हस्तान्तरण, क्षमता विकासद्धारा उत्पादन बृद्धि तथा व्यवसायिकरण गरिनेछ ।

३. उपलब्ध बहुमूल्य जडीबुटीबाट अधिकतम फाइदा लिन जडीबुटी प्रशोधन तथा जडीबुटीमा आधारित उद्योग र निकासीमा विशेष जोड दिइनेछ ।

४. प्रमुख स्थानीयबालीहरुको व्यवसायिकरणद्धारा उत्पादन बृद्धि गरी खाद्यन्नको आयातलाई कम गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।

५. स्थानीय भू-उपयोग प्रणालीलाई प्रवर्धन गरी खेतीयोग्य जमीनको संरक्षण गरिनेछ ।

६. सामाजिक उद्यमशिलता विकास तथा स्वरोजगार प्रर्वधनद्धारा कृषिमा यूवाहरुको आकर्षण बढाउने निति लिइनेछ।

प्रतिफल १.२ सँग सम्बन्धित (सिंचाई)

१. खाद्य उत्पादन बृद्धि गर्न खेतीयोग्य क्षेत्रमा सिंचाई सविधा विस्तार गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।

२. सम्भाब्यता हेरी सौर्य उर्जा एवं अन्य प्रविधिमा आधारित लिफ्ट सिंचाइ प्रणालीको विकासलाई जोड दिइनेछ ।

३. सिंचाइ योजनाहरुको मर्मत सम्भार तथा पुनस्थापनाको लागि सिंचाइ उपभोक्ता समूह परिचालनका साथै गाउँपालिका स्तरमा सिंचाइ विकास कोषको स्थापना गरिनेछ ।

प्रतिफल १.३ सँग सम्बन्धित (पशुपन्छी पालन)

१. पशुपन्छीको नस्ल सुधार, कृत्रिम गर्भाधान, पौष्टिक दाना आहाराको व्यवस्था, पशुपंछी स्वास्थ्य सेवा एवम् उत्पादित पशुजन्य उपजहरुको वजारीकरणका पक्षलाई एकीकृत गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
२. पशुपन्छीजन्य उत्पादन बृद्धिका लागि गुणस्तरीय पशु आहाराको उपलब्धता बढाउन डालेघाँस, भुइघाँस, दाना उत्पादन र उपयोग बढाउदै कृषिजन्य उप उत्पादनको सदुपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
३. कृषि तथा पशुपालन व्यबसायलाई प्रवर्द्धन गर्न स्थानीय स्तरमा तालीम प्राप्त प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।

प्रतिफल १.४ सँग सम्बन्धित (पर्यटन)

१. स्थानीय पर्यटकीय सम्पदा र स्थलहरुको पहिचान संरक्षण, सेवा तथा सुविधा, विकास र विस्तार गरी पर्यटन विकास र प्रर्वधन गरिनेछ ।
२. पर्यटकीय स्थलहरु सम्मको पहुँच बृद्धि र सहज बनाउन पैदल मार्ग र सडक विस्तारका साथै स्तरोन्नति गर्दै लगिनेछ ।
३. स्थानीय पर्यटक गन्तव्य, सेवा तथा सुविधाहरुको सामाजिक मिडिया मार्फत प्रचार प्रसार गरिनेछ ।
४. प्रर्यटन प्रवर्धनको लागि तराई तथा प्रमुख शहरका स्थानीय सरकारसँग मितेरी सम्बन्धको विकास र विस्तार गरिनेछ ।

प्रतिफल १.५ सँग सम्बन्धित (उद्योग तथा व्यापार विकास तथा प्रवर्धन)

१. उद्योग वाणिज्य संघ, गैसस, निजी, सहकारी, समुदाय बीचको साझेदारी तथा समन्वयमा स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित साना तथा लघु व्यवसाय विकास कार्यक्रम कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२. उद्यम तथा व्यवसाय विकासमा स्थानीय प्रमुख श्रोतको संभाव्यता अध्ययन, व्यवसाय सिर्जनमा तथा उद्यमशिलता विकास, प्रविधि हस्तान्तरण तथा बजारीकरणका लागि व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक परिचालन गरिनेछ ।
३. गाउँपालिकामा उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्धन तथा परामर्श सेवा संचालन गरिनेछ ।

प्रतिफल १.६ सँग सम्बन्धित (वैक तथा वित्तीय संस्था)

१. प्रत्येक घरपरिवारको एक सदस्यको वैंक खाता लोल्न प्रोत्साह गरी वैंकबाट भुक्तानी गर्ने व्यवस्था गरी सुशासन प्रवर्धन अभिबृद्धि गरिनेछ ।

असर २ (सामाजिक विकास) सँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यनीतिहरु

प्रतिफल २.१ (शैक्षिक विकास) संग सम्वन्धित

१. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धी गर्न निरन्तर अनुगमन तथा पृष्ठपोषण, शिक्षक विद्यार्थी नियमितता, आधुनिक शिक्षण प्रविधिको उपयोग, सफल सीकाईको अनुसरण, वालमैत्री तथा अपांगमैत्री पूर्वाधार, खानेपानी तथा सौचालयको व्यवस्थापन, शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाई विद्यालयहरूमा शिक्षकहरूको समतामूलक वितरण सुनिश्चित गरिनेछ ।
२. विद्यालय सेवा क्षेत्रको नक्शांकन गरि सोही आधारमा विद्यार्थी संख्या कम भएका विद्यालयहरुलाई गाभ्ने र यसरी विद्यालयहरु गाभ्दा विद्यमान पुर्वाधारलाई पुस्तकालय, अध्ययन केन्द्र, संग्राहलय जस्ता समाज उपयोगी कार्यमा उपयोग गर्ने कार्यलाई जोड दिइनेछ ।
३. स्थानीय आवश्यकता अनुसारको उपयोगि सीप हस्तान्तरण गर्न स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरि सबै विद्यालयमा कार्यान्वयनमा ल्याउने र कक्षाकोठा बाटै प्राविधिक सीप हस्तान्तरणका गर्न कक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
४. शिक्षा क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई थप व्यवस्थित र नियमन गर्ने तथा निजी र सार्वजनिक विद्यालयका शिक्षाको गुणस्तरको अन्तरलाई कम गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५. स्थानीय स्तरको प्राविधिक शिक्षालयको ज्ञान, सीप उपयोग विद्यालय शिक्षासंग जोड्ने नीति लिइनेछ ।

प्रतिफल २.२ (आधारभूत स्वास्थ्य) सँग सम्वन्धित

१. स्वास्थ्य सेवामा पहुँच वृद्धिगर्न थप स्वास्थ्य पूर्वाधारको स्थापना, जनसक्ति तथा उपकरणको व्यवस्थापन, घुम्ति शिविर सञ्चालन र नियमित तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धतालाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
२. सानो तथा गुणस्तरीय परिवारलाई प्रवर्द्धन गर्न जनसङ्ख्या, प्रजनन स्वास्थ्य र शिशु तथा बाल स्वास्थ्यसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।
३. दक्ष स्वास्थ्य जनशक्ति योजना, उत्पादन, प्राप्ति, विकास तथा उपयोग गरिनेछ ।

प्रतिफल २.३ (खानेपानी तथा सरसफाई) संग सम्वन्धित

१. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छतासम्बन्धी नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरिनेछ ।
२. खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको दीगोपनाका लागि मर्मत संम्भारकोष व्यवस्थ सहित उपभोक्ता समितिको भूमिकालाई कृयाशिल गराई अपनत्व अभिवृद्धिका गरिनेछ ।
३. एक घर एक शौचालय र पिउनेपानीको व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याइ पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।

प्रतिफल २.४ (लक्षित वर्ग तथा समावेशीकरण) संग सम्वन्धित

१. महिला, आदिवासी जनजाति, दलित, अल्पसङ्ख्यक, विपन्न वर्गलाई सकारात्मक विभेद र अर्थपूर्ण सहभागिता तथा लक्षित कार्यक्रमहरु गरिनेछ ।

२. सामाजिक कुप्रथाका रुपमा रहेका छुवाछुत तथा छुइप्रथालाई उन्मुलन गरि सुसभ्य समाज स्थापनालाई सबै सरोकारवालाको साझा प्रयासबाट अभियानका रुपमा अगाडी बढाइनेछ ।

३. विपन्न तथा लक्षित वर्गको लागि संस्थागत संरचना र क्षमता विकास गरि महिला, दलित, वालवालिका, जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिका आवश्यक अवसर र सुविधाको सुनिश्चिचता गरिनेछ ।

४. बालमैत्री गाउँपालिकाको रुपमा स्थापित गर्न सबै क्षेत्रमा बाल सहभागिताको सुनिश्निचितता, बालमैत्री पूर्वाधार निर्माण र बाल कल्याणकारी कोष स्थापना गरि बालमैत्री गाउँपालिका घोषणालाई सुनिश्चत गरिनेछ ।

प्रतिफल २.५ (युवा तथा खेदकुद) संग सम्वन्धित

खेलमैदान निर्माण तथा स्तरोन्नती, प्रशिक्षण र प्रतियोगिता मार्फत खेलकुद माध्यमबाट स्वस्थ र अनुसाशित युवा अभियानलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यन्वयन गरिनेछ ।

१. स्थानीयता अनुकुलको रोजगारीका अवसर सृजना गर्न युवा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई क्षमता विकास सहित स्वरोजगार र व्यवसायिक युवा प्रोत्साहन गरिनेछ ।

प्रतिफल २.६ (कला, सँस्कृति तथा भाषा) संग सम्वन्धित

१. धार्मिक पुरात्तात्विक सम्पदा पहिचान गरि संरक्षण, प्रर्वद्धन र प्रचार प्रसार गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

२. स्थानीय मौलिक स्थानीय कला, संस्कृति, सम्पदा संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न कला केन्द्र र संग्राहलय स्थापनालाई प्रदेश तथा संघीय निकायसँगको सहकार्यमा सुनिश्चित गरिनेछ।

असर ३ : पूर्वाधार विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यनीतिहरु

प्रतिफल ३.१ (सडक तथा यातायात) सँग सम्बन्धित

१. सडक तथा सहयोगी पूवार्धार निर्माण गर्दा उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण, संचालन तथा मर्मत संभार गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।

२. सडक तथा सहयोगी पूर्वाधार निर्माण तथा संचालनमा उपभोक्ता तथा समुदायको बढी भन्दा बढी सहभागिता जुटाइनेछ ।

३. सडक तथा सहयोगी पूर्वाधार निर्माण गर्दा पछाडि परेको वडा, वस्ती र समुदाय, स्थानीय श्रोत साधन तथा सामग्रीको बढी उपयोग हुने, वातावरण संरक्षण र विपद उत्थानशिल तथा स्थानीय

समुदायको अधिक सहभागिता हुने आयोजना तथा कार्यक्रमलाई प्राथिमकता दिई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

४. पूर्वाधार विकास कार्यको गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यको नेतृत्वमा राजनीतिक दल तथा नागरिक समाज समेतको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन तथा पृष्ठपोषणको व्यवस्था गरिनेछ ।

५. पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत संभार आयोजनामा कम्तीमा २० प्रतिशत जनसहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

६. सडक अधिकार क्षेत्र हुने अतिक्रमण हटाई सडक अधिकार क्षेत्रको सुरक्षा गरिनेछ ।

७. निर्माण कार्यको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न प्राविधिक परीक्षण, प्रगतिको आवधिक समीक्षा तथा संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रतिफल ३.२ (आवास तथा भवन) सँग सम्बन्धित

१. सार्वजनिक तथा नीजि भवन निर्माण गर्दा नक्शा पास गर्ने नीति लिइनेछ ।

२. सार्वजनिक तथा नीजि भवनलाई भूकम्प प्रतिरोधी, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, अपाङ्गता भएका व्यक्तिमैत्री र ज्येष्ठ नागरिकमैत्री बनाउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३. सार्वजनिक तथा नीजि भवनलाई परामपरागत शिल्प र सँस्कति मैत्री बनाउन सचेतना जगाउने तथा प्रोत्साहन गरिनेछ ।

४. राष्ट्रिय मापदण्ड तथा स्थानीय परिवेश अनुसार भवन निर्माण संहिता तथा मापदण्ड तयारी गरी लागू गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

५. आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडि परेका तथा पारिएका वर्ग, जाती तथा समुदाय पहिचान गरी प्राथमिकताका आधारमा जनता आवास कार्यक्रम सुरक्षित आवासको व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रतिफल ३.३ (विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा) सँग सम्बन्धित

१. विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जासम्बन्धी आयोजना निर्माण तथा मर्मत संभार गर्दा उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।

२. उपभोक्ता समिति गठन गर्दा समावेशीताको सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ ।

३. आयोजना निर्माण, संचालन तथा मर्मत संभारमा कम्तीमा २० प्रतिशत सहभागिता सुनिश्चित हुने व्यवस्था गरिनेछ ।

४. आयोजना निर्माण स्थलमा सूचनापाटीको व्यवस्था, सार्वजनिक सुनुवाई तथा सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गरिनेछ ।

प्रतिफल ३.४ (सूचना र संचार तथा प्रविधि) सँग सम्बन्धित

१. गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, नागरिक समाजलाई सूचना प्रविधीबारे क्षमता अभिबृद्धी गर्ने नीति लिइनेछ।
२. गाउँपालिकाबाट प्रवाहित गर्ने सेवा सुविधालाई सूचना तथा संचार प्रविधिमा आधारित गरिनेछ।
३. गाउँपालिकाबाट सम्पादन भएका कार्यहरु, सफल तथा नमूना कार्य, उपलब्धी तथा नतिजालाई अभिलेख गरी सार्वजनिक गर्न स्थानीय बुलेटिन प्रकाशन र प्रसारणको व्यवस्था गरिनेछ।
४. राष्ट्रिय तथा जिल्लास्तरमा रहेका विद्युतीय तथा छापा संचार माध्यमसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।
५. रिपिटर टावर, ल्याण्डलाइन टेलिफोन, इन्टरनेट सुविधा विस्तार गर्न नेपाल टेलिकम लगायत सेवा प्रदायकसँग समन्वय तथा पैरवी गरिनेछ।

असर ४ : वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन सँग सम्बन्धित

प्रतिफल ४.१ (वन तथा जैविक विविधता) संग सम्वन्धित

- उच्च मूल्यका जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको संरक्षण, संवर्द्धन, खेती विस्तार एवम् निर्यातका लागि बजार प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- जंगलमा ढलेका काष्ठ पैदावारको उपयोग गरि स्रोत परिचालन गर्ने नीति लिईनेछ।
- अधिकतम स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित, कम खर्चिलो, स्थानीय जनसहभागिताबाट सम्पन्न गर्न सकिने प्रविधि, वायो इन्जिनियरिङ्ग, जैविक घेरावार, सडक किनारामा बृक्षरोपन गरिनेछ।
- गुगलअर्थ, भौगोलिक सूचना प्रणाली र जोखिम नक्सा तथा भूक्षय, पहिरो विश्लेषणजस्ता विधिहरूको प्रयोग गरी प्रकोप नियन्त्रण कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

प्रतिफल ४.२ सँग (भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन) सँग सम्बन्धित

१. अधिकतम स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित, कम खर्चिलो, स्थानीय जनसहभागिताबाट सम्पन्न गर्न सकिने प्रविधि, वायो इन्जिनियरिङ्ग, जैविक घेरावार, सडक किनारामा बृक्षारोपण गरिनेछ।
२. गुगलअर्थ, भौगोलिक सूचना प्रणाली र जोखिम नक्सा तथा भूक्षय, पहिरो विश्लेषणजस्ता विधिहरूको प्रयोग गरी प्रकोप नियन्त्रण कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

प्रतिफल ४.३ (वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन) संग सम्वन्धित

१. वातावरणीय चेतना, वातावरण मैत्री संरचना निमार्ण, एक घर एक वगैचा र सावधानी जगाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२. स्थानीय जलवायु अनुकुलन कार्ययोजना तर्जुमा गरी जलवायु परिवर्तन अनुकुलतामा समुदायलाई परिचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

३. वातावरण र जलवायु परिवर्तनका क्रियाकलापमा दातृ निकाय, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय निकाय, सामुदायिक संस्था एवम् अन्य निकायहरूबीच समन्वय र साझेदारी गरिनेछ ।

प्रतिफल ४.४ (विपद व्यवस्थापन) संग सम्वन्धित

१. सुरक्षित आवास, दिगो पूर्वाधार विकास र वातावरण संरक्षण तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण गरिनेछ ।

२. सम्पुर्ण विषयगत योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन गर्दा विपद जोखिम न्युनिकरण तथा जलबायु अनुकुलनलाई एकिकृत गरिनेछ ।

३. समुदायमा आधारीत विपद जोखिम न्युनिकरण, विपद व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरि समुदायलाई परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

४. विपद जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न समुदायस्तरमा स्वयम सेवकहरुलाई परिचालन गर्न तालिम तथा विपद कोष स्थापना गरिनेछ ।

असर ५ : संस्थागत विकास र सेवा प्रवाहसँग सम्बन्धित

प्रतिफल ५.१ (स्थानीय कानून, नीति तर्जुमा र पालना अभिबृद्धी) सँग सम्बन्धित

१. संघीय शासन व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार क्षेत्रका विषयहरुमा कानून तथा नीति तर्जुमा गरिनेछ ।

२. संवैधानिक व्यवस्था र कानूनी व्यवस्था अनुसार स्थानीय कानून तथा नीति तर्जुमा गर्न विधायन समिति गठन गरी क्रियाशिल बनाइनेछ ।

३. गाउँपालिकाको नागरिकप्रतिको जवाफदेहिता अभिबृद्धी तथा तर्जुमा गरिएका स्थानीय कानून तथा नीतिको पालानाको लागि सार्वजनिक सुनवाई, सार्वजनिक परीक्षण, सहभागितामूलक अनुगमन, सामाजिक परीक्षण, सेवाग्राहीको अभिमत सर्वेक्षण, क्षतिपूर्तीसहितको वडापत्र जस्ता औजारको अभ्यासमा बृद्धि गरिनेछ ।

४. सेवाग्राही तथा जनसमुदायबाट आएका गुनासाहरुको सम्बोधन तथा पृष्ठपोषणको व्यवस्था गरिनेछ ।

५. गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई सहज र छिटोछरितो बनाउन सुचना डेक्स तथा सूचना प्रविधिमैत्री प्रणालीको प्रयोगमा बृद्धि गरिनेछ ।

प्रतिफल ५.२ (संस्थागत क्षमता तथा मानव संशाधन विकास) सँग संबन्धित

६. गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको विद्यमान संगठनात्मक क्षमताको अध्ययन गरी सो अनुसार संस्थागत क्षमता अभिबृद्धि गरिनेछ ।

७. गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी संगठन संरचना तथा कार्यवोझ विश्लेषण गरी कर्मचारी दरबन्दी र कार्यविवरण तयार गरिनेछ ।

८. तालिम, अध्ययन तथा अवलोकन, अन्तरक्रिया तथा कार्यशालाको माध्यमबाट गाउँपालिका, सेवा प्रदायक र सेवाग्राहीको क्षमता अभिबृद्धि गरिनेछ ।

९. वडास्तरमा सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी तथा सूचना प्रविधिमैत्री बनाउन वडा कार्यालयहरुमा इमेल, इन्टरनेट लगायत सफ्टवयर प्रणालीको स्थापना तथा संचालन गरिनेछ ।

१०. जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा नागरिक समाज संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धिलागि संघीय तथा प्रदेश सरकार र विकास साझेदार निकायसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

११. कार्यसम्पादन सूचक तयार गरी कर्मचारी, उपभोक्ता समिति, समुदायमा आधारित संस्थाहरुसँग कार्यसम्पादन करार गरी पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रतिफल ५.३ (आन्तरिक तथा वाह्य श्रोत परिचालन) सँग सम्बन्धित

१. गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोतको दायरालाई फराकिलो बनाउन राजस्व संभाव्यता अध्ययन तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२. स्थानीय राजस्व अभिबृद्ध गर्न गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, राजस्व ऐनमा आधारित भई एकीकृत सम्पत्ती कर लगायत स्थानीय राजस्वका एकल अधिकारका क्षेत्रहरुको व्यवस्थापन कार्यविधि तयार तथा स्वीकृत गरी राजस्व संकलनको व्यवस्था गरिनेछ ।

१२. गाउँपालिकामा स्थानीय साना तथा मझौला, उद्योग, स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरी व्यवसायीहरुलाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।

१३. गाउँपालिकाको विकास प्रक्रियामा विकास साझेदार संस्था, सहकारी र गैससका गतिविधिलाई वढवा दिइनेछ ।

१४. सार्वजनिक नीजि साझेदारीको अवधारणा अनुसार सेवा प्रवाह, पूर्वाधार विकास र रोजगारी सिर्जनमामा नीजि क्षेत्रको लगानिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१५. संघीय तथा प्रदेश सरकार र स्थानीय सरोकारवालाहरुसँग समन्वय, सहकार्य एवं साझेदारी अभिबृद्धी राजस्व तथा स्रोत परिचालन गरिनेछ ।

प्रतिफल ५.४ सँग (नतिजामूलक तथा प्रभावकारी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन) सम्बन्धित

१. सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी गाउँ वस्तुगत विवरणलाई आवधिक रुपमा अद्यावधिक गरी योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियामा उपयोग गरिनेछ ।

२. गाउँपालिकाको सहभागितामूलक योजना तर्जुमा, निर्णय र अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रक्रियामा लक्षित वर्ग तथा समुदायलाई संलग्न गाउँपालिकाको समुदाय प्रतिको जवाफदेहिता अभिबृद्धी गरिनेछ ।

३. नतिजामूलक योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि संस्थागत संयन्त्र तथा संरचना तयार गरी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा समीक्षा र प्रतिवेदनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ । लाई योजना तजुमा दिगो र दरिलो वनाउन समयन्त्र वनाइने छ ।

४. उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने कर्मचारी, उपभोक्ता समिति तथा नागरिक समाज संस्थालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

परिच्छेद : ५
कार्यक्रम तथा योजना र अनुमानित नतिजा

५.१ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

आवधिक योजना नतिजा तालिका अनुसार तर्जुमा गरिएको कार्यान्वयन तथा लगानी योजनामा गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोत तथा राजस्व बाँडबाँडको रकम, अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, गैसस तथा समुदायमा आधारित सस्था र समुदाय एवं नीजि क्षेत्र, प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारको लगानी समेत प्रक्षेपण गरी योजनाको लागि उपलब्ध अनुमानित स्रोतमा समावेश गरिएको छ । योजनाको लागि संभाव्य श्रोत तथा सो को प्रक्षेपण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका-१३ : प्रक्षेपण गरिएको आवधिक बार्षिक बजेट

क्र.सं.	शिर्षक	(आधार वर्ष) आ व २०७९/८०	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८०/८१	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८१/८२	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८३/८४	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८४/८५
१	आय	५९६,६१२,०००	६५६,२७३,२००	७२१,९००,५२०	७९४,०९०,५७२	८७३,४९९,६२९	९६०,८४९,५९२
२	राजश्व	१२५,६९३,०००	१३८,२६२,३००	१५२,०८८,५३०	१६७,२९७,३८३	१८४,०२७,१२१	२०२,४२९,८३३
३	राजश्व राजश्व	४,५००,०००	४,९५०,०००	५,४४५,०००	५,९८९,५००	६,५८८,४५०	७,२४७,२९५
४	राजश्व बाँडफाँडवाट प्राप्त रकम	१०६,६१७,०००	११७,२७८,७००	१२९,००६,५७०	१४१,९०७,२२७	१५६,०९७,९५०	१७१,७०७,७४५
५	सघवाट प्राप्त हुने मूल्य अभिवृद्धि कर	१०३,३६१,०००	११३,६९७,१००	१२५,०६६,८१०	१३७,५७३,४९१	१५१,३३०,८४०	१६६,४६३,९२४
६	प्रदेशवाट प्राप्त हुने सवारी कर	३,२५६,०००	३,५८१,६००	३,९३९,७६०	४,३३३,७३६	४,७६७,११०	५,२४३,८२१
७	अन्य आय	१४,५७६,०००	१६,०३३,६००	१७,६३६,९६०	१९,४००,६५६	२१,३४०,७२२	२३,४७४,७९४
८	गतवर्षको नगद मौज्दात	१४,५७६,०००	१६,०३३,६००	१७,६३६,९६०	१९,४००,६५६	२१,३४०,७२२	२३,४७४,७९४
९	अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण	४५९,६००,०००	५०५,५६०,०००	५५६,११६,०००	६११,७२७,६००	६७२,९००,३६०	७४०,१९०,३९६
१०	नेपाल सरकारवाट प्राप्त		-	-	-		
११	क सघीय सरकारवाट हस्तान्तरण कार्यक्रम	३३७,२००,०००	३७०,९२०,०००	४०८,०१२,०००	४४८,८१३,२००	४९३,६९४,५२०	५४३,०६३,९७२

क्र.सं.	शिर्षक	(आधार वर्ष) आ व २०७९/८०	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८०/८१	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८१/८२	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८३/८४	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८४/८५
	सशर्त अनुदान						
१२	सशर्त अनुदान चालु	२४७,५००,०००	२७२,२५०,०००	२९९,४७५,०००	३२९,४२२,५००	३६२,३६४,७५०	३९८,६०१,२२५
१३	सशर्त अनुदान पुँजीगत	९१,५००,०००	१००,६५०,०००	११०,७१५,०००	१२१,७८६,५००	१३३,९६५,१५०	१४७,३६१,६६५
१४	ख वित्तिय समानीकरण अनुदान	१०३,४००,०००	११३,७४०,०००	१२५,११४,०००	१३७,६२५,४००	१५१,३८७,९४०	१६६,५२६,७३४
१५	अ न्यूनतम अनुदान	३२,५००,०००	३५,७५०,०००	३९,३२५,०००	४३,२५७,५००	४७,५८३,२५०	५२,३४१,५७५
१६	आ सूत्रमा आधारित अनुदान	६६,१००,०००	७२,७१०,०००	७९,९८१,०००	८७,९७९,१००	९६,७७७,०१०	१०६,४५४,७११
१७	इ कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान	४,८००,०००	५,२८०,०००	५,८०८,०००	६,३८८,८००	७,०२७,६८०	७,७३०,४४८
१८	ग विशेष अनुदान पुँजीगत	१३,०००,०००	१४,३००,०००	१५,७३०,०००	१७,३०३,०००	१९,०३३,३००	२०,९३६,६३०
१९	घ समपुरक अनुदान पुँजीगत	६,०००,०००	६,६००,०००	७,२६०,०००	७,९८६,०००	८,७८४,६००	९,६६३,०६०
२०	प्रदेशवाट प्राप्त रकम	११,३१९,०००	१२,४५०,९००	१३,६९५,९९०	१५,०६५,५८९	१६,५७२,१४८	१८,२२९,३६३
२१	क वित्तिय समानीकरण अनुदान	७,०९०,०००	७,७९९,०००	८,५७८,९००	९,४३६,७९०	१०,३८०,४६९	११,४१८,५१६
२२	ख प्रदेश सरकारवाट हस्तान्तरित सशर्त कार्यक्रम	-	-	-	-	०	
२३	ग समपुरक अनुदान	१,७२९,०००	१,९०१,९००	२,०९२,०९०	२,३०१,२९९	२,५३१,४२९	२,७८४,५७२
२४	घ विशेष अनुदान	२,५००,०००	२,७५०,०००	३,०२५,०००	३,३२७,५००	३,६६०,२५०	४,०२६,२७५

तालिका-१४: नतिजा प्राप्तीका लागी तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा योजना

रणनितीक योजना तथा आयोजना	ईकाइ	आधार वर्ष (०७५।०७६)	लक्ष (०७९।०८०)	आवधिक योजनको अन्त्य सम्मको लक्ष्य २०८४।८५)	अनुमानित लागत (०७९।०८०)	अनुमानित लागत आ.व.(०८४।८५)	स्थलगत विवरण
आर्थिक विकास							
कृषि तर्फ							
खाद्यान्न वाली, वीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन आयोजना	हे	१०००	१८००	२०००	१ करोड	१.५ करोड	जोरायली वासमती धान व्लक वडा नं. ३ र ४, मकै पकेट सवै वडामा
व्यवसायिक तरकारी खेती	हे	१०	२५	३०	१ करोड	१.५ करोड	वडा नं. १ देखि ६ सम्म मा मौसमि तथा वेमौसमी तरकारी खेती पकेट निर्माण
आलु उत्पादकत्व अभिवृद्धि	हे	३०	७०	८०	५० लाख	८० लाख	सवै वडामा
अदुवा उत्पादकत्व अभिवृद्धि	हे	१०	१८	२५	५० लाख	८० लाख	वडा नं. ४, ५ र ६ मा
फलफ्ल विकास आयोजना	हे	१८	३०	४०	५० लाख	८० लाख	वडा नं. ४,५,६ मा सुन्तला र ३, ४, ५ मा हिउँदे फलफुल
विपन्न समुदायमा पोषण सुधार कार्यक्रम (उन्नत तरकारी किट वितरण)	संख्या	२०००	३०००	५०००	१० लाख	१५ लाख	सवै वडामा

मसला वाली विकास कार्यक्रम	हे	१	१०	२०	६ लाख	१० लाख	वडा नं. ३ र ४
भकारो सुधार कार्यक्रम	संख्या	३००	२०००	३०००	१५ लाख	२५ लाख	प्रत्येक वडामा
युवा लक्षित च्याउ खेती कार्यक्रम	संख्या	१०	१०००	३०००	१५ लाख	२५ लाख	सबै वडामा
प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	संख्या	१०	१००	३००	३० लाख	४८ लाख	प्रति वार्य न्युनतम १० पोखरी
व्यवसायिक मह उत्पादन	मे ट	०.५	१०	२०	३ लाख	५ लाख	वडा नं. ६ मा
पशुपालन तर्फ							
१ वडा १ पशु सेवा प्राविधिक	संख्या	३	६	६	१५ लाख	२५ लाख	प्रत्येक वडामा १ जना
भैंसिपालन पकेट क्षेत्र	संख्या	२	१२	१८	३६ लाख	६० लाख	प्रत्येक वडामा २ वटा
जर्सी गाइ पकेट क्षेत्र	संख्या	१	५	१२	३० लाख	५० लाख	सबै वडामा १
बोयर बाखा स्रोत केन्द्र बिस्तार	संख्या	२	१२	१८	३६ लाख	६० लाख	प्रत्येक वडामा २
कुखुरा पालन फर्म संचालन	संख्या	१	१८	२४	१ करोड	१.५ करोड	प्रत्येक वडामा ३, डियोल प्रपोज
डिपिङ ट्याङ्की निर्माण	संख्या	०	१८	२४	३६ लाख	६० लाख	प्रत्येक वडामा ३
डेरी व्यवसाय संचालन अनुदान	संख्या	२	१२	१८	२४ लाख	४० लाख	प्रत्येक वडामा २
मासु पसल संचालन अनुदान	संख्या	५	३०	५०	१५ लाख	२५ लाख	प्रत्येक वडामा ५
घाँस खेती स्रोत केन्द्र स्थापना	संख्या	०	१२	१८	१८ लाख	३० लाख	प्रत्येक वडामा २
पशु संकलन केन्द्र	संख्या	०	६	६	२४ लाख	३० लाख	प्रत्येक वडामा १

कृतिम गर्भाधान कार्यक्रम	पशु संख्या	०	३००	१०००	१० हजार	१ लाख	प्रत्येक वडामा
पशु स्वास्थ्य शिविर	संख्या	४	२०	२५	२० लाख	३० लाख	प्रत्येक वडामा
माछापोखरी निर्माण अनुदान	संख्या	०	२०	३०	४० लाख	६५ लाख	प्रत्येक वडामा
वडा पशु सेवा शाखा संचालन	संख्या	०	६	६	३० लाख	५० लाख	प्रत्येक वडामा
बंगुर पालन	संख्या	०	४	१०	८ लाख	१४ लाख	१ र २ वडामा
युवा स्वरोजगार पशुपंक्षिपालन फर्म	संख्या	०	१८	३०	५४ लाख	८५ लाख	प्रत्येक वडामा
सामुदायिक एग्रोभेट संचालन अनुदान	संख्या	०	१२	२५	२४ लाख	४० लाख	प्रत्येक वडामा
सामाजिक विकास							
शिक्षा तर्फ							
विद्यालयहरुमा विद्युतिय सेवा	ओटा	१०	५०	५०	२ करोड	३ करोड	जो.गा.पा. ६ वटै समेट्ने गरी
विद्यालयमा सुचना प्रविधि विस्तार	संख्या	११	५०	५०	२ करोड	३ करोड	जो.गा.पा. ६ वटै समेट्ने गरी
उच्च शिक्षा अनुदान तथा दरबन्दी	संख्या	०	२	४	३ करोड	४.५ करोड	अनुमति प्राप्त क्याम्पसको स्थायित्व हुने गरी
विद्यालयमा छात्र छात्रा का लागी व्यवस्थित शौचालय	संख्या	५३	८	३०	६० लाख	९५ लाख	जो.गा.पा. ६ वटै समेट्ने गरी
विद्यालयहरुमा शुद्ध र सफा खानेपानी धारा	संख्या	५१	८	५०	५० लाख	८० लाख	बालमैत्री धारा सहित

विद्यालय घेरवार तथा वाल उद्यान निर्माण	वटा	३	२५	५०	१.५ करोड	२.५ करोड	पर्खाल निर्माण, वाल उद्यान निर्माण
विद्यालयहरुमा खेलमैदान	वटा	४४	५५	६०	१ करोड	१.५ करोड	व्यवस्थित खेल मैदान निर्माण
बालमैत्री कक्षा व्यवस्थापन	वटा	२५	४०	५०	१.५ करोड	२.५ करोड	
बालविकास कक्षा व्यवस्थापन	वटा	८	२५	४०	१ करोड	१.५ करोड	
खेल शिक्षक व्यवस्थापन	वटा	०	१२	२०	५० लाख	८० लाख	
कम्प्युटर शिक्षक व्यवस्थापन	वटा	०	२४	३०	६० लाख	९५ लाख	
शिक्षक दरबन्दी, अनुदान	जना	१९	२५	३०	२.५ करोड	४ करोड	
नमुना विद्यालय	संख्या	१	७	१२	३ करोड	४.५ करोड	वालमैत्री, वातावरण मैत्री, पुर्वाधार सहितको
शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि विभिन्न कार्यक्रम	स्थान	४	२०	३०	१.५० करोड	२.५ करोड	
सुविधा सम्पन्न विद्यालय भवन निर्माण	संख्या	४	२५	४०	१५ करोड	२४ करोड	
स्वास्थ्य तर्फ							
ल्याव स्थापना तथा व्यवस्थापन	संख्या	१	६	१०	६० लाख	९५ लाख	
वर्थिंग सेन्टर स्थापना तथा व्यवस्थापन	संख्या	७	९	१५	५० लाख	८० लाख	
सामुदायिक स्वास्थ इकाइ भवनन, खा पा तथा शौचालय व्यवस्थापन	संख्या	६	६	१०	२ करोड	३ करोड	

स्याास्थ संस्थामा उपकरण तथा विद्युतिय हाजिर	संख्या	०	१२	२०	२० लाख	३० लाख	
गाउँघर क्लिनिक तथा खोप सेवा विस्तार	संख्या	१२	२४	३०	३ करोड	५ करोड	भवन तथा अन्य पुर्वाधार
स्वास्थकर्मी क्षमता विकास	संख्या				२५ लाख	४० लाख	SBA, Implant, MA
महिला स्वास्थ स्वयंसेविका क्षमता विकास तथा प्रोत्साहन	संख्या	७९	७९	१००	३०लाख	५० लाख	
वालमृत्यु दर मातृमृत्यु दर घटाउन विषेश कार्यक्रम	संख्या	०	१	५	२० लाख	३० लाख	
वालविवाह न्युनिकरण कार्यक्रम				५	२० लाख	३० लाख	
No Home Delivary स्वास्थ्य संस्थामा अनिवार्य सुत्केरी कार्यक्रम					२० लाख	३० लाख	
स्वास्थ स्स्थामा भौतिक पुर्वाधार					५० लाख	८० लाख	फर्निचर र अन्य सामग्री
खानेपानी तथा सुसफाई							
पुर्ण सरसफाई कार्यक्रम				सम्पूर्ण गापाभरी	५०लाख	८० लाख	सवै वडामा
वृहत खानेपानी आयोजना	संख्या	०	२	६	१ करोड	१.५ करोड	सम्भाव्यता अध्ययन पश्चात क्षेत्र छनौट गरिने
पानी शुद्धिकरण					५० लाख	८० लाख	सवै वडामा

(फिल्टर निर्माण तथा वितरण)							
खानेपानी मुहान संरक्षण	संख्या	०	१०	१८	५० लाख	८० लाख	आवश्यक ठाउँमा
सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा							
हिंसा पिडित महिला पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना	संख्या	०	१	२	२० लाख	३० लाख	
वाल विवाह तथा वहुविवाह न्युनिकरण कार्यक्रम	संख्या	०	१	५	७० लाख	१ करोड	आश्यकता अनुसार गापा का सवै वडामा, निरन्तर
छाउगोठ प्रथा न्युनिकरण कार्यक्रम	संख्या	०	१	५	५० लाख	८० लाख	विशेष गरि वडा नं. २ मा र आवश्यकता अनुसार सवै वडामा
वाल क्लव, वाल संजाल, महिला समुह तथा संजाल, आदिवासी जनजाती संजाल, दलित संजाल, अपांग संजाल लगायतका लक्षित समुदायका संजाल हरुको क्षमता विकास कार्यक्रम	संख्या		१	१०	५० लाख	८० लाख	सवै वडा तथा गापा स्तरिय
हिंसापिडित महिला, जेष्ठ नागरिक, वालवालिका र अपांग कोष स्थापना	संख्या	०	१- १	१	६० लाख	९५ लाख	कार्यविधी वनाएर कोष परिचालन गरिने
विपन्न लक्षित समुदायका लागी जिवन उपयोगी शिप र आयआर्जन कार्यक्रम	संख्या	०	१	१०	१ करोड २५ लाख	२ करोड	महिला, वालवालिका, दलित, अपांग, किशोरकिशोरी, आदिवासी जनजाती सवैका लागी
वालकेन्द्रित विपद जोखिम	संख्या	१	१	६	५० लाख	८० लाख	

न्युनिकरण							
कला तथा संस्कृती							
स्थानीय कला, संस्कृति, भाषा र सहित्य संरक्षण प्रवन्धन कार्यक्रम	संख्या	०	१	६	१ करोड	१.५ करोड	सस्थाीय कला साहित्य भाषा संस्कृति तथा मेला जात्रा एवं धार्मिक स्थालहरुको संरक्षण र प्रवर्धन
पुरातात्विक महत्वका धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थल संरक्षण तथा प्रवन्धन	संख्या			६	१ करोड	१.५ करोड	गापा भरिका पुरातात्विक महत्वका धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थल सवै
युवा तथा खेलकुद							
युवा स्वरोजगार तथा युवा परिचालन कार्यक्रम	युवा संख्या	०	५००	१०००	१ करोड	१.५ करोड	कार्यविधी तथा मापदण्ड वनाई लागु गरिने
कवर्ड हल निर्माण	संख्या	०	१	२	५० लाख	८० लाख	जोरायल
युवा स्वयं सेवक परिचालन	संख्या	०	१००	५००	१० लाख	१५ लाख	आवश्यकता अनुसार शिक्षित वेरोजगार युवालाई विभिन्न क्षेत्रमा परिचालन गरिने
पुर्वाधार विकास							
सहक यातायात							
कालोपत्रे सडक निर्माण	कि.मि.	४०	७०	१००	२४ करोड	३८ करोड	वुडर जोरायल
नया सडक ट्र्याक निर्माण	कि.मि.	१२०	३००	५००	१० करोड	१५ करोड	चुचुण्ढुंगा निरौली , वरम खैगाड, नक्कु जोरायल, रावल गाउँ खैर खोला, सेलागड खर्क, सेला नौकुडा, कोला गडशेरा
ग्राभिल सडक	कि.मि.	३१	१००	२००	३५ करोड	५५ करोड	गोयली शेला,खसरे जोरायल, घण्टेश्वर

							जोरायल,चनकट्टे गडशेरा,सहजपुर जोरायल
सडक नाली निर्माण	कि.मी	८०	४५०	५००	१.५ करोड	२.५ करोड	मुख्य सडक र सहायक सडकहरु
दक्ष्य जनशक्ति निर्माण	जना	०	२०	५०	१ लाख	१.५ लाख	भुकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्नसक्ने दक्ष जनशक्ति निर्माण
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन							
वन वातावरण र विपद व्यवस्थापन							
वन जंगल संरक्षण	संख्या	१	५	१०	५० लाख	८० लाख	तेलेलेक, लामीताल,वाटुली ताल,नापानी लेक
नदि नियन्त्रण तथा तटवन्धन	संख्या		६	१२	१ करोड ५० लाख	२.५ करोड	वडा नं ३ र ४ को नदि तटिय क्षेत्र, वडा नं ६ को खसरे विपि नगर, वडा नं.१ को वडाखेल खार, तोली, गडेसाल, वडा नं. २ को कमला नदि, जगना पतडा, वडा नं. ५ को गडशेरी गाड
वृक्षा रोपण जराभरा जोरायल कार्यक्रम	संख्या			१२	१ करोड	१.५ करोड	सवै सडकको छेउछाउ, वाढी तथा पहिरोको जोखिमयुक्त क्षेत्र, खाली तथा सार्वजनिक जमिन सवै
विपद जोखिम न्युनिकरण कार्यक्रम				१२	१ करोड	१.५ करोड	विपद जोखिम नक्शांकन गरिएका क्षेत्रहरुमा

फोहरमैला व्यवस्थापन				६	१ करोड	१.५ करोड	सवै वडाका मुख्य वजार क्षेत्र, वजार केन्द्रहरु र सार्वजनिक स्थल
सुशासन तथा संस्थागत							
व्यवस्थित कार्यालय भवन निर्माण	संख्या	०	१	६	२ करोड ५० लाख	१ करोड	
संगठनात्मक संरचना अध्ययन तथा निर्धारण	पटक	०	१	१	१० लाख	१० लाख	
कर्मचारी क्षमता विकास	वार्षिक	१	१	१	५० लाख	५० लाख	
जवाफदेहिताका औजारहरुको प्रभावकारी प्रयोग	वार्षिक				२५ लाख	३० लाख	
सहभागितात्मक तथा नतिजामूलक योजना तर्जुमा	वार्षिक				२५ लाख	४० लाख	

स्रोत :जोरायल गाउँपालिका, बजेट २०७९/८०

परिच्छेद ६

योजना छनोट, प्राथमिकीकरणका तथा कार्यान्वयन योजना

६.१ योजना छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु

आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीमा समस्या तथा स्रोत पहिचान, र उक्त श्रोतहरुको परिचालन रणनीति तय गरे पश्चात् विभिन्न क्षेत्रका आवधिक योजनाहरुको सुची तयार गरियो र आवधिक योजना सूचीमा रहेका विषय क्षेत्रगत योजनाहरुलाई क्रमशः पहिलो, दोस्रो, तेश्रो, चौथो र पाँचौ वर्षमा कार्यान्वयन गर्न गोष्ठीवाट योजनाहरुको प्राथमिकीकरण गरियो ।

योजना तथा कार्यक्रम छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

- ❖ वडागत जनसंख्या
- ❖ दीर्घकालीन सोचलाई टेवा पुऱ्याउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ❖ वडाको क्षेत्रफल, भूवनोट र उपलब्ध पूर्वाधार
- ❖ गरिवीको अवस्था
- ❖ आयआर्जन तथा रोजगार बढाउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ❖ स्थानीय स्रोतसाधनको उपलब्धता
- ❖ स्थानीय सिप, श्रोत-साधनको अधिकतम उपयोग हुने खालका योजनालाई प्राथमिकीकरण
- ❖ जनसहभागिता
- ❖ अधिकतम वडाबासी (घर परिवार) लाभान्वित हुने खालका योजना
- ❖ कम जोखिमयुक्त योजनाहरु
- ❖ वातावरणलाई असर नपुऱ्याउने खालका योजनाहरु

६.२ विभिन्न क्षेत्रसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु

आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी वाट गठन गरिएका विभिन्न विषयगत समितिहरुको गहन छलफल र सम्बन्धित विषयगत शाखा कार्यालयहरुवाट कार्यक्रमहरु पहिचान गरीएको तिनको प्राथमिकीकरणलाई तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

६.३ योजनाहरुको प्राथमिकीकरण तथा कार्यान्वयन योजना (Implementation Plan)

तालिका-१५: जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु प्राथिमकीकरण सम्बन्धी विवरण

वडा नं. १ का योजना तथा कार्यक्रमहररु र प्राथमिकीकरण

क्र.सं.	जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौ
शिक्षा सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरु							
१	२ कोठे भवन निर्माण (२ वटा विद्यालयमा)	१					
२	भवन मर्मत (४ वटा विद्यालयमा)						
३	शौचालय निर्माण (२ वटा विद्यालयमा)						
४	खेल मैदान निर्माण (१ वटा विद्यालयमा)						
५	ICT व्यवस्थापन(२ वटा विद्यालयमा)						
६	पुस्तकालय निर्माण(२ वटा विद्यालयमा)						
७	विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण(२ वटा विद्यालयमा)						
८	खानेपानी आपूर्ति (२ विद्यालय २ वाल विकास केन्द्रमा)						
९	विद्युत विस्तार (विद्युत नपुगेका सबै विद्यालयमा)						
१०	फर्निचर व्यवस्थापन (आवश्यक विद्यालयमा)						
११	इन्टरनेट व्यवस्थापन (आवश्यक विद्यालयमा)						
१२	घेरवार(आवश्यक विद्यालयमा)						
१३	वडाका सबै विद्यालयहरुमा विद्युतीय सेवा कार्यक्रम						
१४	विद्यालयमा सुचना प्रविधि विस्तार योजना						
१५	शौचालय नभएका विद्यालयमा छात्र छात्रा का लागी व्यवस्थित शौचालय निर्माण						
१६	वालविकास शैक्षिक सामग्री वितरण						
	कृषि तथा पशुपंक्षी म्बन्धी कार्यक्रम तथा योजनाहरु						
१	वडाका युवाहरु लक्षित स्वरोजगार पशुपंक्षिपालन फर्म कार्यक्रम संचालन						

क.सं.	जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौ
२	वडामा एउटा सामुदायिक एग्रोभेट संचालन गर्न अनुदान						
३	वडामा व्यवसायिक बंगुर पालन गर्न २० जना अगुवा कृषकहरुलाई अनुदान वितरण						
४	१ नं. वडामा एउटा पशु संकलन केन्द्र निर्माण						
५	कृतिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन						
६	पशु स्वास्थ्य शिविर संचालन						
७	व्यवसायिक माछापालन प्रवर्द्धन गर्न माछापोखरी निर्माण अनुदान वितरण						
८	वडा पशु सेवा शाखा संचालन						
९	जर्सी गाइ पकेट क्षेत्र निर्धारण						
१०	वडाका विपन्न समुदायका २५ जना कृषकहरुलाई पोषण सुधार गर्न उन्नत तरकारी किट वितरण						
	स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम तथा योजनाहरु						
१	सामुदायिक स्वास्थ इकाइ भवन, खापा तथा शौचालय व्यवस्थापन						
२	स्थास्थ्य संस्थामा उपकरण तथा विद्युतीय हाजिर						
३	गाउँघर क्लिनिक तथा खोप सेवा विस्तार						
	खानेपानी सम्बन्धी योजनाहरु						
१	खानेपानी मुहान संरक्षण						
	महिला वालवालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक उत्थान सम्बन्धी कार्यक्रमहरु						
१	हिंसा पिडित महिला पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना						

क्र.सं.	जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौ
२	वाल विवाह तथा वहुविवाह न्युनिकरण कार्यक्रम						
३	वाल क्लव, वाल संजाल, महिला समुह तथा संजाल, आदिवासी जनजाती संजाल, दलित संजाल, अपांग संजाल लगायतका लक्षित समुदायका संजाल हरुको क्षमता विकास कार्यक्रम						
	धार्मिक तथा सांस्कृतकि सम्पदा संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रमहरु						
१	स्थानीय कला, संस्कृति, भाषा र सहित्य संरक्षण प्रवन्धन कार्यक्रम						
२	पुरातात्विक महत्वका धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थल संरक्षण तथा प्रवन्धन						
	युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी कार्यक्रमहरु						
१	युवा स्वरोजगार तथा युवा परिचालन कार्यक्रम						
	सडक तथा पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी योजनाहरु						
१	वडाका ग्राभेल भएका सडक कालोपत्रे निर्माण						
२	नया सडक ट्र्याक निर्माण						
३	ट्र्याक निर्माण गरीएका कच्ची सडकहरु ग्राभिल तथा स्तरोन्नति						
	वन, वातावरण तथा भूसंरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रमहरु						
१	तेलेलेक वन जंगल संरक्षण						
२	नदि नियन्त्रण तथा तटवन्धन						
३	वृक्षा रोपण जराभरा जोरायल कार्यक्रम						
	विपद् व्यवस्थापन जोखिम न्युनिकरण कार्यक्रम						
१	वडाका विपद जोखिमपूर्ण क्षेत्रहरुको पहिचान तथा विपद जोखिम न्युनिकरण कार्यक्रम संचालन						

वडा नं. २ का योजना तथा कार्यक्रमहरु

जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु		वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
शिक्षा							
१	बसेनी स्कूमा घेरावार						
२	कफलकट्टेश्वर मा.वि. खेलमैदान निर्माण						
३	नुवादेव आ.वि. केरावारी पुस्तकालय निर्माण						
४	मालिका आ.वि. को भौतिक पूर्वाधार सुधार र व्यवस्थापन						
५	कमला आ.वि.शैचालय निर्माण						
६	जनप्रिय आ.वि. को भौतिक पूर्वाधार सुधार						
७	रामपुर आ.वि. खेलमैदान निर्माण						
८	नवदुर्गा आ.वि.मेलखोला पुस्तकालय संचालन	२					
पर्यटन सम्बन्धी योजना							
१	छहरा झरना जाने सडक निर्माण तथा अन्य पूर्वाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	२					
२	छतिवन ताल संरक्षण कार्यक्रम						
३	रङगीन ताल संरक्षण योजना						
सिँचाई सम्बन्धी योजनाहरु							
१	राजीपुर सिँचाई योजना निर्माण	२					
२	कल्तडे सिँचाई योजना निर्माण						
३	उल्जे सिँचाई योजना निर्माण						
४	खसडे सिँचाई योजना निर्माण						
खानेपानी योजना							
१	बाँजीलेक खानेपानी निर्माण	२					
२	डोडरा खानेपानी निर्माण	२					
३	छहरा खानेपानी निर्माण	२					
वित्तीय तथा सहकारी सम्बन्धी योजना							
१	जोरायल सहकारीलाई अनुदान वितरण कार्यक्रम	२					

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
२	छहरा सहकारीलाई अनुदान वितरण कार्यक्रम	२					
३	विनय सहकारी व्यवस्थापन कार्यक्रम	२					
विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरु							
१	देउजाल खोला तटबन्ध निर्माण योजना	२					
२	वडा नं. २ मा हेलीप्याड निर्माण	२					
सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती सम्बन्धी योजना							
१	झरकडा सडक निर्माण	२					
२	धारापानीमा स्ल्याव निर्माण	२					
३	विच्छखोला-उल्जे-फल्टुडे सडक निर्माण	२					
४	बाँजीलेक फल्टुडे सडक निर्माण	२					
५	बुडा विच्छल सडक निर्माण	२					
६	विच्छल फल्टुडे सडक निर्माण	२					
७	चौड-मेलखोला सडक निर्माण	२					
८	मिलचौराह-डोडरी सडक निर्माण	२					
९	गल्लेक सडक निर्माण	२					
१०	धारापानी सडक निर्माण	२					
११	बाँजीलेक रिङरोड निर्माण	२					
पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धि योजनाहरु							
१	देउखोला पहिरो नियन्त्रण योजना	२					
२	जजना गाउँमा पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	२					
तरकारी तथा फलफुल सम्बन्धि							
१	बूडर बजार नजिक रहेको गाउँमा व्यवसायिक तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२					
२	पत्तरा गाउँमा व्यवसायिक खेती गर्न अगुवा कृषकलाई मल, विउ वितरण कार्यक्रम	२					

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
३	बसेनी गाउँमा तरकारी र फलफूल खेती संचालन गर्न कृषक तालिम र अनुदान कार्यक्रम संचालन	२					
स्वास्थ्य सम्बन्धि योजनाहरु							
१	बुडर स्वास्थ्यचौवाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाहरुको सुधार तथा व्यवस्थापनमा कार्यक्रम	२					
२	रिठा स्वास्थ्यइकाइको भवन निर्माण	२					
३	२ नं. वडामा रहेका स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु तालिम तथा प्रोत्साहन कार्यक्रम	२					
यूवा खेलकुद							
१	धारापानीमा खेलकुद मैदान निर्माण	२					
२	वडास्तरीय खेलकुद कार्यक्रम संचालन	२					
सामुदायिक भवन निर्माण							
१	दुर्गा आमा समूह भवन निर्माण	२					
२	बडीमालिका आमा समूह भवन निर्माण	२					
३	घणैलुमाडु मन्दिर तथा पार्क निर्माण	२					
४	धडाखेत पुजा गर्ने स्थानको निर्माण	२					
कल्भर्ट निर्माण							
१	धारापानीमा स्ल्याव निर्माण	२					
२	रुबसकाँडामा ढलनिकास योजना	२					
वन वातावरण सम्बन्धि							
१	बसेली क्षेत्रमा वृक्षारोपण कार्यक्रम	२					
२	डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी पूर्व तयारी र व्यवस्थापन	२					
फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना							
१	बुडर बजारमा फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन	२					
२	बुडर बजारमा सडक बत्ती जडान कार्यक्रम	२					
गोरेटो बाटो सम्बन्धी योजनाहरु							

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१	रिठादेखी देउजाल जाने गोरेटो बाटो निर्माण	२					
२	जजनादेखी धिमेडीगाउँसम्म सडक निर्माण	२					
	रुपसकाँडा विद्यालय जाने गोरेटो बाटो निर्माण	२					
आर्यघाट निर्माण सम्बन्धि योजना							
१	देउजाल मसानघाटमा टहरा निर्माण	२					
२	कमला नदी मसान घाटमा मलामी बस्ने टहरा निर्माण	२					
चौतरा निर्माण वा अन्य							
१	लिलासैनी मन्दिरमा चौतारा निर्माण	२					
२	छहरा झरना नजिक चौतारा निर्माण	२					
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम तथा योजनाहरु							
१	विष्णु पादुका मन्दिर निर्माण योजना	२					
२	गुम्वा निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	२					
३	डिलाशैनी मन्दिर निर्माण योजना	२					
४	घणौलु भाजु मन्दिर व्यवस्थापन योजना	२					
५	सिद्धबाबा मन्दिर निर्माण योजना	२					
६	मसानी मन्दिर निर्माण तथा व्यवस्थापन योजना बसेनी शिव मन्दिर निर्माण योजना	२					
७	पालशाक्य मन्दिर निर्माण	२					
८	मालिका मन्दिर निर्माण	२					
महिला बालबालिका दलित ज्येष्ठ नागरिक उत्थान कार्यक्रम तथा योजनाहरु							
१	वालविवाह न्यूनिकरण सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम	२					
२	महिलाहरुको शसक्तीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम	२					
३	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	२					
४	दलितहरु समुदायका २५ जनालाई रोजगारमूलक तालिम कार्यक्रम	२					

जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु		वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
विद्युत उर्जा तथा सोलार सम्बन्धी योजनाहरु							
१	वडामा प्रत्येक बस्ती र विद्युत विस्तार योजना	२					
२	सडक सोलार बत्ती व्यवस्थापन कार्यक्रम	२					
३	वडाका बजार एरीया, बजार एरीयमा ३ वटा हाइम्याक्स बत्ती जडान कार्यक्रम	२					
झोलुङ्गे पुल सम्बन्धी योजनाहरु							
१	देउजाल झोलुङ्गे पुल निर्माण	२					
२	उल्जे झोलुङ्गे पुल निर्माण	२					
सूचना तथा संचार सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरु							
१	घण्टेश्वर एफ. एम. व्यवस्थापन कार्यक्रम	२					
विशेष कार्यक्रम तथा योजनाहरु							
१	बुडर बजारमा बसपार्क निर्माण	२					
२	वडा कार्यालय भवन निर्माण	२					
३	बुडर कोल्ड च्याम्बर निर्माण	२					

वडा नं. ३ का योजना तथा कार्यक्रमहरु र प्राथमिकीकरण

जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु		वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
शिक्षा							
१	वडामा एउटा आवासीय विद्यालय निर्माण	३					
२	विद्यालयहरुको नतिजा विश्लेषण गरी शिक्षण सिकाईमा उत्कृष्ठ विद्यालय घोषणा गरी प्रोत्साहन प्रदान गर्ने कार्यक्रम	३					
३	वडामा एउटा नमूना विद्यालयको निर्माण	३					
पर्यटन सम्बन्धी							
१	वडामा रहेका संभाव्य पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान गर्ने कार्यक्रम	३					
२	पर्यटकीयस्थलहरुको प्रचारप्रसार	३					
३	ज्वालादेवी धार्मिक तथा पर्यटकीयस्थल निर्माण	३					
कृषि तथा पशुपंक्षि सम्बन्धि योजनाहरु							
१	कृषि संकलन केन्द्र निर्माण	३					
२	उत्पादनमा आधारित अनुदान वितरण कार्यक्रम संचालन	३					
३	पशु उपचार शिविर संचालन	३					
४	कृषि उपज तरकारीहरुको व्यवसायिक उत्पादन गर्न अगुवा कृषक छनोट र अनुदान वितरण	३					
५	आयात घटाई स्थानिय तरकारी र कृषिजन्य उत्पादनको प्रवर्द्धन गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन	३					
वित्तीय संस्था तथा सहकारी							
१	वडामा रहेका वित्तीय संस्थाहरुको अभिलेख संकलन	३					
२	सहकारी शिक्षा कार्यक्रम संचालन	३					
३	वडामा रहेका सहकारीहरु मार्फत लघुउद्यम कार्यक्रम संचालन	३					
विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना							

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१	वडा भित्रका विपद् जोखिमपूर्ण स्थानहरुको पहिचान	३					
२	वडाका विपद् वाट संकटापन्नबस्तीहरुको पहिचान	३					
३	वडामा खलाक्षेत्र/चौर निर्माण	३					
४	विपद्जन्य घटनाहरुवाट प्रभावितहरुका लागि पुर्नस्थापना कार्यक्रम निर्माण	३					
सिचाई योजना							
१	न्वार सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
२	कुमल्तडा सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
३	अगेरा सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
४	सिलिगा सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
५	कफलानि सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
६	चनकट्टे सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
७	केटिली सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
८	देउखेत सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
९	निमनी सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१०	मसिना ठेउखेत सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
११	टाटर कुजेटी सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१२	नौभरा सेला सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१३	डाडु गडा सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१४	गागरा निगल्तडा सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१५	चनकट्टे कालिहिंग सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					

जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु		वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१६	तडा सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१७	वेल्टुक्रा सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१८	लिणेकोट सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
१९	खतेना कुजेटी सिँचाई कूलो निर्माण योजना	३					
सडक योजना							
१	अल्वाडि सडक निर्माण	३					
२	थली सडक निर्माण	३					
३	कनडी सडक निर्माण	३					
४	ठुलढुङ्गा टाँटर सडक निर्माण	३					
५	चनकट्टे सेल सडक स्तरोन्नति	३					
पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धि योजनाहरु							
१	वृक्षारोपण कार्यक्रम	३					
२	सामुदायिक वनसँग साझेदारी गरी वन संरक्षण कार्यक्रम	३					
३	तटबन्ध कार्यक्रम	३					
तरकारी तथा फलफुल सम्बन्धि योजना तथा कार्यक्रमहरु							
१	स्थानीय हाट बजार संचालन	३					
२	व्यवसायिक तरकारी खेती गर्ने २० जना कृषकलाई अनुदान वितरण	३					
३	वडामा एउटा तरकारी संकलन केन्द्र स्थापना	३					
४	स्थानीय तरकारी बिक्री वितरणको प्रवर्द्धन र तरकारी आयातमा रोक	३					
चौतरा निर्माण वा अन्य							
१	रत्न आ.वि. चौतारो निर्माण	३					

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
२	चनकट्टे सार्वजनिक चौतारो निर्माण	३					
स्वास्थ्य सम्बन्धी योजनाहरु							
१	वडाका वासिन्दाहरुलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य चौकीको भौतिक र प्राविधिक पक्षको सुधार कार्यक्रम	३					
२	वडामा नियमित एम्बुलेन्स सेवा संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्था	३					
यूवा खेलकुद							
१	वडामा एउटा खेलमैदान निर्माण	३					
सामुदायिक भवन निर्माण							
१	कोला सामुदायिक भवन निर्माण	३					
२	पुर्खे सामुदायिक भवन निर्माण	३					
३	अतघाडी सामुदायिक भवन निर्माण	३					
४	बल्टुक्रा सामुदायिक भवन निर्माण	३					
५	वरम सामुदायिक भवन निर्माण	३					
६	सगुनि सामुदायिक भवन निर्माण	३					
कल्भर्ट निर्माण							
१	सौमेनी खोला कल्भर्ट निर्माण	३					
२	सेलामा कल्भर्ट निर्माण	३					
वन वातावरण सम्बन्धि योजना तथा कार्यक्रमहर							
१	डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन	३					
२	वृक्षारोपण कार्यक्रम	३					
३	वडामा एउटा पर्यटकीय पार्क/बगैचा निर्माण	३					
उधोग विकास योजना							
१	काष्ठ, फर्निचर, खाद्य प्रविधि, कृषि सँग सम्बन्धित उद्योग स्थापना	३					

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
	गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग तथा सहजीकरण कार्यक्रम						
धार्मिक क्षेत्र (मन्दिर, गम्बा, मस्जिद आदि) निर्माण संरक्षण सम्बन्धी योजना							
१	धार्मिक र सांस्कृतिक क्षेत्रहरुको पहिचान	३					
२	वडामा रहेका मठ मन्दिरहरुको पुर्निमाण	३					

जोरायल गाउँपालिका ४ नं. वडाका योजनाहरु

जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु							
क्र.सं.	४ नं. वडा का योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
शिक्षा							
१	वागेश्वर आ.वि. शौचालय निर्माण	४					
२	वागेश्वर आ.वि.भवन निर्माण	४					
३	घण्टेश्वर मा.वि. मा पुस्तकालय निर्माण	४					
४	जगदम्वा आ.वि.मा पुस्तकालय निर्माण	४					
पर्यटन							
१	थली गुफाकेदार मन्दिर जाने वाटो निर्माण तथा देवस्थल संरक्षण	४					
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन							
१	विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास र सकृय गराइ क्षति न्यूनीकरण कार्यक्रम	४					
२	संभावित प्राकृतिक विपद्जन्य क्षेत्रहरुको पहिचान गरी	४					

जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु							
क्र.सं.	४ नं. वडा का योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
	विपद् न्यूनीकरणका लागि पूर्व तयारी कार्यक्रम संचालन गर्ने						
वित्तीय संस्था तथा सहकारी							
१	सहकारीमा आवद्धमा कृषकहरुलाई लक्ष्मी सरस्वती बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था मार्फत अनुदानमा कृषि सामग्री वितरण कार्यक्रम	४					
धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थल संरक्षण तथा सम्वर्द्धन कार्यक्रम							
१	चडेउला देवताको देवस्थल संरक्षण तथा जोरायल तिहार मेला व्यवस्थापन	४					
२	प्राचीन पाण्डवकालीन पुरातात्विक संरचनाहरुको संरक्षण कार्यक्रम	४					
कृषि तथा पशुपंक्षी सम्बन्धी कार्यक्रम							
१	४ नं वडामा रहेका कृषि तथा पशुपंक्षी फर्महरुलाई सुचीकृत गर्ने आवश्यक प्राविधिक सहयोग गर्ने र कामको आधारमा प्रमाण पत्र वितरण गर्ने	४					
२	४ नं वडामा रहेका कृषि तथा पशुपंक्षी फर्महरुलाई अनुदान वितरण गर्ने	४					
सडक निर्माण तथा स्तरोन्नति कार्यक्रम							
१	थली सडक निर्माण	४					
२	आरुखर्क सडक निर्माण	४					

जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु							
क्र.सं.	४ नं. वडा का योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथिमकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
३	खैगाड सडक निर्माण	४					
४	वनमटेला सडक निर्माण	४					
५	दुवागुनड डुब्की सडक निर्माण	४					
६	वडा कार्यालय र गापा जोड्ने मुख्य सडक अन्य सहायक सडकहरुको स्तरोन्नति	४					
पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धी योजनाहरु							
१	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह मार्फत वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन	४					
तरकारी तथा फलफूल सम्बन्धी							
१	वडा नं. ४ मा तरकारी तथा फलफूल केन्द्र निर्माण	४					
२	कृषक समूहहरुलाई तरकारी तथा फलफूल वितरण	४					
चौतारा निर्माण							
१	खैरीखोला चौतारा निर्माण	४					
स्वास्थ्य सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम							
१	४ नं. वडाका सम्पूर्ण घरपरिवारलाई समेटने गरी स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम संचालन	४					
२	नकु स्वास्थ्य ईकाइ निर्माण	४					
३	वडा नं. ४ मा स्वास्थ्य शिविर संञ्चालन	४					
युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी योजनाहरु							

जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु							
क्र.सं.	**४ नं. वडा का योजनाहरु**	वडा नं.	**योजना प्राथिमकीकरण**				
			पहिलो वर्ष	**दोश्रो वर्ष**	**तेश्रो वर्ष**	**चौथो वर्ष**	**पाँचौ वर्ष**
१	४ नं. वडामा रहेका युवा क्लबहरु सूचीकृत गर्ने	४					
२	४ नं. वडामा रहेका युवा क्लबहरुलाई खेलकुद सामग्री वितरण कार्यक्रम	४					
कल्भर्ट निर्माण							
१	कर्नासी नदी र कुच्चेखोलामा स्याल्व निर्माण	४					
२	कर्नासी नदी गोल्ला र काझलीमा स्याल्ब निर्माण	४					
सामुदायिक भवन निर्माण							
१	आमा समूहका दुईटा भवन निर्माण	४					
२	प्रत्येक वर्ष आमा समूहका २/२ वटा भवनहरु निर्माण	४					
वन वातावरण सम्बन्धी							
१	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई सकृय गराई वडाका विभिन्न स्थानमा वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन	४					
२	डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन	४					
घरेलु तथा साना उद्योग							
१	घरेलु तथा साना उद्योग संचालन गर्न युवायुवती महिला दलित जनजातिका मानिसहरुको जिवनस्तर उकास्न मदत्त पुर्याउने उद्देश्यले विभिन्न किसिमका तालिम संचालन कार्यक्रम	४					
आर्यघाट मशानघाट निर्माण योजना							

जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु							
क्र.सं.	४ नं. वडा का योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथिमकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१	खोरङ आर्यघाट निर्माण	४					
फोहोरमैला व्यवस्थापन योजना							
१	बजार व्यवस्थापन समिति गठन गरी फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रम	४					
गोरेटो बाटो निर्माण							
१	विनोडा सेरा गोरेटो बाटो निर्माण	४					
झोलुङ्गे पुल निर्माण							
१	चोरकोट सिमलखेत झो.पु. ट्रस निर्माण	४					
२	गुएली वगडी झो.पु. निर्माण	४					
खानेपानी योजना							
१	देउथला लिफ्ट खानेपानी योजना निर्माण	४					
२	ऐतोडा लिफ्ट खानेपानी योजना निर्माण	४					
३	सिराड खानेपानी योजना निर्माण	४					
४	थली लिफ्ट खानेपानी योजना निर्माण	४					
सिँचाई योजना							
१	काफली सिँचाई योजना	४					
२	सौघाट सिँचाई योजना	४					
३	भजना सिँचाई योजना	४					

जोरायल गाउँपालिकाका योजनाहरु							
क्र.सं.	४ नं. वडा का योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथिमकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
उर्जा (विद्युत र सोलार) सम्बन्धी योजना							
१	४ नं. वडाका सबै बस्तीमा विद्युतीकरण योजना	४					
सूचना तथा सञ्चार सम्बन्धी योजना							
१	सञ्चार सेवा प्रभावकारी बनाउन सञ्चार टावर निर्माण	४					
मठ मन्दिर निर्माण							
१	छडीदेउ (भजना) वेताल मन्दीर निर्माण	४					
महिला वालवालिका, ज्येष्ठ नागरिक उत्थान कार्यक्रम							
१	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम संचालन	४					
२	विपन्न तथा दलित वालवालिकाहरुलाई छात्रवृति वितरण कार्यक्रम	४					
३	महिलाहरुलाई रोजगारमूलक तालिम संचालन	४					

वडा नं. ५ का योजना तथा कार्यक्रमहरु र प्राथमिकीकरण

			योजना प्राथमिकीकरण				
जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु		वडा नं.	पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
शिक्षा							
१	नवोदय मा.वि.को भवन निर्माण	५					
मरनघाट निर्माण योजना							
१	वडामा एउटा आर्यघाट (शमशान घाट) निर्माण	५					

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
घोरेटो बाटो सम्बन्धी योजना							
१	ओझा गाउँ चामाकेदार गोरेटो वाटो निर्माण	५					
कृषि तथा पशुपंक्षि सम्बन्धि योजनाहरु							
१	पशुपक्षींजन्य रोग नियन्त्रणका लागि औषधी खरीद र कृषकलाई वितरण कार्यक्रम	५					
२	वडामा पशु विमा कार्यक्रम लागु गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन	५					
झोलुङ्गे पुल निर्माण							
१	ल्वारीखेत झोलुङ्गे पुल निर्माण	५					
खानेपानी योजना							
१	सिसमडा खानेपानी निर्माण	५					
२	नकुरडा खानेपानी निर्माण	५					
३	मनोहरा बजार खानेपानी निर्माण	५					
सिचाई योजना							
१	घरखेत सिँचाइ कूलो निर्माण	५					
२	अगेरा सिँचाई कूलो निर्माण	५					
३	अर्मोन सिँचाई कूलो निर्माण	५					
विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरु							
१	वृक्षारोपण कार्यक्रम	५					
२	पहिरो र बाढी जान सक्ने संवेदनशील भूभाग एवं मा तटबन्ध र घेरवार निर्माण	५					
३	नयाँ खनिएका सडकमा ढल निर्माण	५					
सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती सम्बन्धी योजना							

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१	अमौन वोकडा सडक निर्माण	५					
२	चौकी-वनद्वार-खतेडी सडक निर्माण	५					
३	चुडीऔला सिसमडा सडक निर्माण	५					
४	चौकी-वनद्वार-खतेडी सडकको स्तरोन्नती	५					
५	चुडीऔला सिसमडा सडक स्तरोन्नती	५					
पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धि योजनाहरु							
१	सम्भावित पहिरोजन्य ठाउँहरुमा वृक्षारोपण कार्यक्रम	५					
२	पहिरो गएका र नदी कटान भएका ठाउँमा तटबन्ध निर्माण	५					
तरकारी तथा फलफुल सम्बन्धि							
१	तरकारी र फलफूलका विउ खरीद गरी कृषकलाई वितरण कार्यक्रम	५					
२	फलफूल खेती गर्ने औजार र सामग्री खरीद र अगुवा कृषकलाई वितरण	५					
स्वास्थ्य सम्बन्धि योजनाहरु							
१	स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य सामग्री र फर्निचर को व्यवस्था सम्बन्धी कार्यक्रम	५					
२	स्वास्थ्य चौकी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम	५					
३	स्वास्थ्यचौकीको भवन निर्माण	५					
यूवा खेलकुद							
१	युवा क्लब मार्फत युवाहरुलाई खेलकुद सामग्री वितरण कार्यक्रम	५					
२	वडामा एउटा खेलकुद ग्राउण्ड निर्माण	५					
सामुदायिक भवन निर्माण							

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१	अम्बोके केदार सामुदायिक भवन निर्माण	५					
२	किमडोड केदार सामुदायिक भवन निर्माण	५					
कल्भर्ट निर्माण							
१	गर्वे खोलामा कल्भर्ट निर्माण	५					
वन वातावरण सम्बन्धि							
१	वडाका सार्वजनिकस्थानहरुमा वृक्षारोपण कार्यक्रम	५					
२	वनमा हुने आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम संचालन	५					
उधोग विकास योजना							
१	वडामा मसला उद्योग स्थापना गर्न सहजीकरण र अनुदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम	५					
२	पानी मिल वा पानी घट्ट स्थापना सम्बन्धी योजना	५					
विधुत उर्जा र सोलार बत्ती सम्बन्धी							
१	गडसेरी गाड लघु जलविद्युत स्तरोन्नती योजना	५					
संचार तथा सुचना सम्बन्धि योजना							
१	वडामा गुणस्तरीय फोर जी इन्टरनेट र टलीफोन सेवा विस्तार	५					
चौतरा निर्माण वा अन्य							
१	खहदा चौतार मर्मत	५					
२	हदरानी चौतारा मर्मत	५					
मठ मन्दिर निर्माण तथा संरक्षण कार्यक्रम तथा योजनाहरु							
१	गन्याफ मन्दिर परिसर निर्माण	५					
२	देउखला पर्खाल निर्माण	५					
३	फलेट देवता भणार निर्माण	५					

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
४	पणरे देवता परिसर निर्माण	५					
महिला बालबालिका दलित ज्येष्ठ नागरिक उत्थान कार्यक्रम तथा योजनाहरु							
१	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम संचालन	५					
२	एकल महिला र दलित महिलाहरुलाई बाख्रा पालनका लागि तालिम र अनुदान वितरण	५					
३	बाल लक्षीत कार्यक्रम संचालन	५					

वडा नं. ६ का योजना तथा कार्यक्रमहरु र प्राथमिकीकरण

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
शिक्षा							
१	केदार मा वि खसरे डोटी ४ कोठे भवन निर्माण	६					
२	कृष्णा मा वि दह विद्यालय घेरवार निर्माण	६					
३	रघुनाथ मा वि निरौली छात्रावास भवन र घेरवार निर्माण	६					
४	अन्वाडी आ वि डाडागाउँ विद्यालय घेरवार निर्माण	६					
५	दुर्गा मा वि लमैत्य विद्यालय घेरवार निर्माण	६					
६	लक्ष्मी आ वि गुनड विद्यालय घेरवार निर्माण	६					
७	त्रिशुल डाडा आ वि तेल्पारा विद्यालय भवन मर्मत	६					
८	भगवती आ वि खतेना विद्यालय भवन निर्माण	६					
९	मालिका आ वि विद्यालय भवन मर्मत	६					
१०	सरस्वती आ वि बसौटी तटबन्धन	६					
११	कालिका आ वि घेरवार निर्माण	६					
पर्यटन सम्बन्धी							
१	निरौली दरवार पदमार्ग						
२	निरौली दरवार संरक्षणमा पहल						
कृषि तथा पशुपंक्षि सम्बन्धि योजनाहरु							

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१	बृहत तथा उत्पादन क्षेत्र अन्तरगत सुन्तला जातको फलफुलको पकेट क्षेत्र निर्माण				■		
मरनघाट निर्माण योजना							
१	मरनघाट निर्माण	६					■
घोरेटो बाटो सम्बन्धी योजना							
१	मङ्चौल होलेशैन दह घोरेटो बाटो नर्माण	६				■	
२	तेल्परा चमेतडा जडेपानि घोरेटो बाटो निर्माण	६	■				
३	दह देखी मालीका सम्म पदमार्ग निर्माण	६					■
४	गुनड जडेपानि घोरेटो बाटो निर्माण	६	■				
झोलुङ्गे पुल निर्माण							
१	बैतोल पारसईना झो पु निर्माणमा पहल	६	■				
२	घट्टे वाटा भुवन बाटा झो पु निर्माणमा पहल	६		■			
३	लमौत्य झो पु योजना मा पहल	६		■			
४	गडसेरी गाड होलेशैन घट्ट झो पु निर्माणमा पहल	६		■			
५	गडसेरी गाड सितल बजार झो पु निर्माणमा पहल	६					■
खानेपानि योजना							
१	तेलपारा चिनतडा लमैत्य खानेपानी योजना निर्माण	६					■
२	गैरीलेक खानेपानी निर्माण	६				■	
३	बगीडा खानेपानी निर्माण	६				■	
४	कफल्तडी सार्वजनीक शौचालय खानेपानी निर्माण व्यवस्थापन	६					■
५	मडैय्उल खानेपानी निर्माण	६			■		
६	उज्गला खानेपानी निर्माण	६		■			
सिचाई योजना							
१	सुनारी सिचाई पोखरी निर्माण	६	■				
२	शिर्सि सिचाई पोखरी	६		■			
३	न्वाली सिचाई पोखरी	६	■				
४	डाडा गाउँ सिचाई पोखरी	६	■				
५	बगीडा सिचाई पोखरी	६			■		
६	जडेपानी सिचाई पोखरी	६				■	

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
७	गावर सिचाई पोखरी	६		■			
८	ठुलीगाड तेलपारा चिन्तडा डिप बोरिङ तथा लिप्ट सिचाई योजना निर्माणमा पहल	६		■			
९	ठुली गाड गावर डीप बोरिङ तथा लिप्ट सिचाई योजना निर्माणमा पहल	६		■			
१०	दह होलेसैन खेत सिचाई योजना	६		■			
११	गावर सिचाई योजना	६		■	■		
१२	गुनड सिमखेत पडा खेत सिचाई योजना	६			■		
१३	होले सैनघट्ट खेत सिचाई योजना	६		■			
१४	बाग वजार सिचाई योजना	६		■	■	■	
१५	बगीडा पर्भावा सिचाई योजना	६			■	■	
१६	मड्चैल सिचाई योजना	६		■			
१७	वडि खेत सिचाई योजना	६				■	
१८	भवन वाटा सिचाई नहर योजना	६			■	■	
१९	गुनड आमगैरा तल्ला गाँउ सिचाई नहर योजना	६			■		
२०	पिपल तोला सिचाई नहर योजना	६				■	
२१	गुनड विचगाउँ सिचाई योजना	६				■	■
२२	मसाडी खानेपानी योजना	६			■	■	■
सडक योजना							
१	मड्चैउल दह सिसमडा सडक	६	■	■	■	■	■
२	बगीडा पातल मन्नाकापडी सडक	६					■
३	मिल्नपुर गावर जोरायल सडक	६					■
४	पुलबजार लमैत्य चिमेतडा गावर सडक	६					■
५	खसरे देउथला जोरायल सडक	६					■
६	वसैटी सिराड जोरायल सडक	६				■	
७	डाडा गाउँ सिराड जोरायल सडक	६			■		
८	सितेली पियलकाडा पातल सडक	६			■		
सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती							
१	खसरे देउथला जोरायल सडक	६					■
२	खसरे बगिडा पातल मन्नाकापडि सड्क	६					■

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
३	निरौली सिराड सडक	६					
पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धि योजनाहरु							
१	पहिरो नियन्त्रणको लागी वृक्षारोपण कार्यक्रम	६					
२	तटबन्धन निर्माण	६					
तरकारी तथा फलफुल सम्बन्धि							
१	व्यवसायिक तरकारी खेती तथा तरकारी संकलन केन्द्र	६					
चौतरा निर्माण वा अन्य							
स्वास्थ्य सम्बन्धि योजनाहरु							
१	निरौली स्वास्थ्य चौकी एम्बुलेन्स सेवा खरिद	६					
२	निरौली स्वास्थ्य चौकी प्रस्सतुती गृह निर्माण	६					
३	गावर सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई भवन निर्माण	६					
४	दह सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई भवन निर्माण	६					
५	निरौली सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई भवन निर्माण	६					
यूवा खेलकुद							
१	लैङगीक समानता समावेशिकरण महिला तथा वालवालिका लक्षित कार्यक्रम	६					
२	खेलकुद विकासका कार्यक्रमहरु	६					
कल्भर्ट निर्माण							
सामुदायिक भवन निर्माण							
१	गुनड सामुदायिक भवन निर्माण	६					
२	गावर सामुदियक भवन निर्माण	६					
भौतिक पुर्वाधार							
१	जोरायल गाउँपालिका ०६ नं वडा कार्यालय प्रशासनिक भवन	६					
२	फलफुल तथा तरकारी संकलन केन्द्र भवन निर्माण	६					
३	कोल्ड च्याम्वर निर्माण जो गा पा ०६	६					
४	खेलकुद खेलमैदान निर्माण	६					
५	गुनड सार्वजनिक बैठक कक्ष निर्माण	६					
वन वातावरण सम्बन्धि							
१	वन तथा वातावरणलाई संरक्षण गर्न वृक्षारोपण गर्ने	६					

	जोरायल गाउँपालिका योजनाहरु	वडा नं.	योजना प्राथमिकीकरण				
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
२	आगलागी तथा डडेलो नियन्त्रणको लागी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने	६					
३	जंगल फडानि नियन्त्रणको लागी विभिन्न नियम बनाई कार्यान्वयन गर्ने	६					
उधोग विकास योजना							
१	मसला उधोग निर्माणका लागी पहल	६					
विधुत उर्जा र सोलार बत्ती सम्बन्धि							
१	६ नं वडा भरी विधुत विस्तार	६					
संचार तथा सुचना सम्बन्धि योजना							
१	NTC टावर निर्माणको लागी पहल	६					
२	कार्यालय कामकाज सहजको लागी नेट विस्तार गर्न पहल गरिने	६					
मठ मन्दिर निर्माण							
१	मष्टा देवता मन्दिर निर्माण बगीडा	६					
२	डुणा घोल्डाडी देवता मन्दिर शिर्सि	६					
३	निरौली दरवार पदमार्ग	६					
४	खिर खोले मसानी देवता निर्माण ग्वानी	६					
५	मट्टे केदार देवता मन्दिर निर्माण गुनड	६					
६	मणने देवता मन्दिर निर्माण	६					
महिला बालबालिका दलित ज्येष्ठ नागरिक उत्थान कार्यक्रम तथा योजनाहरु							
१	लैङगीक समानता समावेशिकरण महिला तथा वालवालिका लक्षित कार्यक्रम	६					

स्रोत :जोरायल गाउँपालिका

परिच्छेद ७
बजेट तथा आम्दानीको श्रोत

७.१ आ.व. २०७९/८० मा योजना संचालनको लागि वार्षिक आम्दानीको श्रोत

आ.व. २०७९/८० मा स्वीकृत योजनाहरु वार्षिक आम्दानीको श्रोतमा आधारित रहेका थिए। विस्तृत विवरण तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका - १६: आ.व. २०७९/८० को वार्षिक आम्दानीको श्रोत

बजेटका श्रोतहरु	आ.व. २०७९/८०	वार्षिक प्रक्षेपण २०८०/८१	वार्षिक प्रक्षेपण २०८१/८२	वार्षिक प्रक्षेपण २०८२/८३	वार्षिक प्रक्षेपण २०८३/८४	वार्षिक प्रक्षेपण २०८४/८५
आन्तरिक आय	५७०,१२१	६२७,१३३	६८९,८४६	७५८,८३०	८३४,७१३	९१८,१८५
सघीय सरकारको अनुदान	-	-	-	-		
वित्तीय समानीकरण	३०५,१४८,१६१	३३५,६६२,९७७	३६९,२२९,२७५	४०६,१५२,२०३	४४६,७६७,४२३	४९१,४४४,१६५
सशर्त अनुदान	२०५,५९४,४८६	२२६,१५३,९३४	२४८,७६९,३२८	२७३,६४६,२६०	३०१,०१०,८८६	३३१,१११,९७५
समपुरक अनुदान	८०,५२६	८८,५७८	९७,४३६	१०७,१७९	११७,८९७	१२९,६८७
विशेष अनुदान सामाजिक विकास मन्त्रालय	३,२३७,१२५	३,५६०,८३८	३,९१६,९२१	४,३०८,६१४	४,७३९,४७५	५,२१३,४२२
सामाजिक सुरक्षा अनुदान	४२,३४८,३६०	४६,५८३,१९७	५१,२४१,५१६	५६,३६५,६६८	६२,००२,२३५	६८,२०२,४५८
प्रदेश सरकारको अनुदान	-	-	-	-	-	-
युनिसेफ	-	-	-	-	-	-
बहुक्षेत्रीय पोषण	-	-	-	-	-	-

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	-	-	-	-	-	-
राजश्व बाँडफाँड	३३,२५८,६६०	३६,५८४,५२६	४०,२४२,९७८	४४,२६७,२७६	४८,६९४,००४	५३,५६३,४०४
जम्मा	**७,२४७,२९५**	**७,९७२,०२५**	**८,७६९,२२७**	**९,६४६,१५०**	१०,६१०,७६५	११,६७१,८४१

स्रोत :जोरायल गाउँपालिका, बजेट २०७९/८०

७.२ आवधिक योजना (२०७९/८०-२०८४/८५) कार्यान्वयनको लागि आर्थिक श्रोतको अनुमान

आवधिक योजना (२०७९/८०-२०८४/८५) कार्यान्वयनको लागि तालिकमा प्रस्तुत गरिए अनुसारको आम्दानीको स्रोतहरुको पहिचान गरिएको छ ।

१. गाउँपालिकाकृ आफ्नै स्रोतः

१.१ घर जग्गा कर

१.२ व्यवसाय दर्ता कर

१.३ मनोरञ्जन कर

१.४ सहकारी दर्ता कर

१.५ काठ तथा वन पैदावार कर

१.६ अन्य

२. संघीय सरकारको तर्फवाट प्राप्त हुने अनुदान

२.१वित्तिय सामान्यीकरण अनुदान

२.२ सशर्त अनुदान

२.३ राजस्व बाँडफाँड वाट प्राप्त हुने अंश

३ प्रदेश सरकारको अनुदान

३.१ वित्तिय सामान्यीकरण अनुदान

३.२ सशर्त अनुदान

७.३ वित्तीय विश्लेषण र मध्यमकालीन खर्च संरचना

प्रथम आवधिक योजना अवधिभर जोरायल गाउँपालिकाको सञ्चित कोषबाट गाँउकार्यपालिका, वडा समिति, विषयगत शाखाले गर्ने सेवा र कार्यहरुका निमित्त चालू खर्च, पुँजिगत खर्च र वित्तीय व्यवस्थाको रकम समेत गरी जम्मा रकम रु. ९६०,८४९,५९२ खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । अनुमानित क्षेत्रगत खर्च रकम सम्बन्धी पूर्ण विवरण तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका- १७: जोरायल गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना (२०७९/८० -२०८४/८५) को अनुमानित खर्च विवरण

शिषक	(आधार वर्ष) आ व २०७९/८०	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८०/८१	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८१/८२	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८३/८४	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८४/८५
व्यय	५९६,६१२,०००	६५६,२७३,२००	७२१,९००,५२०	७९४,०९०,५७२	८७३,४९९,६२९	९६०,८४९,५९२
सघीय सरकारवाट हस्तान्तरण कार्यक्रम	३३७,२००,०००	३७०,९२०,०००	४०८,०१२,०००	४४८,८१३,२००	४९३,६९४,५२०	५४३,०६३,९७२
प्रदेशस्तरीय विशेष अनुदान पुँजीगत	२,५००,०००	२,७५०,०००	३,०२५,०००	३,३२७,५००	३,६६०,२५०	४,०२६,२७५
सघीय विशेष अनुदान पुँजीगत	१३,०००,०००	१४,३००,०००	१५,७३०,०००	१७,३०३,०००	१९,०३३,३००	२०,९३६,६३०
सघीय समपुरक पुँजीगत	६,०००,०००	६,६००,०००	७,२६०,०००	७,९८६,०००	८,७८४,६००	९,६६३,०६०
प्रदेश समपुरक	१,७२९,०००	१,९०१,९००	२,०९२,०९०	२,३०१,२९९	२,५३१,४२९	२,७८४,५७२
अन्य	२३६,१८३,०००	२५९,८०१,३००	२८५,७८१,४३०	३१४,३५९,५७३	३४५,७९५,५३०	३८०,३७५,०८३
क गाउँपालिका कार्यालय प्रशासनिक खर्च	७३,६४५,०००	८१,००९,५००	८९,११०,४५०	९८,०२१,४९५	१०७,८२३,६४५	११८,६०६,००९
ख कार्यालय चालु खर्च	४,७००,०००	५,१७०,०००	५,६८७,०००	६,२५५,७००	६,८८१,२७०	७,५६९,३९७

शिषक	(आधार वर्ष) आ व २०७९/८०	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८०/८१	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८१/८२	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८३/८४	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८४/८५
ग गाउँपालिका कार्यालय पुँजीगत खर्च	१६,०००,०००	१७,६००,०००	१९,३६०,०००	२१,२९६,०००	२३,४२५,६००	२५,७६८,१६०
गापा स्तरीय योजना तथा कार्यक्रम	६०,४४९,०००	६६,४९३,९००	७३,१४३,२९०	८०,४५७,६१९	८८,५०३,३८१	९७,३५३,७१९
वडा स्तरीय योजना तथा कार्यक्रम	३०,७५०,०००	३३,८२५,०००	३७,२०७,५००	४०,९२८,२५०	४५,०२१,०७५	४९,५२३,१८३
विषयगत शाखा चालु तथा पुँजीगत कार्यक्रम	५०,६३८,६००	५५,७०२,४६०	६१,२७२,७०६	६७,३९९,९७७	७४,१३९,९७४	८१,५५३,९७२

स्रोत :जोरायल गाउँपालिका वार्षिक वजेट,२०७९/८०

७.४ योजनाहरुका लागि आवधिक लगानी

आयोजना कार्यक्रम	(आधार वर्ष) आ व २०७९/८०	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८०/८१	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८१/८२	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३
आथिक विकास	**३९५,०००**	**४३४,५००**	**४७७,९५०**	**५२५,७४५**	**५७८,३२०**	**६३६,१५१**
		-	-	०	०	०
आ सहकारी		-	-	०	०	०
इ जलश्रोत तथा सिंचाई	१४५,०००	१५९,५००	१७५,४५०	१९२,९९५	२१२,२९५	२३३,५२४
उद्योग	२५०,०००	२७५,०००	३०२,५००	३३२,७५०	३६६,०२५	४०२,६२८
क सामाजिक विकास	**३,८१०,०००**	**४,१९१,०००**	**४,६१०,१००**	**५,०७१,११०**	५,५७८,२२१	६,१३६,०४३
शिक्षा	६७५,०००	७४२,५००	८१६,७५०	८९८,४२५	९८८,२६८	१,०८७,०९४

आयोजना कार्यक्रम	(आधार वर्ष) आ व २०७९/८०	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८०/८१	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८१/८२	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३	(प्रक्षेपित वर्ष) आ व २०८२/८३
अ स्वास्थ्य	१५०,०००	१६५,०००	१८१,५००	१९९,६५०	२१९,६१५	२४१,५७७
आ खानेपानी तथा सरसफाई	२,२१५,०००	२,४३६,५००	२,६८०,१५०	२,९४८,१६५	३,२४२,९८२	३,५६७,२८०
इ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	२७०,०००	२९७,०००	३२६,७००	३५९,३७०	३९५,३०७	४३४,८३८
युवा तथा खेलकुद		-	-	०	०	०
ई सस्कृति प्रवर्द्धन	५००,०००	५५०,०००	६०५,०००	६६५,५००	७३२,०५०	८०५,२५५
ग पूर्वाधार विकास	**५४५,०००**	**५९९,५००**	**६५९,४५०**	**७२५,३९५**	७९७,९३५	८७७,७२८
अ पुल सडक वाटा निर्माण तथा मर्मत	५४५,०००	५९९,५००	६५९,४५०	७२५,३९५	७९७,९३५	८७७,७२८
आ भवन तथा शहरी विकास		-	-	०	०	०
इ उर्जा		-	-	०	०	०
घ शान्ति सुशासन तथा वातावरण		-	-	०	०	०
अ विपद व्यवस्थापन		-	-	०	०	०
ङ कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक	**१५०,०००**	**१६५,०००**	**१८१,५००**	**१९९,६५०**	२१९,६१५	२४१,५७७
जम्मा	**४,९००,०००**	**५,३९०,०००**	**५,९२९,०००**	**६,५२१,९००**	**७,१७४,०९०**	**७,८९१,४९९**

पहिचान गरिएका योजना संचालन गर्नको लागि गाउँपालिकाले यथेष्ठ रकम जुटाउन सक्ने अनुमान गरिएको छ । कूल अनुमानित खर्च रकम मध्ये विकास खर्च तर्फ विभिन्न शीर्षकमा खर्च निम्नानुसार बाँडफाँड गरीएको छ,

क) आ.व. २०७९/८० आर्थिक विकास तर्फ रु. ३,९५,०००। विनियोजन गरीएको छ । जसमध्ये जलश्रोत तथा सिँचाईमा १५०,००० र उद्येगमा रु. २५०,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । अन्य आ.व. वर्षहरुमा खर्च हुने बजेट १० प्रतिशत बढ्ने गरी प्रक्षेपित गरिएको छ ।

ख) सामाजिक विकास तर्फ कूल रकम रु. ३८१०,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ, । जसमध्ये शिक्षा तर्फ रु ६७५,०००, स्वास्थ्इ तर्फ रु १५०,०००, खानेपानी तर्फ रु २२,१५,०००, सिँचाइ तर्फ २००००००, खेलकुद तथा मनोरन्जनमा रु. १८००००००, लैगिंक समानता तथा समावेशीकरणमा रु २७०,००० र संस्कृति संरक्षण ५,००,००० तर्फ रकम खर्च हुने अनुमान गरिएको गरिएको छ । यसै आ.व.को विनियोजित बजेटका आधारमा आगमी पाँच वर्षको बजेट अनुमान गरी प्रक्षेपण गरिएको छ ।

ग) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ रु १५०,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

घ) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह तथा सुशासन तर्फ १५०,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको । जसमध्ये कार्यालय संचालन र प्रशासन तर्फ रु १५०,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

च) पूर्वाधार तर्फ रु ५४५,,००० विनीयोजन गरीएको छ । जसमध्ये पुल, सडक, बाटो निर्माण तथा मर्मतका लागि लागि रु. ५४५,००० खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । आ.व.को २०७९/८० को यस विनियोजित बजेटका आधारमा आगमी पाँच वर्षको बजेट अनुमान गरी प्रक्षेपण गरिएको छ ।

बजेट प्रक्षेपणका मुख्य आधारहरु

१) आवधिक योजनामा प्राथमिकीकरणमा परेका परियोजनाहरु

२) अनुमानित आर्थिक वृद्धिदर

३) आधार वर्षको अनुमानित खर्च

४) नेपालको पन्ध्रौ योजनाको दीर्घकालीन सोच

५) सुदूरपश्चिम प्रदेशको अनुमानित विकास खर्चको विवरण

६) जोरायल गाउँपालिकाका राजस्वका स्रोतहरु

गाउँपालिकाको चालु आ.व. २०७९/८० मा विनियोजित कूल अनुमानित बजेटलाई आधार वर्षको रुँपमा आधार आगामी पाँच वर्षको विकास र चालु खर्चको लागि अनुमानित रकमको प्रक्षेपण गरीएको छ । त्यसैगरी प्राथिमिकीकरणमा परेका परियोजनाहरु, नेपालको पन्ध्रौ योजनाको दीर्घकालिन सोच, सुप

प्रदेशको अनुमानित खर्च एवं जोरायल गाउँपालिकाका राजस्वका स्रोतलाई समेत बजेट प्रक्षेपणको आधार मानिएको छ । एशिया तथा प्रशान्त क्षेत्रका लागि संयुक्त राष्ट्रसंघीय आर्थिक तथा सामाजिक आयोग (ESCAP) ले नेपालको आगामी ५ वर्षको आर्थिक विकास ६.५ प्रतिशतको हाराहारीमा रहने तथ्याङ्क प्रकाशन गरेको थियो, त्यसैगरी नेपाल सरकारको संघीय बजेट भाषण २०७९ अनुरुप चालु आ.व.मा नेपालको ग्राहस्थ उत्पादन ६ प्रतिशतले वृद्धि भएको जनाइएको छ । साथै समृद्ध नेपाल सुखी नेपालको नारा अन्तर्गत नेपालको ग्राहस्थ उत्पादन दोहोरो अंकमा पुर्‍याउने अठोट समेतलाई मध्य नजर गरीजोरायल गाउँपालिकाको आगामी ५ वर्षको अनुमानित खर्चको वजेट प्रक्षेपण गरीएको छ ।

परिच्छेद ८
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

८.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

आवधिक गाउँ/नगर विकास योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा संचालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गरिनेछ । प्रक्रिया अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने जिम्मेवारी गाउँकार्यपालिकाको हुनेछ भने यस कार्यमा सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिलाई परिचालन गर्नेछ । गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी तथा विधि देहायअनुसार रहेकोछ ।

गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी देहायअनुसार रहेकोछ ।

- ❖ गाउँ कार्यपालिका तथा विषयगत समिति
- ❖ सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति
- ❖ जिल्ला समन्वय समिति
- ❖ विषयगत शाखा उपशाखा, परियोजना, संघ, संस्था
- ❖ नागरिक समाज संस्था तथा तेश्रो पक्ष

आवधिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका साधन तथा विधि देहायअनुसार रहनेछ ।

- ❖ स्थलगत अनुगमन
- ❖ कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगति विच तुलना
- ❖ नागरिक अनुगमन
- ❖ नतिजामा आधारित ढाँचा अनुसार बार्षिक समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक मद्यावधी समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक अन्तिम समीक्षा (तेश्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन)

आवधिक गाउँ र विकास योजनाको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा

आवधिक तथा बार्षिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रक्रिया देहायअनुसार हुनु पर्नेछ ।

चित्र : ४ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति

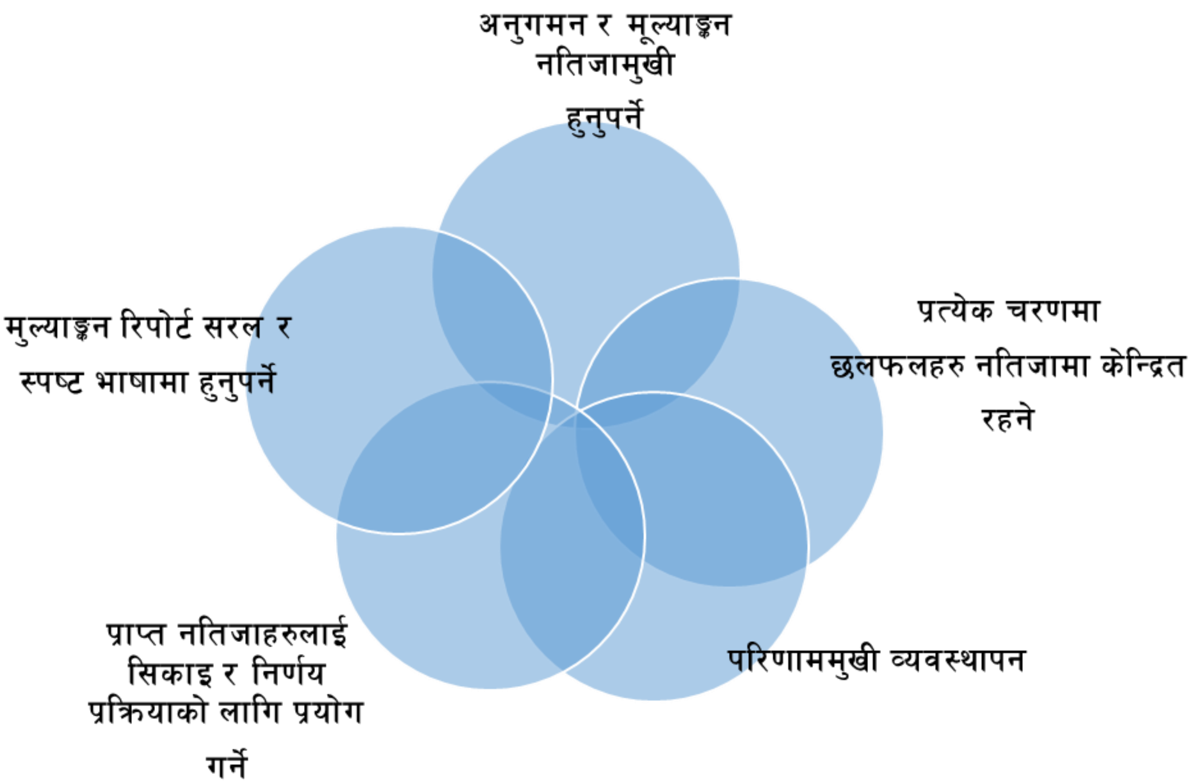

८.२ वार्षिक प्रगति मूल्याङ्कन, मध्यावधि मूल्याङ्कन, अन्तिम मूल्याङ्कन

राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ बमोजिम नतिजा तालिका निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका - १८: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७९	आ.व. (२०८४/८५)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	स्थानीय घरपरिवारको आयआर्जन बढेको हुनेछ	रु.	NA	२००००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	प्रभावकारी योजना कार्यान्यन नहुनु
	स्थानीयस्तरमा रोजगारी बृद्धिभएको हुनेछ	संख्या	NA	३०००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	रोजगारीको अवसर सर्जिना नहुनु
	कृषि तर्क आलुउत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ।	मे.ट.	NA	१५०	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	तरकारी उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ	मे.ट.	NA	७०	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	रोग, किरा र मौसमी पभाव
	फलफूलको उत्पादनका वृद्धि भएको हुनेछ	मे.ट.	NA	१००	बार्षिक प्रतिवेदन		रोग, किरा र मौसमी पभाव
	पर्यटन सुविधाहरुमा बृद्धिभएको हुनेछ।	संख्या	२०	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	वाञ्चित लगानीको कमी
	पर्यटकहरुको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	नगन्य	५०००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	सुविधा तथा प्रचारप्रसारको अभाव
	व्यापारिकपूर्वाधारकोविकासभएकोहुनेछ	संख्या	१०	२०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	सिचाँइ हुने क्षेत्र बढेको हुनेछ।	हेक्टर	८१०	१६००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	गाई गोरु वाट वार्षिक आम्दानी	रु.	NA	८००००००	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	भैंसी राँगा वाट वार्षिक आम्दानी	रु.	NA	१००००००००	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७९	आ.व. (२०८४/८५)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
							भण्डारको कमी
	खसी बोका वाट वार्षिक आम्दानी	रु.	NA	११००००००	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	कुखुरा वाट आम्दानी	रु.	NA	९३०००००	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	जडीबुटी निकासी बढनेछ	मेट्रिक टन	२.८	३.५	बार्षिक प्रतिवेदन	वन शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	तरकारी वाट आम्दानी	रु.	NA	१५००००००	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	अन्नवाली वाट आम्दानी	रु.	NA	१५००००००	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	अन्य आम्दानी	रु.	NA	५००००००	बार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	जम्मा आम्दानी	रु.	NA	८३००००००			
	संचालनमा रहेका साना तथा घरेलु उद्योगहरुको संख्यामा वृद्धि भइ रोजगारी वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	१४	३०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	निजी क्षेत्रको आकर्षक कम हुनु तथा सरकारी निजी क्षेत्रको साझेदारीको कमी
	उन्नत नश्लका पशुहरुको संख्यामा वृद्धि हुनेछ	प्रतिशत	NA	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	उपयुक्त कृषक को पहिचान हुन नसक्नु तथा प्रोत्साहनको कमी
	बैकं तथा वित्तिय संस्थाहरुमा कृषकहरुको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	NA	१००	बार्षिक प्रतिवेदन	आर्थिक शाखा	कृषक मैत्री वातावरण नहुनु र वित्तिय सारक्षताको कमी

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७९	आ.व. (२०८४/८५)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
सामाजिक विकास	कक्षा ८ को सिकाई उपलब्धी प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	४८	७५	बार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	अभिभावक शिक्षा तथा चेतनाको कमी,
	कक्षा १० को सिकाई उपलब्धी प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	५०	६०	बार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	शिक्षकहरुको अध्यापन क्षमता कमी तथा घरको वातावरण तथा विद्यार्थीको उत्प्रेरणामा कमी
	कक्षा १२ को सिकाई उपलब्धी प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	४०	५५	बार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	शिक्षकहरुको अध्यापन क्षमता कमी तथा घरको वातावरण तथा विद्यार्थीको उत्प्रेरणामा कमी
	स्वास्थ्य संस्थामा बच्चा जन्माउने आमाहरुको प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	NA	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	मातृमृत्युदरमा कमी आउनेछ	प्रतिलाख	NA	२००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	सेवा प्रदायक निकायहरुमा सेवा तथा सीपको कमी
	शिशु मृत्युदरमा कमी आउनेछ	प्रति हजार	३९ (राष्ट्रिय)	३०	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा /परामर्श दाता	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा पहिलो पटक गर्भ जँचाउन आउने महिलाहरुको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	NA	१०० प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधकाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा चौथो पटक गर्भ जँचाउन आउने महिलाहरुको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	NA	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी पश्चात जँचाउन आउने संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	NA	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	पूर्ण खोप सेवा लिने वालवालिकाहरुको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	९५	१०० प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७९	आ.व. (२०८४/८५)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	प्राथमिक उपचार सेवा पाउने विरामीहरुको संख्या वृद्धि हुनेछ	प्रतिशत	NA	८०	बार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्यकर्मीको अभाव
	स्वच्छ खानेपानी प्रयोगकर्ताको संख्यामा वृद्धि हुनेछ	प्रतिशत	९५ सुख्खायाममाअसुरक्षित खानेपानी प्रयोग)	१०० (बाह्रै महिना स्वच्छ खानेपानी व्यवस्था)	बार्षिक प्रतिवेदन	सामाजिक शाखा	खानेपानी सुविधाको अभाव, स्वास्थ्य सरसफाईको ज्ञानको अभाव
	शौचालय भएका परिवार संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	९५	१००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	स्वास्थ्य शिक्षा तथा चेतनाको अभाव
भौतिक पूर्वाधार विकास	विद्यमान सडकहरुको लम्बाइमा वृद्धि का साथै स्तरोन्नति भएको हुनेछ	संख्या	६	५० प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	कल्भर्टहरुको संख्यामा वृद्धि भइ आवागमन मा सहज भएको हुनेछ	संख्या	NA	४४	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	झोलुङ्गेपूलहरुको संख्यामा वृद्धि भइ आवागमन मा सहज भएको हुनेछ		NA	१०	बार्षिक प्रतिवेदन	पूर्वाधार शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	तरकारी भण्डारणका लागि शीतभण्डार गृह निर्माण भएको हुनेछ	.संख्या	0	१	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	लगानी को जुटाउन नसक्नु
	कक्षाकोठा अपुग भएका विद्यालयहरुमा नयाँ कक्षाकोठाहरु बनेको हुनेछ	संख्या	NA	शत प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	गापा कार्यालय सहित ६वटै वडा कार्यालहरुको आफ्नै भवन बनको हुनेछ	संख्या	५	७	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	गाउँपालिकाको आफ्नै भवन बनको हुनेछ		०	१			
	भूकम्पवाट क्षति ग्रस्त स्कूल भवन तथा कक्षा कोठाहरुको पुनर्निर्माण भएको हुनेछ	संख्या	NA	सबै विद्यालय	बार्षिक प्रतिवेदन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७९	आ.व. (२०८४/८५)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	विद्यालयहरुमा छात्राहरुको लागि छुट्टै सुविधाहरु युक्त शौचालय बनको हुनेछ	सख्या	NA	सबै विद्यालयहरुमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	विद्यालयहरुको घेरावार निर्माण भएको हुनेछ	संख्या	NA	सबै विद्यालयहरुमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	वनको क्षेत्रफल तथा वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रको वृद्धि हुनेछ	हे.	२०९३६	२१५००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	जनसहभगिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
	खोला किनारमा तटबन्ध निर्माण गरिएको हुनेछ		NA	संवेदनशील भूगोग सबैमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	जनसहभगिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
	पहिरो नियन्त्रण गरिएको हुनेछ	संख्या	NA	संवेदनशील खोला किनारहरुमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	जनसहभगिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
	जटीबुटी उत्पादन, संकलन र प्रशोधनमा वृद्धि भएको हुनेछ		NA	-	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	उद्यमशीलता तथा बजार सञ्जालको कमी,
संस्थागत विकास तथा सुशासन	गाउँपालिकाले प्रत्येक ४ /४ महिनामा सार्वजनिक सुनुवाई गरेको हुनेछ	पटक	३	शत प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	प्रशासन शाखा	आवधिक योजनाले परिकल्पना गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयन हुन नसक्नु
	कर्मचारीहरुको दरबन्दी परिपूर्ति हुनेछ	जना	४८	शत प्रतिशत	बार्षिक प्रतिवेदन	प्रशासन शाखा	संघीय सरकारले समयमै कर्मचारी समायोजन गर्नु नसक्नु तथा स्थानीय सरकारसँग करारमा कर्मचारी गर्ने स्रोत नहुनु,
	जनगुनासोको कमी आउनेछ	संख्या	NA	नगन्य	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	गाउँपालिकाको सेवा प्रभावकारी नहुनु
	गापा र वडाहरुमा नागरिक बडापत्र सबैले देख्ने ठाउँमा स्थलमा राखिनेछ	संख्या	१	७	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	गाउँपालिकाले उपयुक्त चासो नराख्नु

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७९	आ.व. (२०८४/८५)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	गाउँपालिकाको कामकारवाही र सेवा प्रवाह e- governance) मा रुपान्तरण गरिएको हुनेछ	प्रतिशत	१०	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	e govrenance बारे ज्ञानको अभाव तथा प्राविधिकहरुको कमी
	सामाजिक अपराधमा कमी आउनेछ	प्रतिशत	NA	शून्य अपराधका घटना	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	जनचेतना तथा सुशासन नहुनु

स्रोत : वस्तुगत विवरण तथा विषयगत समिति छलफल

अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति

स्थानीयतहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ ले गाउँपालिकामा आयोजना हुने कार्यक्रमहरुको अनुगमन मूल्याङ्कगन निम्नानुसारका समितिहरु गठन हुने व्यवस्था गरेको छ ।

गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति

स्थानीय तहवाट सञ्चालित योजनाको लागत परिमाण समयसीमागुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्नानुसारको गाउँपालिकास्तरीय गठन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

(क) उपाध्यक्ष	संयोजक
(ख) अध्यक्षले तोकेको एक जना महिला सहित कार्यपालिकाका सदस्यहरुमध्येवाट दुई जना	सदस्य
(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(घ) प्रमुख योजना/शाखा/इकाई	सदस्य सचिव

वडास्तरीय अनुगमन समिति

आफ्नो वडाभित्र संचालित योजनाहरुको लागत परिमाण, समय सीमा र गुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्नानुसारको वडास्तरीय गठन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

(क) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष	संयोजक
(ख) वडा सदस्यहरु	सदस्य
(ग) वडा सचिव	सदस्यसचिव

चित्र : ५ वडास्तरीय अनुगमन समिति

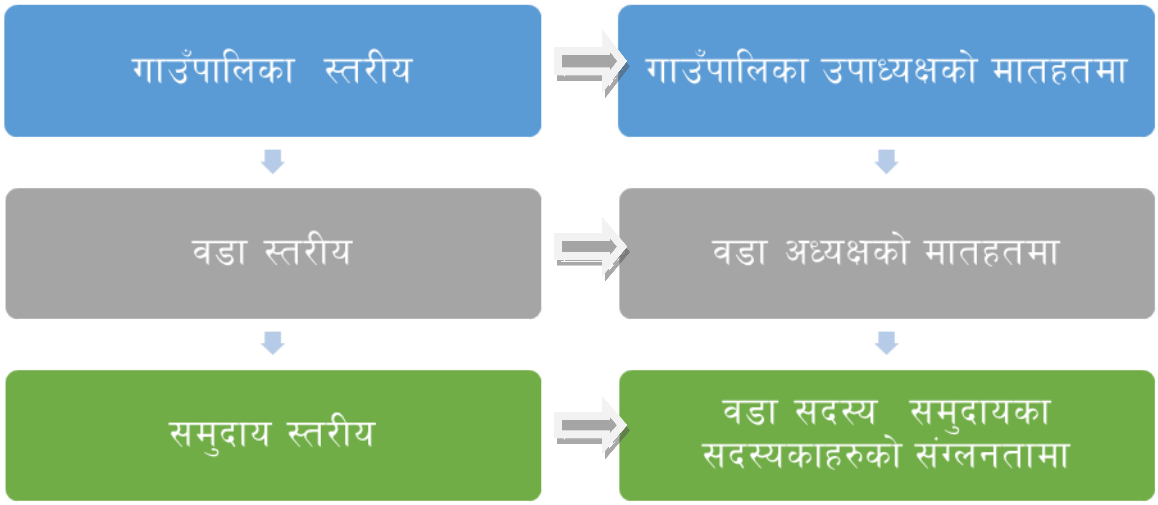

अनुसुची १

जोरायल गाउँपालिका,जोरायल, डोटी ऐन, नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि तर्जुमा विवरण

वर्ष/ खण्ड	सि.न./संख्या	कानुनी दस्तावेजको नाम
	१	बजार व्यवस्थापन तथा उपभोक्ता हक हित संरक्षण विधेयक
२०७७	२	वातावरण तथा प्राकृकि स्रोत संरक्षण ऐन २०७७
२०७५	३	विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५
२०७५	४	सहकारी ऐन २०७५
२०७६	५	संस्था दर्ता ऐन २०७६
२०७७	६	स्थानीय सेवा ऐन २०७७
२०७७	७	स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन २०७७
२०७७	८	शिक्षा ऐन २०७७
२०७७	९	उद्योग तथा व्यववसाय दर्ता ऐन २०७७
२०७७	१०	कर तथा गैर सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक
२०७६	११	कृषि तथा पशुपक्षीं ऐन २०७६
२०७७	१२	खानेपानी सरसफाई स्वच्छता विधेयक
२०७७	१३	जलचर एवं जलीय जैविक विविधता संरक्षण ऐन २०७७
२०७७	१४	तथ्याङ्क तथा अभिलेख व्यवस्थापन ऐन २०७७
२०७५	१५	न्यायिक समितिको (कार्यविधि) ऐन २०७५
२०७६	१६	पूर्वाधार व्यवस्थापन ऐन २०७६
२०७५	१७	प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन २०७५

स्रोत : जोरायल गाउँपालिका, २०८०

अनुसुची २

जोरायल गाउँपालिकामा रहेको स्थायी कर्मचारीहरुको विवरण

क्र.सं.	पद	दरबन्दी
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	१
२	अधिकृत	१
३	अधिकृत	१
४	सि.अ.हे.व.	१
५	अ.न.मि.	१
६	अ.न.मि.	४
७	हे.अ.	२
८	सि.अ.हे.व.	१
९	अ.हे.व.	५
१०	अ.न.मि.	६
११	सहायक	३
१२	कम्प्युटर अप्रेटर	१
१३	लेखा सहायक	१
१४	आन्तरिक लेखा परीक्षक	१
१५	सव इन्जिनियर	२
१६	खा.पा.स.टे.	१
१७	प्राविधिक सहायक	१
१८	पशुसेवा स्वास्थ्य प्राविधिक	१
१९	नायव पशुसेवा स्वास्थ्य प्राविधिक	१
२०	सहायक	३
२१	असिष्टेन्ट सव इन्जिनियर	३

क्र.सं.	पद	दरबन्दी
२२	सहायक महिला विकास निरीक्षक	१
२३	कार्यालय सहयोगी	६
	जम्मा दरबन्दी	**४८**

स्रोत : जोरायल गाउँपालिका, २०८०

जोरायल गाउँपालिका, रावतकट्टे डोटी कार्यालयमा रहेका भौतिक सामग्रीहरुको विवरण

क्र.सं.	जिन्सी सामानको नाम	एकाइ	परिमाण
१	कार्यालय भवन	संख्या	३
२	एम्बुलेन्स		२
३	मोटरसाईकल		२१
४	स्कुटर		१
५	पिकअप भ्यान		१
६	टेलिभिजन सेट		१
७	टेलिफोन सेट		१
८	डिजिटल क्यामेरा		३
९	सिसिटीभी क्यामेरा		२७
१०	डिसहोम सेट		५
११	नेटवर्क भिडियो रेकर्डर		१
१२	स्विच राउटर र्‍याक		७
१३	डेस्कटप कम्प्युटर		३४
१४	ल्यापटप कम्प्युटर		५६
१५	प्रिन्टर		५८
१६	फोटोकपी		१४
१७	स्क्यानर		१२
१८	प्रोजेक्टर		४
१९	प्रोजेक्टर स्कीन		१
२०	ट्याबलेट		१०
२१	डिजीटल डिस्पे बोर्ड		१
२२	हाइ स्पिड डिजिटल कलर प्रिन्टर		१

२३	सिलिङ पंखा		४०
२४	टेबल पंखा		२४
२५	जेनेरेटर		२
२६	फ्रिज		४
२७	भ्याकुम क्लिनर		४
२८	सोलार प्यानल		३४
२९	इलेक्ट्रीक किटली		९
३०	इन्भर्टर		११
३१	डिजिटल तराजु		१
३२	स्टेन्ड पंखा		७
३३	बिजुलीको मिटर		७
३४	सोलार सेट		२
३५	ब्लोवर मेशीन		१
३६	पानी तान्ने मोटर		२
३७	राउटर		१६
३८	कन्भर्टर		४
३९	साउन्ड सिस्टम		१३
४०	नेट वर्किङ डिभाइस		७
४१	माइक		६

स्रोत : जोरायल गाउँपालिका, २०८०

सन्दर्भ ग्रन्थ

१.जोरायल गाउँपालिकाको तथ्याङ्क २०८०
२. जोरायल गाउँपालिकाको वार्षिक बजेट २०७८/२०७९
३.लोकतान्त्रिक नेपालको संविधान २०७२
४.पन्ध्रौ योजनाको दिग्दर्शन, राष्टिय योजना आयोग
५.स्थानीय संचालन ऐन २०७४
६ जोरायल गाउँपालिका विषयगत शाखाका अभिलेखहरु
७.अन्तर सहकारी वित्तीय हस्तान्तरण २०७६ /०७७
९.नेपालको आ.व. २०७९/०८० को वजेट तथा कार्यक्रम
१०. नेपाल दिगो विकास लक्ष्यहरु वर्तमान अवस्था र भावी मार्ग चित्र २०१६ -२०३० नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग